

CYTOLOGIE, OBECNÁ HISTOLOGIE

A

1. Biologická membrána, stavba a funkce ✓ P
2. Buněčné jádro a jadérko, stavba a funkce ✓ P
3. Membránová buněčná organela (buněčné kompartmenty), stavba a funkce ✓ P
4. Nemembránová buněčná organela, stavba a funkce ✓ P
5. Cytoskelet – stavba, funkce a tkáňová specifita ✓ P
6. Buněčná spojení ✓ P
7. Buněčné inkluze, rozdělení a funkční význam ✓ P
8. Buněčný cyklus a jeho regulace ✓ P
9. Dělení buněk – mitosa a meiosa ✓ P
10. Endocytosa a exocytosa, jejich morfologické projevy, transmembránový transport ✓ P
11. Specialisace buněčného povrchu, mikrovlákny, stereocilie, řasinky, buněčný labyrint P
12. Epitely (obecná charakteristika, klasifikace, polarita, funkce) ✓ P
13. Žlázový epitel, tvorba a uvolňování sekretu, typy sekrece ✓ P
14. Ressorpční epitel ✓ P
15. Smyslový epitel ✓ P
16. Pojiva – obecná charakteristika a klasifikace ✓ P
17. Obecná charakteristika mezibuněčné hmoty pojivové tkáně ✓ P
18. Vazivo – charakteristika a klasifikace ✓ P
19. Druhy vazivových buněk a jejich funkce ✓ P
20. Chrupavka – charakteristika a klasifikace, popis jednotlivých typů ✓ P
21. Mikroskopická stavba kostní tkáně, popis jednotlivých typů ✗ P
22. Ossifikace chondrogenní ✓ P
23. Ossifikace desmogenní ✓ P
24. Mikroskopická stavba kostní dřeně ✓ P
25. Složení periferní krve
26. Elementy periferní krve (přehled a základní charakteristika)
27. Erytrocyty (stavba a funkce) ✓ P
28. Leukocyty, klasifikace, stavba a funkce jednotlivých typů, leukogram ✓ P
29. Agranulocyty, stavba a funkce ✓ P
30. Granulocyty, stavba a funkce ✓ P
31. Krevní destičky, vývoj, stavba a funkce ✓ P
32. Zhotovení, barvení a vyhodnocení krevního nátěru ✓ P
33. Hemopoesa, periody hemopoesy, kmenové a progenitorové buňky, regulace hemopoesy ✓ P
34. Vývoj červených krvinek ✓ P
35. Vývoj bílých krvinek ✓ P
36. Svalová tkáň a její rozdělení ✓ P
37. Hladké svalstvo
38. Příčně pruhované svalstvo, obecná charakteristika, stavba a funkce ✓ P
39. Stavba kosterního svalstva
40. Ultrastruktura myofibrily, mechanismus kontrakce ✓ P
41. Stavba myokardu, stavba a funkce převodního systému ✓ P
42. Obecná stavba nervové tkáně ✓ P
43. Nervová buňka, její stavba, typy neuronů ✓ P
44. Synapsa – struktura a funkce, typy synapsí ✓ P
45. Typy nervových vláken a jejich obaly ✓ P
46. Neuroglie – popis jednotlivých typů a jejich funkce ✓ P
47. Odběr materiálu pro histologické vyšetření ✓ P
48. Zpracování vzorků pro histologické vyšetření ✓ P
49. Histochemie, principy a metody ✓ P
50. Imunohistochemie, principy a metody ✓ P
51. Základní přehledná a speciální barvení histologických preparátů ✓ P

LEVOGRAM

BREAK?

RIGHT HERE, RIGHT NOW

A-1 + A-10

BIOLOGICKÁ MEMBRÁNA, STAVBA A FUNKCE

chrání cytoplazmu s organelami

glykolipidy
lektin, encefalin, gangliosid

stavba:

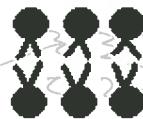
fosfolipidy + cholesterol

bílkoviny a oligosacharidy (napojené na proteiny)

tloušťka 7,5 – 10 nm, 3vrstevná struktura = jednotková membrána

za trojvrstevný vzhled může ukládání redukovaného osmia v hydrofilní části

hydrofobní úseky (2 vrstvy fosfolipidů) jsou u sebe -> nejstabilnější

speciální typ lipidů – glykolipidy – opatřeny oligosacharidovými řetězci

vyčnívají nad zevní povrch membrány

proteiny – velké množství

2 skupiny - integrální - zabudované v lipidové dvojvrstvě

- periferní - volně na zevním nebo vnitřním povrchu, snadná extrakce

integrální, které prochází celou membránou, tvoří kanály umožňující průchod iontů

další proteiny - glykoproteiny, lipoproteiny, proteoglykany (jejich uhlohydrátové části

vyčnívají nad povrch a jsou součástí receptorů) - glykokalyx, adheze, klouzavost

proteiny se mohou pohybovat, popř. shlukovat -> capping

jejich pohyb řízen mikrofilamenty

funkce:

selektivní bariéra regulující průchod určitých látek

usnadňuje transport některých specifických látek

dochází k výměně látek mezi buňkou a prostředím

některé ionty přenášeny aktivně kanály integrálních proteinů

další způsoby výměny látek:

pinocytóza - „buněčné pití“

2 typy - pinocytární váček - tekutina zachycena v invaginaci buněčné membrány

dostává se do nitra, kde splývá s lysozomy nebo s buněčnou membránou na opačné straně (uvolnění obsahu na povrch buňky)

- větší objemy - zaobaleny do výběžků cytoplazmatické membrány

endocytóza - vázaná na receptory, které jsou rozptýleny na povrchu

shluky ve specializovaných okrscích - „povlečené jamky“ - povlak tvoren

polypeptidy (clathrin) - zdrojem invaginačních sil a vchlipováním povlečené

jamky se vytvoří a odštěpí pinocytární váček

fagocytóza - „buněčné pojídání“

některé buňky jsou uzpůsobené k pohlcování a skladování baterií, plísní, poškozených buněk a nepotřebných složek (mikrofágy, polymorfonukleární leukocyty)

mikrofágy + bakterie - cytoplazmatické výběžky obejmou bakterii, ty pak

splynou a uvězní ji ve fagocytické vakuole, nakonec je zničena lysozomy

exocytóza - splývání částic s cytoplazmatickou membránou a obsah částice vyprázdněn do okolí (sekreční buňky)

- exokrinní páncreas, mléčné a slině žlázy

membránová přeprava

během endocytózy je část buněčné membrány přeměněna na endocytární váček -> tato část se při exocytóze vrací zpět - velký význam pro ekonomiku buňky

příjem signálu

nutné pro vzájemnou komunikaci buněk

3 způsoby komunikace:

využívají chemické látky - informace na určitou vzdálenost

syntéza signálních molekul - uložené do váčku, nutný fyzický kontakt

vytváření buněčných spojení

extracelulární signální molekuly - 3 druhy spojení:

endokrinní signalizace - hormony přenášeny krví

parakrinní signalizace - chemické mediátory rychle metabolizovány - účinek jen na nejbližší buňky

synaptická signalizace - působení neurotransmiterů jen v místě kontaktních oblastí (synapse)

vezíteče dle rozpouštěl ve vodě
signální molekula - hydrofobní - malé, steroidní a thyroidní hormony

skrz plazmatickou membránu cílové buňky a aktivují

receptorové proteiny uvnitř

- hydrofilní - neurotransmitery, většina hormonů

aktivace receptorového proteinu na povrchu cílové buňky a předání informace dovnitř

A-2

BUNĚČNÉ JÁDRO A JADÉRKO, STAVBA A FUNKCE

obsahuje DNA (skladování, replikace)
kulovité, protáhlé, 5-10 μm

složení:

jaderná membrána
chromatin
jadérko
jaderná matrix

jaderná membrána

dvojitá jednotková, mezi nimi tzv. perinukleární cisterna $40-70 \text{ nm}$

fibrózní lamina - vrstva proteinů těsně u vnitřní vrstvy (80-300nm)

laminina

Proteinová struktura

3 hlavní polypeptidy - lamíny (viz. cytoskelet)

je s ní spojen chromatin centomer interfázických chromozomů

k zevnímu listu často přisedají polyribozomy - jaderný obal pak funguje jako drsné endoplazmatické retikulum -> produkuje polypeptidové řetězce do perinukleární cisterny

v místě splynutí vnitřního a zevního listu -> jaderné póry - jsou místem komunikace jádra a cytoplazmy - složení z 8 podjednotek a otvoru přemostěného přepážkou - vždy prostupné pro některé makromolekuly (mRNA) oktagonální tvar čtyři výlyfy Fenylalaninu a glycinu

chromatin

2 typy - heterochromatin - viditelný, tvoří hrudky

- euchromatin - světlé úseky, značí pracovní aktivitu buňky, světlejší=aktivnější intenzita zbarvení pro odlišení různých typů buněk a tkání světlejším je buňka aktivnější

složení:

svinuté řetězce DNA + bazické proteiny (histony) - struktura „korálky na niti“

základní jednotka - nukleozom - 4 typy histonů ovinuté 166 páry bazí DNA

organizace chromatinu:

DNA -> korálky na niti -> solenoid (30nm) -> 300 nm -> 700 nm -> 1400 nm proužek metafázického chromosomu

chromatinová DNA - většina genetické informace

v chromatinu syntéza t/m/r RNA

„sex chromatin“ - jeden z dvojice X chromozomů u ženského pohlaví, u mužů chybí

Barvivo těká zůstává pevně spiralizován a lze ho znázornit v intervizi - tento chromosom je inaktivní rozpoznávání karyotypu - proužkováním chromozomů

jadérko

1-10, ale většinou maximálně 2 - splývají v interfázi - není ohrazené membránou

nucleolus, kulovité, do 1 μm, obsahuje rRNA a proteiny

bazofilní

3 součásti:

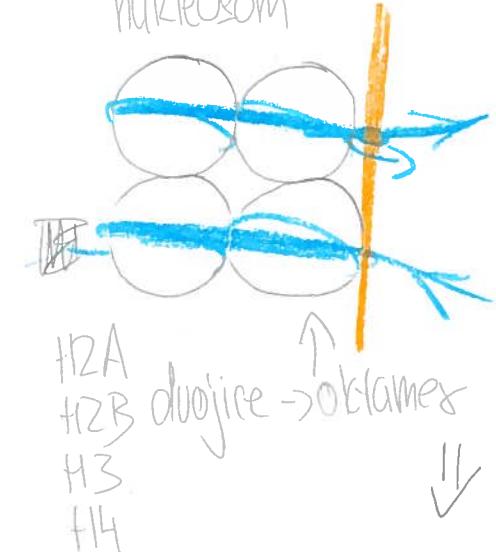
DNA nukleolární organizátor - světlé zbarvení, sekvence kódující rRNA

parafibrosa - klubko ribonukleoproteinových vláken, primární transkript rRNA

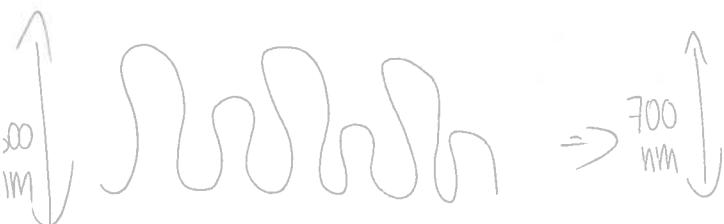
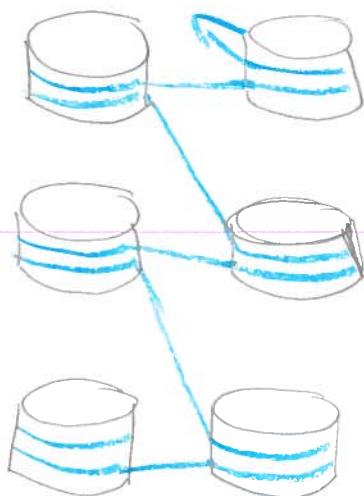
vláknová DNA - d helix

nukleosom

solenoid

- nukleotidy - žetec

transkripcie

$5' \rightarrow 3'$

↳ 3 dozry

deoxyribozat fosfát + báze

purinové - A + G

pyrimidinové T + C

STAVBA CHROMOSOMU

→ primerní
zakrývání

- metacentricky

submetacentricky

akrocentricky

telocentricky

→ centromera

- kromatice p

raménko,

a vlněníko

- dvě podřadne uspořadování
chromatid

- soubor chromatid v buňce.

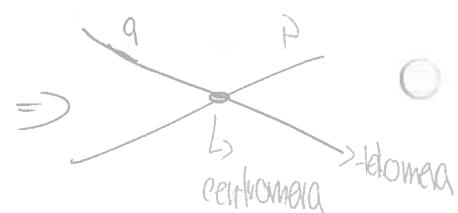
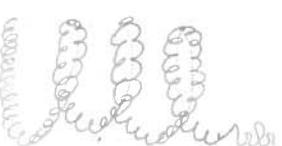
karyotyp

- haploidní, diploidní

- autosomy 22 páry

1x heterosom

- X a Y → určení pohlaví

pars granulosa - granula, dozrávající ribosomy

extrémně velké u proliferujících embryonálních buněk, u elementů syntetizujících aktivně proteiny

jaderná matrix

základní hmota jádra, amorfní, mezi chromatinem a nukleoly
složena z proteinů, metabolitů a iontů, vláknitá struktura představuje nukleoskeleton
úloha zatím není známa

nukleových kyselin

A-3

MEMBRÁNOVÁ BUNEČNÁ ORGANELA (buněčné kompartimenty), STAVBA A FUNKCE

mitochondrie

kulovité, vláknité, hromadí se v místech s vysokou metabolickou aktivitou
přeměňují chemickou energii (metabolitů v cytoplazmě) na energii snadno přístupnou pro buňku (ATP)
vysoký počet, v jaterní buňce až 800
krátká doba života, neustálá obměna proteinů

struktura:

zevní a vnitřní mitochondriální membrána -> vybíhá v kristy (zvětšují vnitřní povrch)
prostor mezi membránami intramembranový

2 prostory:

intrakristální - mezi zevní a vnitřní membránou

interkristální - ohraničen vnitřní membránou

obsahuje mitochondriální matrix (základní hmota)

kristy ploché hřebenovité, u buněk produkujících steroidy tubulární

oxidativní fosforylace - přeměna ADP na ATP

laminára

probíhá v globulárních strukturách-složité proteiny (spojené s membránou stopkami)

počet mitochondrií i krist závisí na aktivitě buňky

mezi kristami je amorfni matrix

složení - bílkoviny, trochu DNA a RNA, elektrodenzní granula (koncentrují kationty),

enzymy Krebsova cyklu, β -oxidace mastných kyselin

DNA z matrix - 2řetězcová, kruhová struktura

syntetizována v mitochondriích nezávisle na DNA v jádře

v mitochondriích také:

ribosomy

r/m/t RNA

syntéza bílkovin (v malé míře, většina proteinů kódováno jadernou DNA, pak transportovány do mitochondrie)

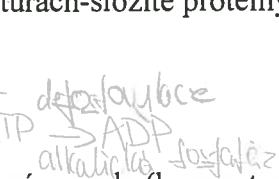
metabolity zde zpracovány katalytickou aktivitou enzymů Krebsova cyklu -> uvolněná

energie zachycena oxidativní fosforylací -> produktem je teplo, ATP, CO₂ a H₂O

původ:

polovina zděděná od mateřské buňky

zbytek růstem z existujících a odštěpením

endoplazmatické retikulum

syntéza lipidů a sacharidů

segregace proteinů z cytoplazmy

protáhlé, oploštělé, okrouhlé nebo tubulární váčky

vývoj během embryonální diferenciace buněk

2 typy - granulární a hladké

granulární - basofilní

v buňkách segregujících proteiny (trávicí enzymy-pancreas, kolagen-fibroblasty)

tubuly a ploché cisterny (lumen je jediný souvislý kompartment)

na povrchu polyribosomy -> granulární vzhled

BASOTILU
integrální protein ribotových l-hl na
vysokocenných ribosomálních podjednotkách

PLAZMATICKE BNÍKY - MONOGLOBULINT
POCÍLÉ CISTERNY
SOUVISÍ PĚDÍ A SE
ZEMÍ MEBLÁVÍCÍ JEDNU

ER

GK

PM

PÓCENÍ A SPLYVNÍ TRANSPORTNÍCH VÁČKŮ

FCE: ER:

SEGREGACE NOVOTVOŘENÝCH PROTEINŮ

POCATEČNÍ GLYKOSYLACE GLYKOPROTEINU

POETRANSLACI ÚPRAVA APLIK.

SYNTEZA LIPIDU

funkce: segregace proteinů pro export
počáteční glykosylace glykoproteinů
syntéza fosfolipidů
posttranslační modifikace polypeptidů

syntáza proteinu: PROTEOSYNTÉZA → methionin AUG

mRNA -> volný ribozom -> začátek translace -> prvních 20-25 aminokyselin = signální sekvence -> navázání na SRP (signál rozpoznávací partikule) -> SRP-polypeptidový komplex se naváže na receptor granulárního endoplazmatického retikula - dokovací protein + receptor pro ribosom riboform I a II -> SRP se odpoutá a translace pokračuje
riboforiny vytváří hydrofilní kanály a umožní proteinům proniknout do lumen
translace proteinu pokračuje -> sekundární a terciární strukturální změny a posttranslační modifikace - nejvýznamnější je počáteční glykosylace -> připojení oligosacharidů

hladké - také vytváří síť, postrádá ribosomy, spíše tubulární cisterny ~~Protein~~ GER
membrány vznikají z granulárního, může být vidět plynulý přechod

má různé formy podle specializace

- v buňkách syntetizujících steroidní hormony -> velká část cytoplazmy
- v jaterních buňkách -> zajišťuje detoxikační funkce a odbourávání glycogenu
- při kontrakci svalových buněk -> jako sarkoplazmatické retikulum uvolňuje Ca²⁺ ionty regulujících stah

mikrosom = váček vzniklý fragmentací endoplazmatického retikula

Golgiho komplex

dovršuje posttranslační modifikaci, produkt zaobaluje a označí adresou místa určení
3 oddíly, kolem hladká membrána
3-10 oploštělých cisteren
malé váčky u periferie cisteren
větší vakuoly na jednom z pólů

u polarizovaných elementů (střevní buňky) je Golgiho komplex umístěn mezi jádro a apikální část

transportní váčky z granulárního endoplazmatického retikula do Golgiho komplexu (novotvořené proteiny) -> „cis oblast“, na opačné straně „trans oblast“, - zde shromažďovány kondenzační vakuoly (transport proteinů z Golgiho komplexu do různých míst)

Lysozomy

0.05 - 0.5 μm

neutrofilní

místo intracelulárního trávení a obměny buněčných komponent

váčky obsahující hydrolytické enzymy

aktivní při kyselém pH

granulární elektrodenzní vzhled, jednoduchá jednotková membrána

lysozomální enzymy tvořeny v granulárním endoplazmatickém retikulu -> Golgiho komplex -> lysozom

trávení:

primární lysozom - malý, nevstoupil do procesu trávení (primární lysozomy makrofágů jsou větší a viditelné světelným mikroskopem)

PROTEOSYNTÉZA

1. TRANSKRIPCE $\rightarrow$ DNA $\rightarrow$ mRNA
2. TRANSLACE $\rightarrow$ z mRNA na rRNA s pomocí tRNA

hnRNA $\rightarrow$ mRNA

- iniciální kódon - METIONIN - AUG
- terminační kódon
- A_{tRNA} $\rightarrow$ peptidová vazba $\rightarrow$ protein
- kódon mRNA $\rightarrow$ antikódon - tRNA

tráví materiály, které se do buňky dostávají heterofagií (materiál pohlcen do autofagické vakuoly)

následuje trávení enzymy - sekundární lysozom - průkaz histochemicky - lysosom (splývání) vakuoly + prim. lys.)
po stravení živiny do cytoplasmy, nestrávitelné zůstanou uvnitř vakuoly - reziduální tělíska
- dlužně zůjde buňky - reziduální tělíska = [Proteolýza - Pigment z otočení]

obměna:

organely nebo celé okrsky jsou obklopeny membránou -> splývají s primárním lysozmem ->
autofagosomy (vzniklé sekundární lysozomy) -> strávené produkty jsou recyklovány ->
obnova

trávení cytoplazmy - v buňkách podléhajících atrofii nebo při nahromadění sekretu u sekrečních buněk

peroxisomy

obsahují enzymy, zapojeny do metabolismu peroxidu vodíku, mění ho na vodu
→ [ochrana před vlivem buňky]

sekreční granula

sekret produkovaný buňkou a obalený membránou

bunaps - zymogenové granule - tvářící enzymy

A-4+5

NEMEMBRÁNOVÁ BUNĚČNÁ ORGANELA, STAVBA A FUNKCE

nucleolus (viz. otázka 2), ribosomy, centrioly, cytoskelet

ribosomy

malé, složeny ze 4 typů rRNA a 80 proteinů, silně basofilní

2 třídy - jedna u prokaryotů, druhá u eukaryotů

ribosomy obou tříd tvořeny 2 různými podjednotkami (RNA obou podjednotek vznikají v jadérku, proteiny syntetizovány v cytoplazmě, v jádru se sdružují s RNA a podjednotky odcházejí jadernými pory → cytoplasma - proteosyntéza mají podíl při syntéze bílkovin)

výskyt

individuální granula

polysomy - volné - proteiny pro vlastní potřebu

polyribosomy - vázané na endoplazmatické retikulum → proteiny do jeho cisteren → vylučovány jako sekret nebo zůstávají v buňkách

funkce - překlad zprávy z mRNA při tvorbě proteinů

ribosom | all

PROTEOSYNTÉZA

cytoskelet

udržují tvar, funkce při cytoplazmatických přesunech, pohyb buňky

- dynamický systém proteinových vláken a subunit, tvorící "kostru" buňky - podílí se na udržení tvaru buňky, jejím pohybu a pohybu organel

mikrofilamenta

tenká aktinová filamenta - z globulárních podjednotek do dvojitě šroubovice

i ve svalových buňkách (interakcí aktinu a myosinu dochází ke kontrakci)

uspořádání v buňce:

kosterní sval - integrovány se silnými filamenty myosinu

jemná síť těsně pod plazmalemem

přidružena k organelám

zaškrcování během dělení

roztroušeně

silná myosinová filamenta

střední intermediární filamenta

stavba z řady proteinů:

laminy ABC vytváří fibrózní laminu - u vnitřní vrstvy jaderného obalu

cytokeratiny - polypeptidy typické pro buňku epitelu

vimentin - elementy mezenchymového původu

desmin - v hladkém svalstvu nebo Z diskách kosterního svalstva

glioová filamenta - součást astrocytu

neurofilamenta - minimálně ze 3 polypeptidů

mikrotubuly

tyčinkovité, trubicovité, délka až několik μm , podjednotkovou je heterodimer složený z molekul α - a β -tubulinu, polymerizují spirálovitě

MTOC - mikrotubulární organizační centra → ovládá polymerizaci tubulinu do mikrotubulů rychlejší polymerizace na volných koncích

kolchicin blokuje růst mikrotubulů (nakonec zanikají)

cytostatiko - např. vinblastin b blokují heterodimeru

alkalojd - vinblastin - depolymerizuje vlákna

funkce:

faktorem vývoje a zachování buněčných tvarů - stavbu jadrového cytoskeletu
nitrobuněčný transport organel (zastavení pohybu při porušení mikrotubulů)

mikrotubuly základem pro tyto organely:

centrioly

válkovité struktury z vysoce organizovaných mikrotubulů

9 sad mikrotubulárních tripletů

v nedělící se buňce 1 páru

v S-fázi zdvojení -> každý páru na opačnou stranu - úloha organizačního centra pro vzniklá dělící vřeténka

v jejich blízkosti pericentriolární tělíska - z nich mikrotubuly vycházejí

řasinky (cilia) a bičíky (flagella)

pohyblivé bičíky, páteř tvoří vysoce organizované mikrotubuly

řasinkové buňky - hodně cilií

bičík většinou jeden

jádro - 9 párů (doubletů) mikrotubulů kolem osové dvojice = axonéma

doublet má podvlákno A a podvlákno B, z podvlákna A vyčníva rameno tvořené proteinem

dyneinem

osová dvojice oddělena centrální pochvou

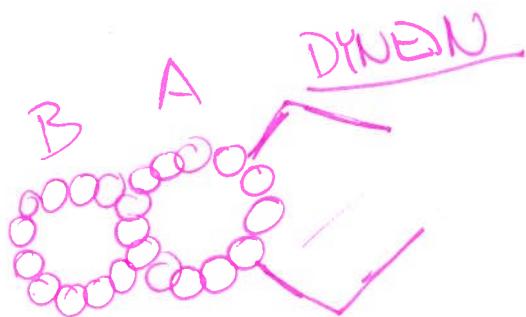
sousední doublety spojeny nexiny a s centrální pochvou spojeny radiálními paprsky

na proximálním konci bičíku a řasinky je bazální tělísko - kontroluje uspořádání

axonemálních podjednotek

vlnivý pohyb řasinek a bičíků - klouzániem sousedních doubletů v axonematu

Kartagenerova choroba - chybí dyneinová raménka -> nepohyblivé cílie

CYTOSKELETON, STAUBA, FUNKCE A
TILNÍCWA SPECIFITA.

- cytoskeleton včetně kůry, včetně buněk včetně a
hrande role při glykogenotrofii i buněkých pohybech
  - slouží k mikrotubulem, mikrofilamentům a vlnadím filamentům
→ délka 3-100 μm, průměr 24 nm, délka 5 μm, tloušťka 14 nm
  - MIKROTUBULY** - typické tubulovité struktury $\varnothing 24 \text{ nm}$ délka $5 \mu\text{m}$, tloušťka 14 nm
  - složeny z heterodimerů α a β tubulinu, kde polymerizace probíhá
na vývoračce mikrotubulu (vývoračce o 13 jednotek)
  - polymerizace probíhá TTOC-mikrotubulární organizacní centra -
vzájemné filtry, aktinové a antikernové chromosomy
  - vývoračky se recyklují na polohu $\oplus$ (návrat v cykle polymerizace, polymerizace)
  - Golgián → novoz. se množí vývoračky → vývoj buněk dle významu funkce
  - akroterium primární - bráni aktinovým barem
  - akroterium sekundární - deaktivuje vývoračky vlastnosti
  - funkce: aktinové filter vývoje a rukouvání vývoraček kůry
  - slouží k fixaci cytoskeletu
  - mikrotubulový transport organel (např. vývoraček, ale i mitochondrií)
↳ polyg. vývoraček počít vlastnosti, vývoj vývoraček melaninu v
melanocytech, polyg. proteinů GTP $\rightarrow$ GK $\rightarrow$ glykogenotrofia membrán
  - rukouvání aktinového germa - cili a flagell, antikern, vývoraček význam

MICROFILAMENTA

- stony skeleton often show selection between actin protein actin and myosin
  - be stony & thin filaments to form the tendons filament stony & are thicker than the actin filaments
  - is found near skeleton than most microfilament
  - microfilament is found:
    1. within skeletal muscle fibers integrated to form myofibrils
    2. found in plasma membrane (microvilli, myoepithelial cells)
    3. part of organelle cytoskeleton

4. složek pro funkciu aktinu - myosin

5. vlastní cytoskelet

- aktinové filamenty se svařují, aby mikrofilamenty jsou schopny dešrotit a makromolekulami - tvoří myomérii Ca^{2+} a cAMP $\rightarrow$ aktivuje second messenger
- myosin je k neaktivované formě reakce s vlnou myosinu) nesoucími běžkami $\rightarrow$ pohyb běžky běží $\rightarrow$ polymerizace

STŘEDNÍ (INTERMEDIÁRNÍ) FILAMENTA

- říkáno také (aktinový) a (vlnový) myomérii) mikrofilamenty obsahují řetězce proteinů o průměru 10-12 nm
protein specifický pro řetězec:

1. cytoskeletin - řetězec - řetězec i vlnový řetězec vlnový řetězec
2. vimentin $\rightarrow$ mesenchymální běžky - fibroblasty, chondroblasty, makrofagi, endoteliové běžky, plazmodiální řetězec
3. desmin - vlastnost - pánví pulzování i kletční řetězec (zde na vlny zde)
4. gliala filamenta - gliační běžky - aktivují a regenerují glia
5. neurofilamenta - neuron - silný

A-6

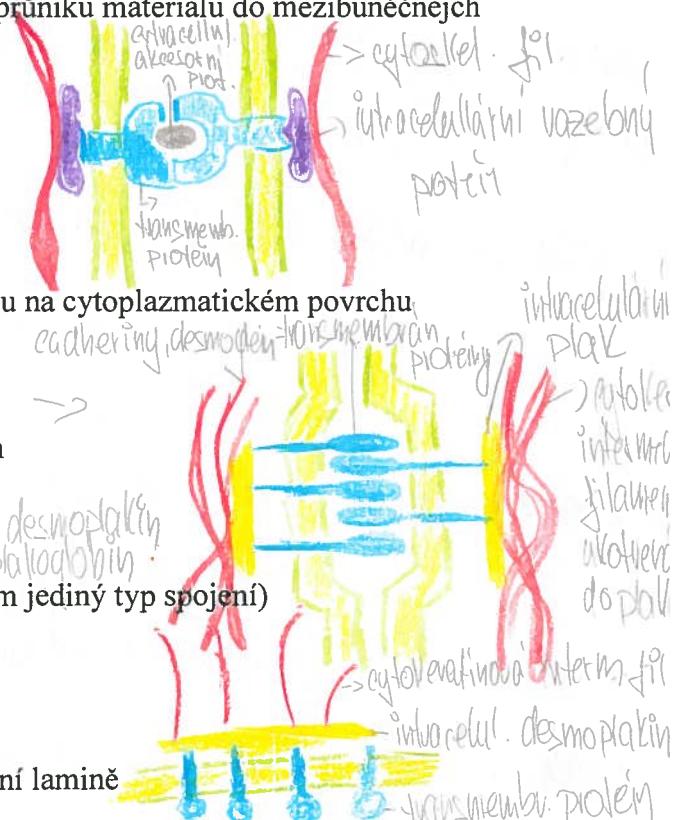
BUNĚČNÁ SPOJENÍ

udržování vzájemného styku dvou buněk, zabraňování průniku materiálu do mezibuněčnejch prostor, buněčná komunikace
síla sdružení závisí na funkci epitelu

= klenutí spojení
adhezní spojení:

zonula adherens u epitelových buněk

pás obkružující jednotlivé buňky
v oblasti spojení vzdálenost membrán i 20 nm
přítomnost aktinových mikrofilament - úpon na ploténku na cytoplazmatickém povrchu membrán

macula adherens (desmosom)

složitá diskoidní struktura, na obou sousedních buňkách v tomto místě membrány zcela rovné a vzdálené 30 nm někdy pás denzního materiálu v mezibuněčné štěrbině úponová ploténka navnitř od membrány u většiny epitelových buněk (v dlaždicovém vrstevnatém jediný typ spojení) funkce - velmi pevná mechanická soudržnost

hemidesmosom - kontakt s bazální laminou
poloviční desmosom
přichycení epitelových buněk k bazální lamině

utěšňující spojení:

zonula occludens

nejblíže apexu buňky, splývání membrán, i několik míst nad sebou počet splynutí určuje propustnost epitelu
zabránuje pronikání materiálu v obou směrech - pasivní (transport látek), prostore mezi epitelovými buňkami (od apexu i od baze)

komunikační spojení:

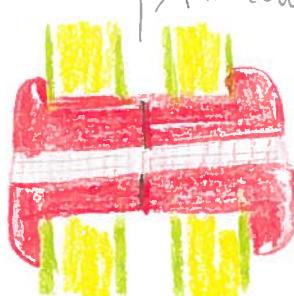
nexus

kdekoliv podél bočních membrán
těsné přimknutí buněk

proteiny nexů vytváří hexamery s hydrofilním, porem = konexon
konexony obou membrán směřují k sobě a vytváří hydrofilní kanály
výměna iontů i větších molekul
průchod informačních substancí (koordinace srdeční činnosti u buněk srdečního svalstva)
mohou vznikat i mezi původně izolovanými buňkami

Konektor
hexamer
6-transmembranový protein

Konektor + Konektor = hexus
6-transmembranový protein

PROTEIN MOLEKULÁRNÍ FUNKCE V ŽIVÝM ORGANISMU

přenosnoucí specifických transmembránových proteinů, které spojují vývěry a jsou intracelulárně působeny na cytoskelet
funkční spojení jsou dynamické struktury, mohou být recyklovány i nově vzniknout novémi spoji:

1. transmembránoví proteiny: mají všechny domény vývěry v jádru
na vnitřní straně - catheky, v extracelulární
matrice - integriny
2. proteiny pláٹ: α a β catenin, α -actinin a vinculin
- vazba mezi intracelulárním vnitřním transmembránovým
proteinem a cytoskeletom
3. filamenty cytoskeletu, intermedijní filamento desmosomů a
midilimazanů a různy altnový dří filamento adhezních spojení
a fótičních kontaktu

A-7

BUNĚČNÉ INKLUSE, ROZDĚLENÍ A FUNKČNÍ VÝZNAM

součásti cytoplazmy - nashromážděné metabolity nebo depozity různého původu

produkty metabolismu: bez membránového ohrazení, jež nejdou využít - chemicky inaktivní

lipidy - tukové kapénky (tuková tkáň, kůra nadledvin, jaterní buňky) - homogenní, středně elektrodenzni

sacharidy - ve formě glykogenu (v podobě granul) - jaterní buňky
proteiny - sekreční granula (ve žlázových buňkách) - pravidelně uvolňována do extracelulárního prostoru

pigmenty - syntetizovány nebo přijdou zvenčí - enzymy - anální pankreatici → pankreatická sekrece
př. lipofuscin (žlutohnědý, dlouhodobě žijící buňky - neurony, srdeční svalovina)

melanin (tmavá granula ohrazená membránou, epidermis, sítnice)

lutein (lipofilní pigment)

karoten *

inkorporované částice:

fagocytovaný materiál, neúmyslně - částečky prachu

základní hmota cytoplasmy - cytomatrix - strukturovaná (mikrotrabekulární síť - filamenta, mikrotubuly, enzymy ...)

koordinuje nitorbuněčný pohyb organel

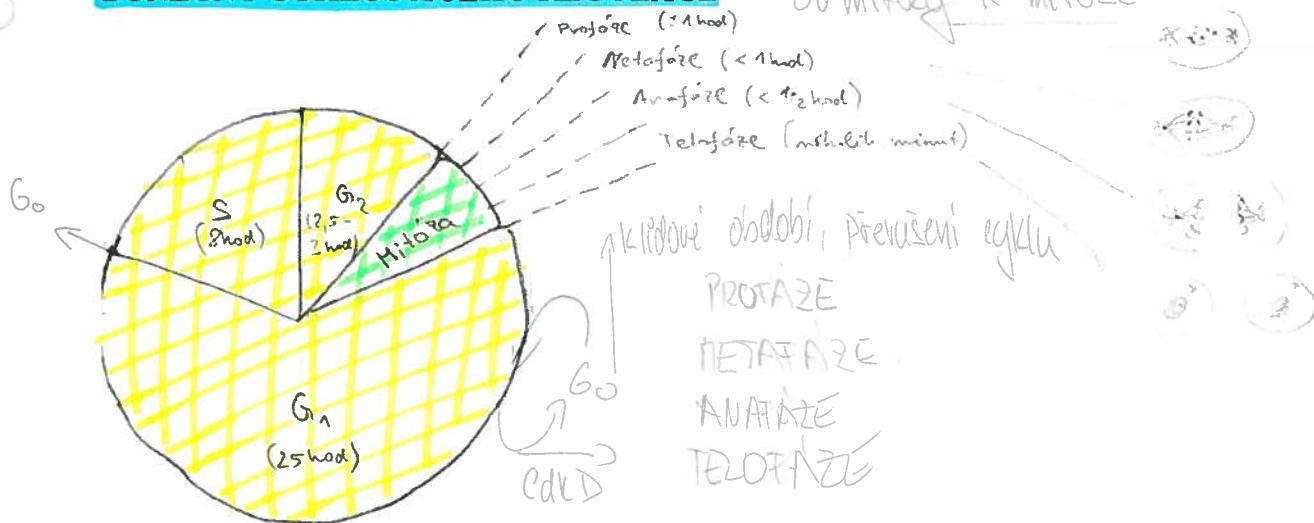
cytosol - rozptěšená základní buněčná hmota

* hemogenní pigmenty - vznikají vzájemnem hemoglobinu
- hemosiderin - ohrazen membránou = siderozomy
chůzení = ferritin, enzymy, sacharidy, lipidy

A-8

BUNĚČNÝ CYKLUS A JEHO REGULACE

- sled dějů, kterými buňka prochází
o mítose k mitóze

speciální geny - protoonkogeny - kontrolují proliferační a diferenciaci
jejich poškozením mohou buňky nekontrolovatelně proliferovat -> nádory
jejich aktivitu může ovlivnit - mutace, zvětšení počtu, přestavba

tumor = abnormalní masa tkáně, která vznikla nekontrolovatelnou proliferací
maligní - velmi rychlý růst, proniká do jiných tkání a orgánů (rakovina)
benigní - rostou pomalu a neinvazivně

A-9

mitotické vývody - kinefory
polární

DĚLENÍ BUNĚK - MITOSA A MEIOSA

mitosa

vznik dvou dceřinných buněk, stejný karyotyp jako mateřská

2fáze:

interfáze - buňka se nedělí, viz. otázka 8

mitosa - vlastní dělení, má 4 fáze

profáze - kondenzace chromatinu

jaderný obal nedotčen

rozdelení centriolů, páry k opačným pólům → mikrotubuly dělícího vřetínka

metafáze - mizí jaderný obal a nucleolus

chromosomy do ekvatoriální roviny - napojení na mikrotubuly dělícího vřeténka

pomocí kinetochor (centromer)

anafáze - oddělení sesterských chromatid → k protilehlým pólům

vzdalování centromer od středu - táhnou zbylé části chromozomů

telofáze - znova vznikají jádra, jadérka, jaderný obal

rozvláknění chromozomů

~~cytolize~~ v ekvatoriální rovině konstriční rýha - rozdelení buňky (nakupení mikrofilamentů)

většina tkání se nepřetržitě obnovuje

výjimkou nervová tkáň a buňky srdeční svaloviny

meiosa

„zrací dělení“

doustupňový typ dělení, vznik pohlavních buněk (gamet)

redukční - snížení diploidního počtu chromozomů

ekrační - vznik 4 haploidních gamet

→ na začátku jsou chromozomy rozloženy dlema sesterskými chromatidami

meiosa I. - profáze I. - leptoten - kondenzace

zygoten - bivalenty - odpadají bivalenty se k základu

pachten - crossing over, chromozomy stojí v novém pořadí

diploten - oddělování homologních chromozomů

diakineze - kondenzace a zkracování

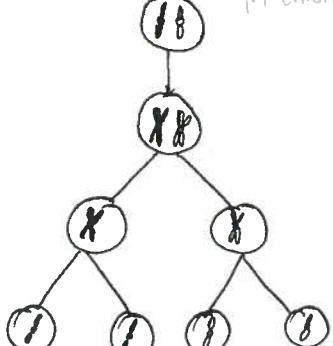
metafáze I. - mizí jaderný obal, dělící vřeténka

anafáze I. - rozchod k opačným pólům po rozpojení chiasmat - haploidní 2²³ kombinace

telofáze I. - vznik 2 dceřinných jader, rozdelení buňky

meiosa II. - podobné mitotickému

- rozchod sesterských chromatid

- genetická variabilita (crossing-over - vegetativní nezarudnění)

↳ heterozygoty - spojující paternální a maternální chromozomy
a recombinační DNA během crossing overu

- homologníce
↓
aneuploidie

- 21. Dolen
13. Patau
18. Turnerov syn.

JÁRE MEIOSY

PŘÍČET CHROMOSOMŮ

PŘÍČET CHIASMATŮ

- PROFÁZE I
- TELOTÁZE I
- PROTÁZE II
- TELOTÁZE II
- GAMETA

Zn
n
n
n
n

4n
2n
2n
n
n

A-11

SPECIALIZACE BUNĚČNÉHO POKRITU,

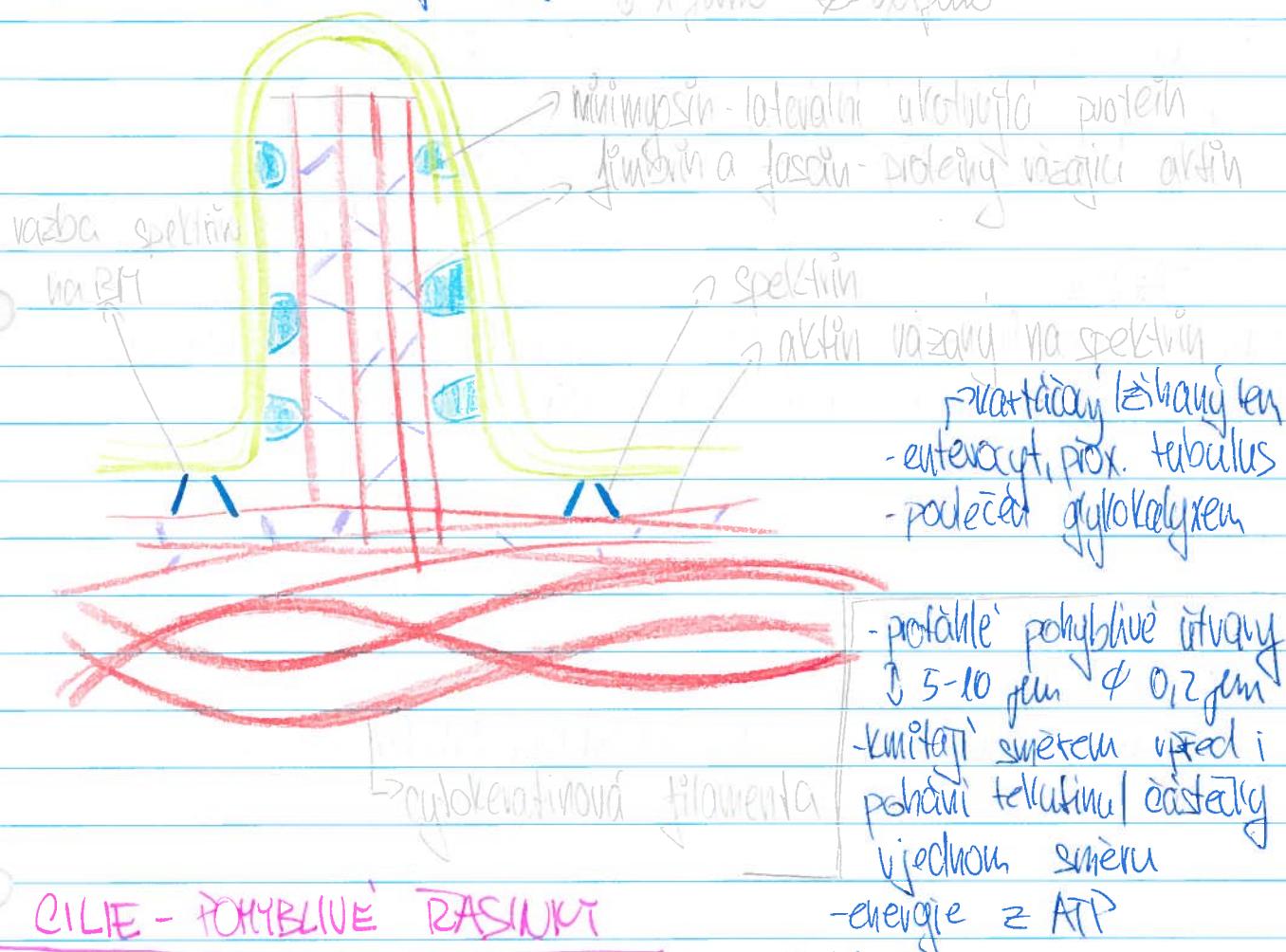
MIKROVLLKY, CILIJE, STEREOOCILIE, BAZÁLNÍ LABYRINTI

MIKROVLLKY

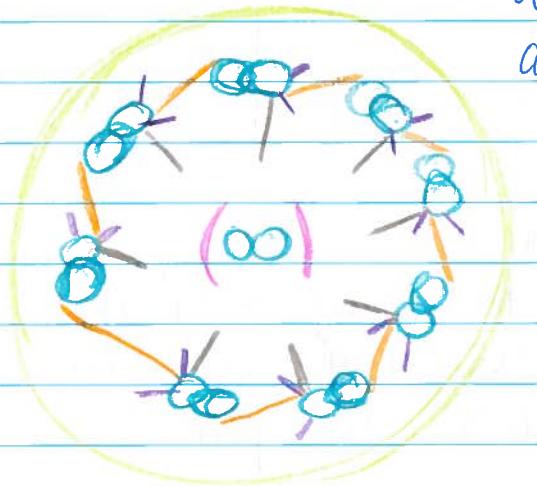
- výběžek cytoplasmy krytý buněčnou membránou

1 μm

0,05 μm

CILIE - POMÝBLIVÉ RASÍNKY

9+2

axoneura

- a páru mikrotubulů + 1 centrální
- associační proteiny:
- dynein
- kinesin
- nephin
- basální telislo cilií: (její uložení, op. p.)
- 9+2 pletené mikrotubuly
- radiální paprsky tvorené nephinem
- buněčná membrána
- centrální pochva

diskinesie -

STEREOCILIE

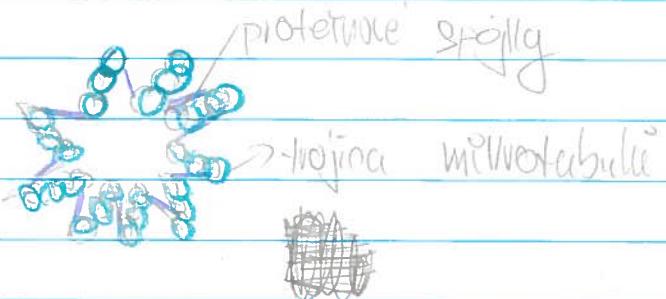
- dlouhé nepohyblivé výběžky buňek naduškete
- u podstavce jsou to "dlouhé" větvené mikrotubuly

BÍČEK - FLAGELLUM

J 100-200 μm

- jde o cípe, ale pouze 1

CENTRIOC

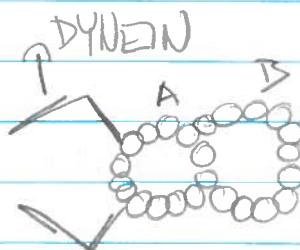

BASALNÍ TEČKO

- u podstavce schodne > centriolem s vývýškou basálního zakončení, jež má složitou organizační kolo od vozů

KARTAGOVEROVA CHOROBÁ

- chybí dynein → neplodnost, ohromitelské respirační puklinky

dvojice obstarává:

mikrotubul A - 13 podjednotek

B - sestá 2-3 heterodimery > mikr A

aktivace ATP → propojují dyneinová valenčka sousední

mikrotubuly → mikrotubuly kroužou proti sobě

- dynein vylézá z A tubulu

BAZÍLNI LABYRINT

- sestava základní membrány na povrchu bývají prokernem a kromějí
membrán → invaginaci
- slouží cytoplazmické oblasti cestu k kromějším bývají
- bývají v bazálním labyrintu jsou specializované na transport
iontů podél koncentračního gradientu

ROZDĚLENÍ

apikální povrch - mimořádky, citlivé - faktofárové raciony, stereocitie, membrány

interní povrch - informační báze vnitřních membrán, kanálky funkční specifické
příslušné povrch - kanálky funkční báze vnitřních membrán, báze kanálku funkční

membrána

EPITELYOBECNÁ CHARAKTERISTIKA, ZÁKLADNÍ TYPY A JEJICH FUNKCEEpitelová tkáň

- tvořena souborem buněk – přiloženy těsně k sobě, bez účasti mezibuněčné hmoty (výjimka – epitel rozvlákněný)
- epitel – od okolní tkáně oddělen laminou basalis nebo membranou basalis
- primární původ ze zárodečných listů (ektoderm, entoderm, mesoderm)
  - endotel = výstelka cév
  - není ze zárodečných listů => není epitel (i když epitel připomíná)
  - sekundární epithelové uspořádání – nepravý epitel
  - diferencuje se z angioblastů krevních ostrůvků (angioblasty vznikají v mezenchymu)
- odontoblasty, osteoblasty – připomínají epitel X jiný původ
  - pseudoepitelové / epithelové uspořádání buněk
- polární organizace -> vytvoření cévního (kapilárního) a sekrečního (apikálního) pólu
  - (plošné epithely – na opačných stranách, trámcitý epitel – blízko u sebe)
- apikální povrch – může obsahovat buněčné specializace – mikroklky, stereocilie, cilie (řasinky)
- laterální buněčná stěna – několik typů spojení – zonula occludens, zonula adhaerens, desmosom (=macula adhaerens), nexus
- basální membrána / lamina – velký transport iontu -> specializace – bazální labyrint
  - oddělení – epithelová tkáň nasedá na vrstvičku vaziva
  - laminin – hl. strukturní protein
    - vytváří prostorovou síť – k ní připojeny ep. buňky, vláknité složky
    - mezibuněčné hmoty vaziva
    - ep. buňky – zakotveny pomocí fibroektinu
      - strana vaziva – zakotvení pomocí retikulárních vláken (kolagen III), elasticických fibril
- zpevňující struktura – keratan- a heparansulfát (běžná součást amorfní složky mezibuněčné hmoty vaziva) a kolagen IV
- membrana basalis – desetiny μm až μm
  - plošné epithely
  - eozinofilní, PAS+, impregnace solemi stříbra
- lamina basalis – tloušťka na hranicích rozlišovací schopnosti světelného mikroskopu
  - vrstvy – lamina densa (blíže plazmalemy ep. buněk, homogenní struktura)
  - lamina lucida (není kompaktní) „zakotvené“ vláknité profélny
- avaskulární tkáň <= nepronikají cévy → výživa difuzí přes lamina basalis / lamina propria
- bohatá inervace
- labilní tkáň – ep. buňky odumírají – rychlá náhrada buňkami novými (př. výstelka tenkého střeva – kompletní výměna za 2-4 dny)
- ep. buňky – polygonální, průměrně 10-20 μm
  - výška kolísá – dlaždicové (nízké), kubické, cylindrické (až 50 μm)
  - tvar jádra kopíruje tvar buňky – cylindrické jádro (protáhlá jádro), kubické jádro (sférická, kulatá jádro), dlaždicové (zploštělá jádro)

KLASIFIKACE EPITELOVÉ TKÁNĚ

- I. Plošný epitel
  1. jednovrstevný
    - a) plochý
    - b) kubický
    - c) cylindrický
    - d) víceřadý cylindrický
  2. mnohovrstevný (vrstevnatý)
    - a) dlaždicový – rohovějící a nerohovějící

- Klasifikace:
dle funkce
dle stavby → podle prostorového uspořádání
- plošný,
- trámcitý,
- reflikující

LATINA BASALIS

význam: uplatňuje se při transportu látok mezi epiteliem a subepitelovým vazivem
smíže tvořit bariéru: hemorespirační
hemovirální
hemoneuroprotektická
bariéra

- podléhá na regeneračních procesech, ale i při proliferaci

! - hl. mechanická kotevní fce

- b) kubický
- c) cylindrický

II. Trámčitý epitel

III. Retikulární (rozvlákněný) epitel

I. EPITEL PLOŠNÝ

- vystýlá plochy
- charakteristický silou a bazální membránou

Jednovrstevné epitely

- buňky – přiložené těsně k sobě – všechny nasedají na bazální membránu, ale nemusí dosahovat na povrch

Jednovrstevný epitel dlaždicový (plochý)

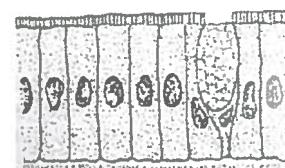
- buňky – do šířky podstatně delší než do výšky
- pohled shora – „dlaždičky“
- jádro – oploštělé, kopíruje tvar buňky, uloženo zhruba uprostřed
- 2 varianty – ploché buňky (př. tenký segment Henleovy kličky, vsunuté vývody slinných žláz)
- jádro prominuje (př. mesotel (=výstelka tělních dutin), alveoly)

Jednovrstevný epitel kubický

- stejná šířka i délka buněk
- pohled shora – poskládané šestiúhelníky
- jádra – kulatá, ve středu buňky
- př. tlustý segment Henleovy kličky v ledvině, některé vývody slinných žláz, štítná žláza, povrch očiva

Jednovrstevný epitel cylindrický

- vysoké buňky – výška je několikanásobně větší než šířka
- jádra – oválná, většinou uložena ve stejné vzdálenosti od bazální membrány
- tvar se může někdy odlišovat

př. výstelka tenkého střeva (enterocyty)

buňka produkuje sekret -> utlačuje jádro – uložené bazálně, oploštělé
př. mucinózní buňka

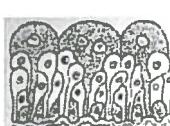
kulaté jádro při bázi
př. apokrinní žlázy hlavně v kůži

Jednovrstevný epitel víceřadý cylindrický

- např. víceřadý cylindrický epitel s řasoučkami a pojávkou vlnou buňkami dýchacích cest

- jádra ve dvou a více řadách
- obsahuje různé typy buněk – nízké bazální - malé
  - vřetenovité – středně velké
  - cylindrické – nejvyšší, jádra v nejvyšší vrstvě
  - všechny nasedají na bazální membránu

- **Přechodný epitel** – zvláštní případ jednovrstevného epelu víceřadého cylindrického

5-7
Facl

- tvořen několika vrstvami buněk, všechny nasedají na b.m. (tenké výběžky cytoplazmatické membrány)

- povrchová vrstva – obrovské buňky, někdy i 2 jádra

- roztahnutí -> snižuje se počet jader -> deštníčkové buňky

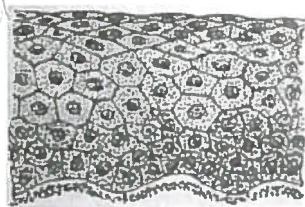

crusta = silnější eozinofilní vrstvička, zvlněná apikální cytoplazmatická membrána

- př. na výstelce vývodných cest močových (přizpůsobení naplnění orgánu, nepropustný pro vodu a ionty => bariéra mezi močí a vnitřním prostředím) (obr. nenaplněné a naplněné moč. cesty)

Několikvrstevné (mnohovrstevné) epity

- bazální vrstva – tvořena buňkami nebo kubickými nebo nízce cylindrickými, většinou s kulatými jádry
- vrstvy – postupné oploštění -> u dlaždicového – vrchní vrstva – dlaždicové bb
cylindrický – vrchní vrstva – cylindrické bb

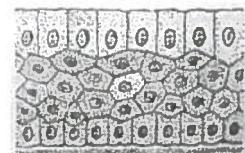
Vícevrstevný epitel dlaždicový

- nejrozšířenější epitel vůbec (na povrchu těla, vystýlá orgány)
- zvlněná bazální membrána !!
- hranice mezi epitolem a vazivem – nerovná, proti epitelu vybíhají vazivové papily
- nerovnosti povrchu vyrovnává rozdílný počet řad
- 2 formy – nerohovějící – povrch - živé buňky s jádry
  - př. ústa, jícen, pochva
- rohovějící – povrch – živé buňky s jádry + šupiny odumřelých bezjaderných buněk
  - buňky impregnované keratinem = vysoké odolné bílkoviny => mechanicky i chem. odolné povrchy
  - př. pokožka

Vícevrstevný epitel kubický

- vzácný
- místy v potních žlázách

hltan - jícen
anus - střevo

Vícevrstevný epitel cylindrický

- vrstva bazálních buněk – kubické, kulatá jádra -> postupné snižování do polyedrických
- v místech přechodu 2 epiteli => epitel přechodných zón
- př. epiglottis, přechod hltanu v nosohltan, mužská močová trubice

II. TRÁMČITÝ EPITEL

- buňky – seřazené do trámců – pospojovány -> tvorí prostorovou síť
- oka síťe vyplňena řídkým kolagenním vazivem – v něm krevní cévy
- př. uspořádání v jaterních lalůčcích, adenohypofýza, kůra nadledvin, Langerhansovy ostrůvky (pankreas)

III. RETIKULÁRNÍ EPITEL

- buňky v kontaktu pouze svými výběžky -> vytváří síť = cytoretikulum
- intersticiální prostory – extrémně rozšířené, v nich třeba tkáňový mok (orgány skloviny) nebo velké množství lymfocytů (pronikly sem po diferenciaci v kostní dřeni)
- př. thymus, tonsila palatina
- thymus – základ – kulaté buňky – těsně přiložené, spojené desmozomy -> vstupují lymfocyty (po diferenciaci v k. dřeni) -> buňky mění tvar – desmozomy – pevné spojení => v tomto místě zůstávají buňky v kontaktu svými výběžky, mezi nimi prostory – velké množství lymfocytů => cytoretikulum thymu (stromatem thymu – retikulární epitel !!)

KLASIFIKACE EPITELŮ DLE FUNKCE

- Krycí epitel
- Resorpční epitel
- Respirační epitel
- Smyslový epitel

- Myoepitel
- Zárodečný epitel, germinativní
- Žlázový epitel

Krycí epitel

- pokrývají povrhy, vystýlají řadu dutin organismu
- bazální membrána – zvlněná, rezerva pro změnu orgánu
- př. jícen

vstevnatý neplastický - spojivka

→ přechodné zóny - jícen - kůže - gesta
anus - střevo

- vlnatý cylindrický sítový - pol. buňky - dýchací pohl.
mizotek - jednoteky dlaždicoviny
- peritubulární, perifolikulární
jednoufeteny kubický - povrch okraje
přechodní epitel - vývodní cestky močové

- obtížnou působením pod plazmatem. Zpevnění pochovat vstupy - opora pro mikroklky

- typické spojovací komplexy při apikálním poku - závula occludens odherens

Resorpční epitel

- plošný, jednovrstevný
- buňky - kubické až cylindrické
- apikální povrch - žlhaný (kartáčový) lem = rozložené mikroklky - výrazně zvětšují resorpční plochu na povrchu cytoplazmatické membrány mikroklky společně s glykokalyxem tvoří prostředí, které zpomaluje proud tekutiny nad buňkami, a proto se tam lépe obarvují působící enzymy
- značkování žlhaného lemu enzymem alkalická fosfatáza (dál ATP-ase)

- přítomnost spojovacích komplexů - rozdíly nad a pod epitolem a v intercelulárních prostorách
- od bazální membrány do buňky invaginace plazmalemy - ve výběžcích mitochondrie (pravidelné usporádání)
- => radiální žlhaní buněk (=morfologický obraz mechanismu sodíkové pumpy) = skleněný řetězec
- př. výstelka tenkého a tlustého střeva, proximální tubulus ledviny → bazální lobule

Respirační epitel

- není výstelka dýchacích cest !! (tam je všeobecný cylindrický epitel s řasinkami a pohárkovými buňkami)
- výstelka alveolů
- plošný, jednovrstevný, dlaždicový
- tvořen pneumocyty typu I a typu II (typ II - sekreční fce - uvolňuje surfaktant = antiatelektický faktor)

surfaktant antiatelektický
↳ fosfolipid protein - chybí v řadě vodky

Smyslový epitel

- specializovaný - reaguje na podněty ze zevního prostředí -> změna membránového potenciálu -> dál přenáší jako vzhruh
- 2 typy podle původu - primární smyslové buňky
  - z neuroektodermu
  - 2 typy výběžků - čivý a vodivý (neurit) => vzhruh přijmou, zpracují a přenesou dál
  - př. tyčinky a čípky, čichový epitel
- sekundární smyslové buňky
  - přímo ze zárodečných listů
  - pouze čivý výběžek (chybí neurit) => vzhruh přijmou a zpracují, vedení zprostředkovává až další buňka s neuritem
  - př. chuťový pohárek, statofazické ústrojí
- tvořen ještě podpůrnými buňkami - opora a izolace pro smyslové elementy

Myoepitel, svalový epitel

- v organismu v podobě mye - vystupňovaná schopnost kontrakce
- vlastní buňky - vybaveny aktinovými filamenty - probíhají v protáhlých výběžcích buněk
- 2. kontraktile komponenta - myosin - forma myofilament (monomer)
- př. mutulus dilatator pupillae
- ve slinných žlázách označujeme myoepitelové bb jako košíčkové

usouvat se mezi HB a vlastní epitel
jsou vypíženi sekretu

Zárodečný epitel, germinativní

- zajištění vývoje a zrání pohl. buněk
- př. semenotvorné kanálky varlete
- výrazné buňky - Sertoliho buňky - nový a regulační systém pro vyvíjející se spermiu

zdroj výplázečení sekretu
spermatozoidy

Žlázový epitel

- plošný i trámčitý
- tvořen buňkami, které jsou specializované na sekreci látek - pro ostatní části organismu
- rozdělení - endokrinní sekrece (nejčastěji do sinusových kapilár)
  - exokrinní sekrece (k apikálnímu povrchu buněk)
- 3 druhy sekreci podle vyloučení sekreci
- mezokrinní (ekrinní) - sekret difunduje přes neporušenou buněčnou membránu a není strádán v granulech (př. sekrece HCl v krycích buňkách žaludku)

- v zilaniu lemu - enzemy - sacharaza - enzymy inaké funkcie
- aminopeptidáza, dipeptidyl peptidáza

- pôvodného vezikulu preje resorte

→ súkromie s primárni lyzozomy → sekundárni lyzozomy

HEPATOCYTE

↳ albuminy, fibrinogen

- sekrece sekrečního granula – ohraničené membránou – přiložení k buňce
membráně -> splynutí -> praskne -> obsah ven; bez porušení buňky. membrány (př. uvolňování sekterů potních žláz, pankreatu)
- apokrinní – sekreční granula nebo kapénky se hromadí v apikální části buňky -> odškrcení -> spolu se sekretem odchází i část cytoplazmy => zmenšení
- mikroapokrinní
- makroapokrinní (velká část cytoplazmy)
- př. sekrece tukových kapének v laktující mléčné žláze
- holokrinní – celá buňka postupně zaniká a přeměňuje se v sekret (náhrada buněk z bazálních vrstev)
  - př. mazové kožní žlázy -> kožní maz
- sekreční buňky se v organismu málokdy vyskytují ojediněle -> uspořádány do buň. útvarů = žlázy

Klasifikace žláz

- endokrinní – žádné spojení s epitelem

- sekret – odevzdáván přímo do lumina kapilár, které žlázy obklopují
- jednotlivé buňky (př. Leidyovy bb ve varleti) nebo skupinky buněk ve formě orgánů – orgány tvořeny trámci (adenohypofýza) nebo kulaté útvary – folikuly (štítová žláza) => folikulární a trámčitý typ

- exokrinní – sekreční oddíl a oddíl výrodu

- 2 typy uspořádání – alveolární – tvořeny serózními buňkami (pyramidové, barví se HE, sekret střádán apikálně ve formě granulí, kulaté jádro přitlačené do dolní třetiny buněk, bazofilní cytoplazma)
- tubulózní – tvořeny mucinózními buňkami (produkují hlen – skládován ve formě granul, buňka cylindrická, jádro přitlačené k bázi, apikální část přitlačená sekretem)

tubuloalveolární – serózní kanula

EXOKRINÍ

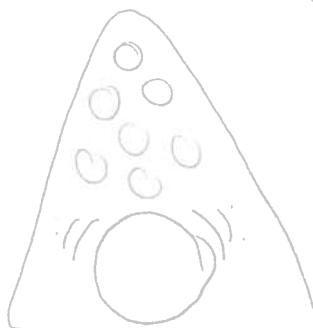
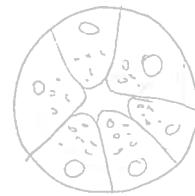
APOKRINÍ

HOLOKRINÍ

zvyšování granula
vytahnutky gester

EPITELI - KRYC

I. jednorsterné

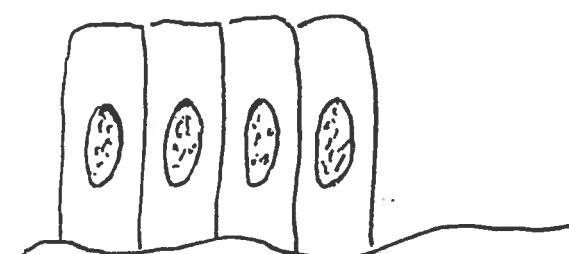
1) plachý (dlaždicový)

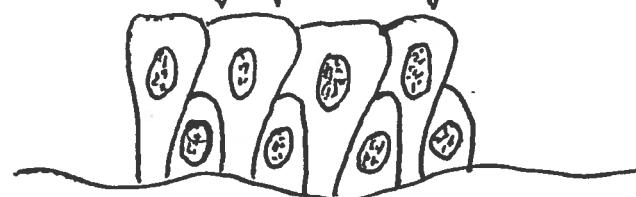
2) kubický

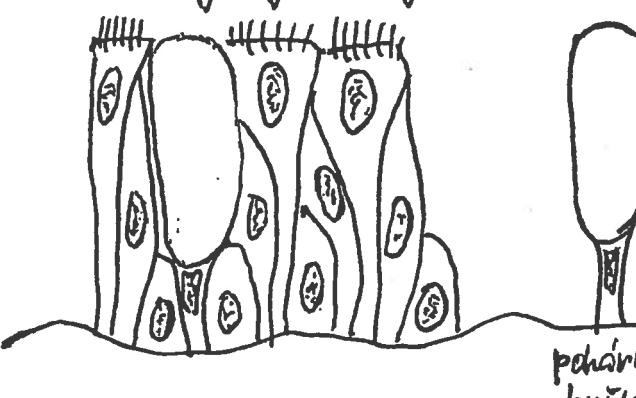
3) cylindrický

dvořadý cylindrický

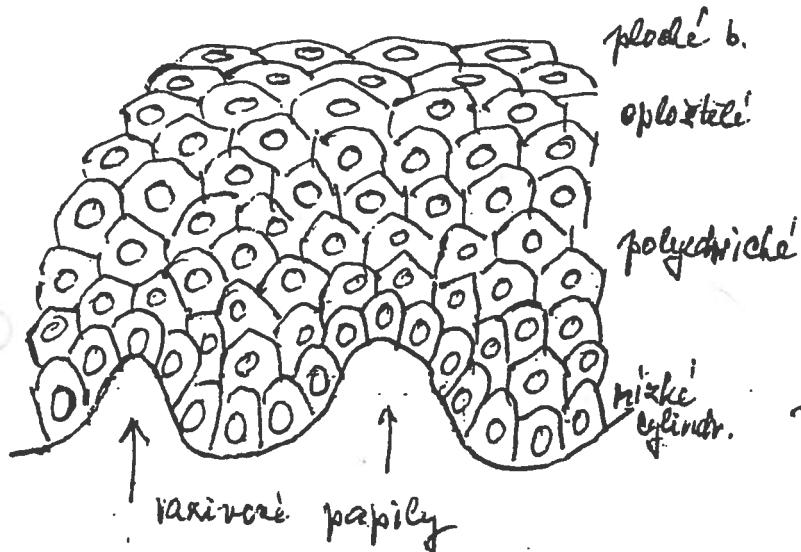

vícerády cylindrický s řasinkami

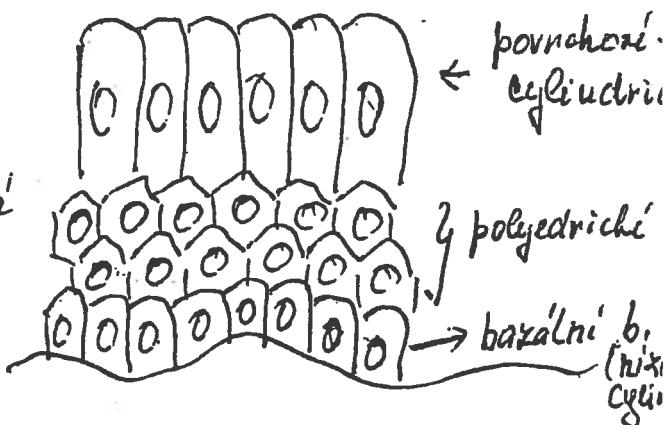

II mnohorsterné

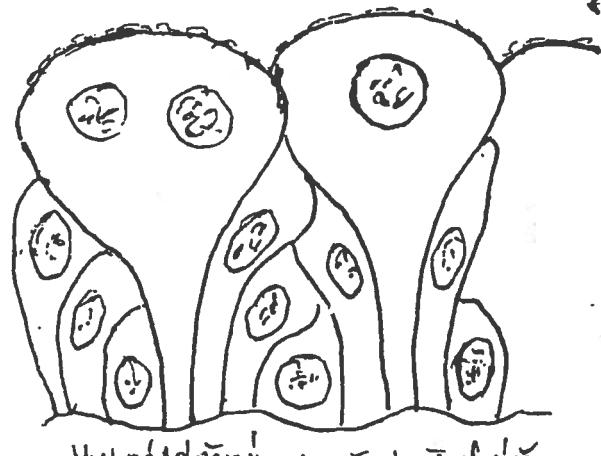
1) dlaždicový

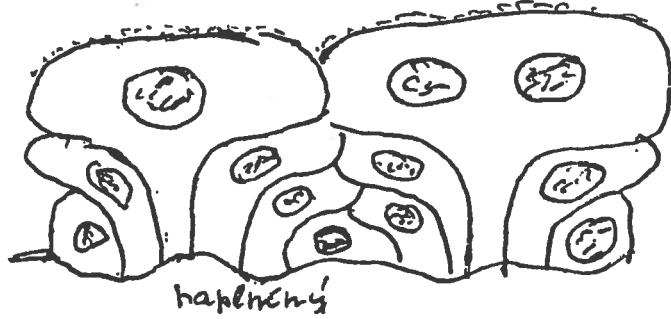
2) cylindrický

Přechodný epitel - krtk. epitel, vicerádi superordání, neprostupnost, lehkost přepravit se hárniči (koxfér).

Vyprázdňující moč. trachij

Pojiva – obecná charakteristika a klasifikace

-buňky v mezibuněčné hmotě

-pojivo ve 3 formách - vazivo*

chrupavka

kost

-podpůrná fce

→ dentin

-2 typy buněk - fixní

bloudivé

def: podpůrná tkáň lidského organismu

příslušná k němu vazivo, chrupavka, kost, dentin

- velké množství mezibuněčné hmoty

- charakter vláken a mezibuněčné hmoty je, udává charakter buněk (pevnost, tuhost, elastičnost)

- Původ z mesenchymu - embrionální tkáně

- základ pro vývoj všech

druhů podpůrné tkáni

Krevních elementů,

hladkého svalstva,

Krevních a lymfatických

čev

Fixní buněky - vznikají v tkáni a tam jsou pořád

- produkují mezibuněčnou hmotu

- prekurzor-nediferencovaná mezenchymová buňka

- ve vazivu: fibroblasty, fibrocyty, myofibroblasty, retikulární bb., adipocyt

v chrupavce: chondroblasty, chondrocyty

v kosti: osteoblasty, osteocyty

Bloudivé (volné) buněky - jsou tu část svého života

- prekurzor- hemocytoblast

- monocyty, makrofágy, žírné bb., plazmatické bb., leukocyty

MEZIBUNĚČNÁ HMOTA - amorfni

- vláknitá

bezbarvá,
průsvitná
homogenní

- vysoký obsah vody

- výplňuje prostor mezi buňkami a vlákna

Amorfni - viskozní, transparentní

- voda, ionty, glykosaminoglykany, proteoglykany, strukturální glykoproteiny

- glykosamoniglykany - kys. hyaluronová-vazivo papežníku, chrupavka

*₂ 6AG

- heparansulfát-bazální lamina

*₄ - dermatansulfát kůži, ve šlachách

- chondroitinsulfát, keratansulfát - v chrupavce, v kosti

- proteoglykany - proteinové jádro + 80-100 řetězců glykosaminoglykanů

- strukturální glykoproteiny - proteiny a sacharidy, převažují proteiny

- vazebná místa na povrchu

- fibronektin - ve vazivu, k adhezi a migraci vazivových bb.

*₅ laminin - při adhezi epitelu k bazální lamíně

chondronektin - adheze chondrocytů ke kolagenu typu II.

osteonektin

stejnou mezenchymovou hmotu
povrch a připojuje buněk

k složeným
mezibuněčným
hmotám

osteopontin - adheze osteoklastů k barevné hmotě
podporuje pevnost, pružnost a odolnost na tlak, tah

Vláknitá - skupina vláken a fibril (z kolagenu, elastinu)

- kolagen - glykoprotein

- 15 typů, důležité I, II, III, IV, V a VII

- produkují ho fibroblasty, chondroblasty, osteoblasty, cementoblasty, odontoblasty, hladké svalové bb.

- syntéza kolagenu - v polyribozomech na ER >> pak molekuly do GK, tam hydroxylace a glykosylace >> koncentrovány v sekrečních vesikulách >> k povrchu buněk >> exocytoza

-> vznikne prokolagen - 3 polypeptidové řetězce, na koncích registrační peptidy (zabezpečují spojení a brání předčasné intracelulární polymerizaci)

kolagenové vlásky
kolagenové fibrily
elastická vlásky
retikulární vlásky

* fce

vazivo - strukturální a podpůrná fce, týkají výměna a obrana organismu
- zásobávací energie (fukové vazivo)

chrupavka, kost - podpůrná fce

kost - zásobávací vodníku, regulace metabolismu vodníku a fosforu

*₂ dležaté heteropolysacharidy, funkce opakující se disacharidovými jednotkami - jedna je úzky k. udržuje a druhá jednotka je glykosamin

- vazbou glycosaminoglykanů na proteiny vzniká glykoprotein

*₃ - resultující GAG, neváže se na proteiny
- molekula je velmi dlouhá a je schopná vezít velké množství vody
- podkladuje funkci konzistence vaziva v hyalinní chrupavce
- hojně zastoupena v očních vaziv, slizivec, synoviální fluidu

*₄ chondroitin - 4/6 sulfat - mezihubňatá hmota kostí, vlohouky, aorty
dermatan sulfat - kožní vazivo, slacha, mezihubňatá hmota aorty, endochr. chlopí

keratan sulfat - nachází se v vlohavec a chropavce

heparan sulfat - složka lamina basalis

*₅ fibronectin - produkovaný fibroblasty a epitelovými buňkami
prostřednictvím integrinů se váže na povrch buňky

lamínin - obsazen v lamina basalis a lamina externa

- má rozetová místa pro integrirování a komponenty lamina basalis
(kolagen IV, heparan sulfat)

fibrily 20-40nm, vlákna kol. mesenteriu $\varnothing 1-2 \mu\text{m}$
 $(75 \text{ nm})?$

-> do mezibuněčného prostoru > odštěpí se registrační peptidy

-> vznikne tropokolagen - 280nm

- 3 polypeptidovými řetězci (α_1 a α_2) > trojitá šroubovice
- molekuly se spojují >

-> vznikají protofibrily - u kolagenu I-III jsou to fibrily > spojením vláken >

-fibrily-přičně pruhované (dáno uspořádáním tropokolagenu)

-lakunární oblasti- molekuly tropokolagenu se tam překrývají

-víc volných radikálů > na elektronogramech jako temné proužky

Kolagen V

pasální membrána

placenta

Kolagen typu I

- nejrozšířenější

- fibrily 75nm

>kolagenní vlákna>svazky vláken (viditelné okem)

-kolagenní fibrily (Kolagen I) mezibuněčná hmota kosti a denteinu
- kosti, dentin, záhyb, pouzdrová orgánů, dermis
- vazivová elba Paulla

Kolagen typu III

-retikulární vlákna

- vláček svalstvo, endoneurium, arterie, děloha, slezina, ledvinu, plíce

Kolagen typu II

- v hyalinní a elastické chrupavce

- tenké fibrily, NE vlákna !!

Kolagen typu IV

- v oblasti bazálních lamin epitelu, endotelu

- netvoří fibrily ani vlákna !!

- jako nepolymerizované molekuly tropokolagenu

KOLAGENNÍ FIBRILY

Kolagen I - mezibuněčná hmota kosti, dentinu

Kolagen II - elastika a ~~hyalinní chrupavka~~

$\varnothing 20 \mu\text{m}$

Kolagen I, II, III → tučné fibrilly

Kolagen typu VII

- podobný kolagenu II

- v kotvíčích fibrilách psojujících dermis a epidermis

- kolagenní vlákna - nejpočetnější, fibrilu z fibril tučných Kolagenem I

- kolagen I, na povrchu vláken Kolagen typu XII a XIV → prostavná orientace

$\varnothing 1-2 \mu\text{m}$

- rovná nebo lehce zvlněná vlákna, větví se trochu

- acidofilní, eosinem růžově, Massonovými trichromy žlutě, modře, zeleně, anilinová modř,

- svazky fibril průměr 75 nm $\varnothing 1-2 \mu\text{m}$

- ohebná, ale NE elastická !!, pevná, odolnost na tlak a tah

- Vazení se kolagenní vláknem, rozpostí → kůži, slabě kyseliny → boubnání, stepený pepsinem a kolagenázou

- retikulární vlákna - kolagen III → fibrilly

-> jemné síť

- velká afinita k solím stříbra > barví se solemi Ag !! = argyrofilní

- PAS+ Kolagen III - vysoké zastoupení cukru

→ impregnativní metody
impregnaci solemi Ag

- okolo svalových buněk, endokrinní žlázy, pavoučíkům orgánů, kolem tubulkárních buněk

- během zánětů, hojení ran se objevují nejdřív retikulární, potom kolagenní

a kolem malých cév

- elastická vlákna - z 2 komponent: centrální amorfni, protein elastin

kolem miofibrily

(elastin využívá kyselinu, stepený pankreatickou elastázou)

$\varnothing 0,5-4 \mu\text{m}$

- proelastin - globulární > gumovitý elastin

- mikrofibrily elastinu - tubulární, projasnění centrálně

- z fibrilinu

- při vývoji elastinu jako první, kolem nich pak amorfni elastin

- tenčí, průměr 1-10 μm

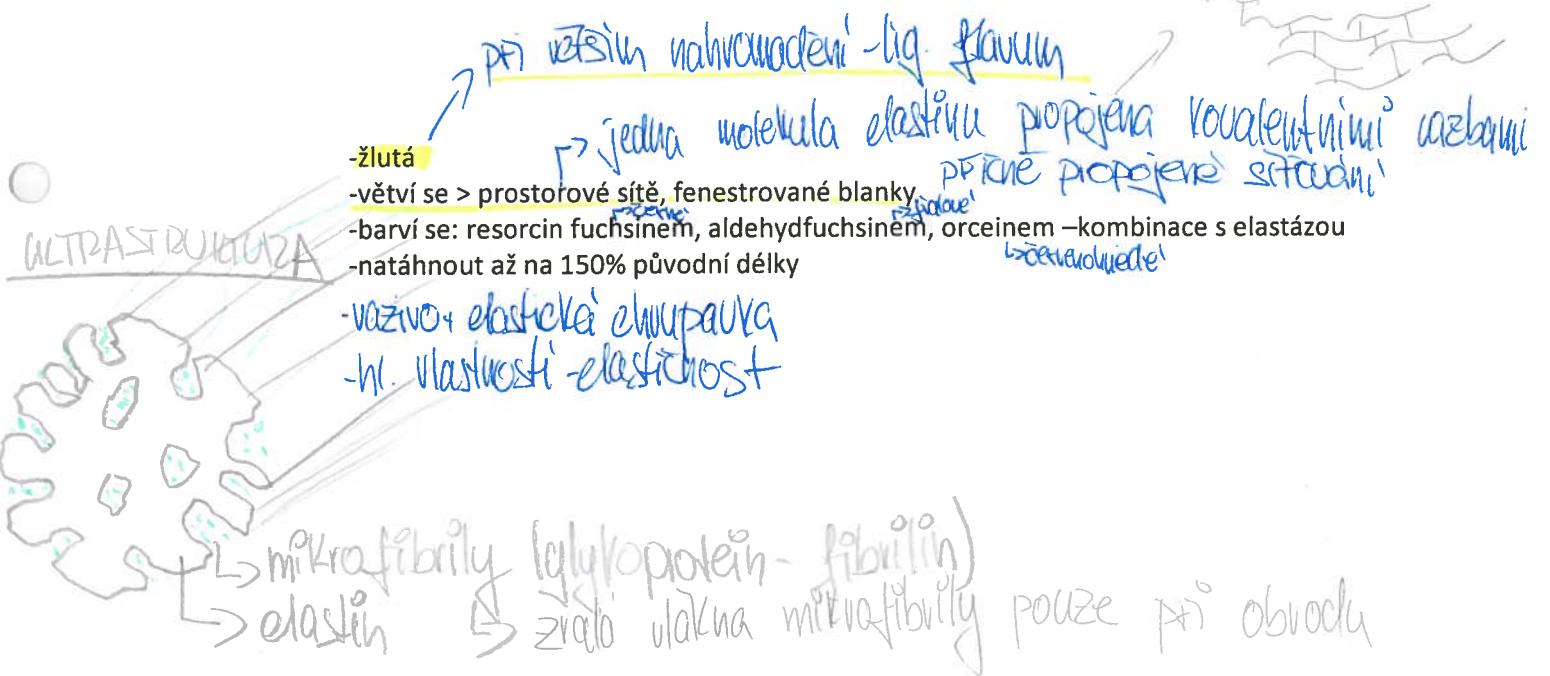
FIBROBLAST - SYNTÉZA KOLAGENU

INTRACELULÁRNÍ POCHOODY

1. příjem ATRC (glycin, prolín, lysin)
2. transkripcja mRNA polypeptidů na ribosomech GER
3. syntéza řetězců v ~~trojrozbarevné~~ (funkce molekuly prokolagenu) → segregace do cisteren GER? posttransklační modifikace
4. hydroxylace + OH → ne OH → hrubé kosti
5. glykosylace + cukr
6. uspořádání řetězců do trojrozbarevné (funkce molekuly prokolagenu) → transport do GL
7. pakování prokolagenu do sekrečních vezikul
8. transport vezikul k membráně plazmatické (mikrotubuly + aktinová fáš.)
9. exozytoza prokolagenu

EXTRACELULÁRNÍ POCHOODY

0. odštěpení vegetačních peptidů → lzevitá kolagen
1. polymerace (agregace) kolagenu (typ I, II, III) v kolagenové fibry
fibrilární struktura je stabilizována vznikem pětičlenných kovalentních vazeb mezi molekulami kolagenu

A - 18 + 19 - BOJÍK

KLASIFIKAČE

-pád z nosendlymu

-buňky v mezibuněčné hmotě

-mezibuněčná hmota - produkt fixních buněk

-jako gel

-amorfni, vláknitá

VAZIVO

-pojívací tkán složená z buněk
a mezibuněčné hmoty

↳ amorfni hmota

↳ vazivová vlákna - kolagen, elastická
retikulární

• FIXNÍ BUŇKY

= fibroblasty, fibrocyty, myofibroblasty, retikulární bb., tukové bb.

- nediferencovaná mezenchymová buňka

- fibroblast - velká syntetická aktivita

- větší než fibrocyt

- protáhlý nebo hvězdicovitý, hodně výběžků

- velké, světlé, kulaté jádro - jemný ohválnatih

- GER i GK

- fibrocyt - vřetenovitý tvar

- jádro menší, temnější

- GER, GK

- stimulací přeměnit ve fibroblast

melanocyty

překrojení vaziva

(u pápody hojení ran)

- fibroblasty zřídka, jen při hojení rány

- fibroblasty syntetizují všechny součásti mezibuněčné hmoty i vláken

Retikulární buňky

- hvězdicovité, výběžky se dotýkají

- produkce prekurzorů na tvorbu kolagenu III

- vyskytují se v retikulárním
vazivu, kterým nosí
šíře pro volné bb. v týlu, uzliny
hvězdicové a medullo osrstěno výběžky

Myofibroblasty

- svazky myofilament - aktinových a myosinových

- není zevní lamina

- izolovaně, netvoří svazky ani skupiny !!

po roztroušení v týlu

Adipocyty

- jednotlivě i skupiny

- kolagen V

- univakuolární, multivakuolární

- univakuolární - jednotlivě sférické, skupinově polyedrické

- průměr 50-100 μm; retikulární vazivo SF → doželí

- extrakce lipidů > v mikroskopu jen lem cytoplazmy

- jádro periferně

- četné HER

- v lemu cytoplazmy pinocytické vezikuly a mikrotubuly

- drobné kapénky splývají v jednu velkou

největší zásobárna energie v celém těle (triacylglyceroly)

20-25% hmotnosti

- výskyt až na penis, servotum, oční víčka

- chylomíkrony - (zavírají) ve střeve → přeprava lipoproteinů a plazmou

→ triacylglycerol + protein
cholesterol

- vyplývají droba

- prekurzorem lipoblast

- schopnost akumulovat lipidy

Pigmentové buňky - melanocyty

- neuroektodermální původ

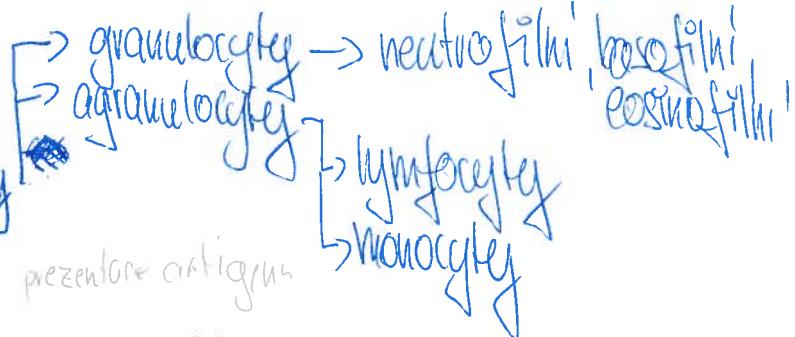
- produkují melanin, kL - ukládají v citozolu jako melanomy

- duhoučká, růžovatka

BLOUDIVÉ BUŇKY

-makrofágy, žírné, plazmatické bb.

leukocyty

Makrofágy = histiocytéy

-monocytomakrofágový systém - *japončíza a prezentace antigenů*

-prekurzor *hemocytoblast* (v kostní dřeni)

>monocyty do krve > do vaziva, tam vývoj v makrofágy, ty se dělí

-dlouhožijící

-průměr 10-30µm

-na povrchu mikroklky a pseudopodie (=panožky)

-fixní-dlouhé výběžky

bloudivé-sférické

- jádro velké, centrálně

-GER, GK, mitochondrie, lysozomy, elementy cytoskeletu (mikrotubuly a mikrofilamenta)

-alkalická fosfatáza

-produkují: lymfokiny (při zánětu), enzymy

-fagocytóza, součást imunitního systému

Žírné buňky = heparinocyty

-oválné až sférické

-průměr 20-30µm

-GK, velká nepravidelná bazofilní granula

-barví se metachromaticky - *alcidovanou modří, PAST*

-jednotlivě většinou, skupinově v kůži, gitu

-parakrinní (=svými produkty ovlivňuje okolí)

-sekreční granula - **histamin** (zvyšuje permeabilitu=propustnost kapilár) a **heparin** (antikoagulační)

-v granulech ve sliznicích místo heparinu **chondroitinsulfát**

-uvolnění histamINU > alergická reakce

→ obklopený materiál nabíja jiným barev, než má batůvko

modří, PAST

(navázání alergenu na IgE-receptory v membráně) - může dojít až k hypersenzitivitě - I-IV

I n anatolytickém zoku - antigen →

> plazmatické buňky produkovat IgE, který se váže na žírné buňky →

další expozice → antigen reaguje

s IgE (na z.b.) → uvolní se granula histamin (stahuje hladké svalstvo (bronchidy))

rozšířuje kapiláry a zvyšuje jejich propustnost

Plazmatické buňky = plasmocyty

-ovoidní, bazofilní

-10-20µm

- jádro excentricky

- heterochromatin loukoťovitý vzhled

-GER

-produkují **imunoglobuliny** (humorální imunita)

- při zánětu, jinak moc ne

= efektorové buňky B-lymfocytů

- leukocyty do vaziva skrz kapiláry

"dopravují" skrz sliznice

Mezibuněčná hmota

- amorfní - kys. hyaluronová, proteoglykany, strukturální glykoproteiny
vláknitá - kolagenní, retikulární a elastická vlákna

TYPY TKÁNĚ:

Mezenchymové vazivo-embryonální

Rosolovité vazivo-fibroblasty a fibrocyty

- amorfni složka mezibuněčné hmoty (bohatá amorfni hmoty)
- retikulární vlákna
- v pupečníku=Warthonův rosol

Kolagenní vazivo-řídke-fibrocyty, makrofágy, žírné a plazmatické bb.

↳ složeno z buněk a mezibuněčné hmoty, kde jsou kolagenní vlákna, dle množství zde být vlákna a avel podle množství kol. vláken

- amorfni složka mezibuněčné hmoty
- kolagenní a elasticá vlákna
- bohaté cévní zásobení
- husté-méně buněk, fibrocyty
- vláknitá složka mezib. hmoty
- neuspřádané-př.stratum reticulare corii
- uspřádané-tvoří aponeurózy

Elastické vazivo

- není často
- svazky vláken paralelně
- elastin > žluté
- př. lig.suspensorium penis, ligg.flava

↳ kolagenní vlákna převazují, mez. hmotu malé množství
 - slachy, ligamentum, fibrosní blána, (anatomické vazivo (sítnice krovky oka))
 → kolagenní vlákna složená do svazků
 - mezi nimi malé množství amorfni cytej hmoty, kde jsou uloženy fibroblasti

Retikulární vazivo-v periferních lymfatických orgánech, v kostrní dřeni

Tukové vazivo- bílé

- univakuolární adipocyty
  - fibrocyty, žírné bb., málo mezibuněčné hmoty, retikulární vlákna
  - vaskularizace
- ↳ hnědé
- multivakuolární adipocyty
  - bohaté cévní a nervové zásobení
  - u novorozenců kolem lopatek a ledvin >dodání tepla po porodu

výbezly
zahrnuje
mezi všechny
kvalitativně
kvalitativně
buněky

FCE VZIVA:

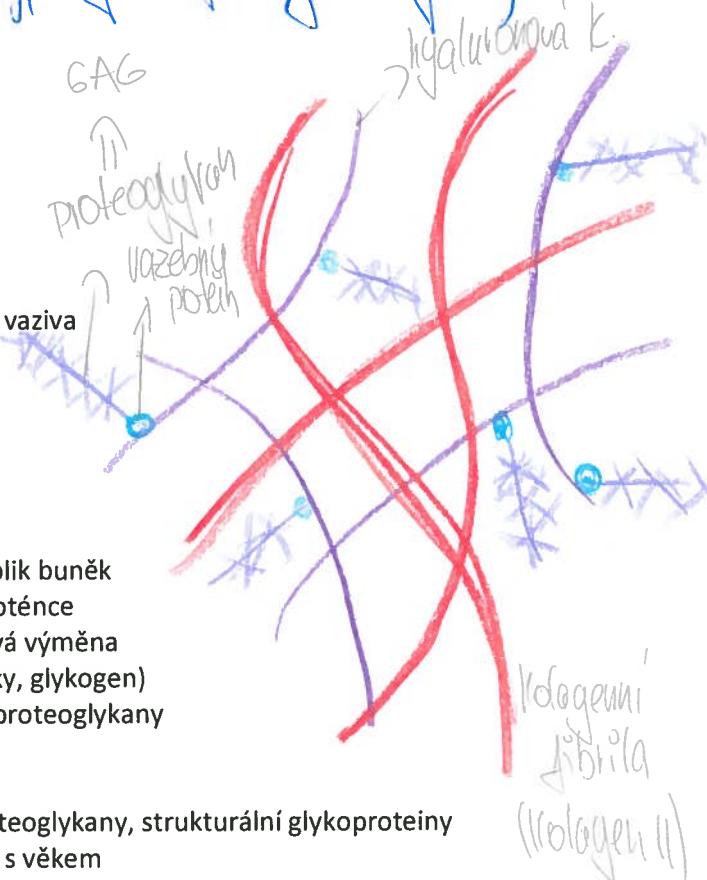
- strukturální, podpůrná
- obrana organismu
- mezibuněčná hmoty=fyzikální bariéra
- zásobárna živin (tuků, vody, elektrolytů)
- hojení

→ speciální současná forma vaziva tvoří sítnice hemopoetických orgánů -skládá se z retikulárních vláken a buněk
 ↳ kolagen III
 ↳ sanguirostní a past
 - poskytuje péče -
 peritendineum extenuum
 jednotlivé svazky obaluje -
 peritendineum internum
 Adve kolagenní vazivo,
 kt. → využívá prostoru
 mezi svazky a obklopuje
 cévy a nervy

↳ Speciální současná forma vaziva tvoří sítnice hemopoetických orgánů -skládá se z retikulárních vláken a buněk
 ↳ kolagen III
 ↳ sanguirostní a past
 - vytvářejí síť kolem svalových bb,
 vláken svalových, elastin, tukových
 buněk kostem malých cév

CHRUPAVKA - pojívací tkáně mezi výhodný původ

- pevná a pružná
 -avaskulární, bez nervů
 -chondrocyty - sekernují extracelulární hmotu
 -chondroblasty
 -extracelulární hmota - amorfní, vláknitá
 -hyalinní, elastická, vazivová
 -opora měkkých tkání !!

Chrupavka hyalinní

- nejčastěji
- kryje kloubní plochy, spoje žeber se sternem, trachea
- epifyzodifází ploténky > růst do délky
- perichondrium - na povrchu = vrstva hustého kolagenního vaziva

- cévy i nervy
- vnitřek **chondroblasty** > v chondrocyty
- zajišťuje výživu
- chondrocyty** - vyplňují lakuuny
 - 10-30 μm
 - na periferii oválné, centrálně sférické
 - izogenetická skupina - když v lakuuně několik buněk
 - izogenetické řady - v epifyzodifází ploténce
 - mikroklky > zvětšují povrch > snazší látková výměna
 - velké jádro, GK, inkluze (lipidové kapénky, glycogen)
 - sekernují kolagen II, kys. hyaluronovou, proteoglykany
- chondroklasty jen když se tvoří kostní tkáně

- mezibuněčná hmota - amorfní - glykosaminoglykany, proteoglykany, strukturální glykoproteiny
  - proteoglykany se snižují s věkem
  - > agregáty proteoglykanů - vážou vodu
- vláknitá - **kolagen II** (afinita k chondroitinsulfátu)
- teritoriální matrix - obklopuje lakuuny
  - více glykosaminoglykanů, méně kolagenu
  - bazofilní pouzdro - odděluje ji od interterritoriální

-ve stáří kalcifikace

Chrupavka elastická

- ušní boltec, epiglottis, stěna Eustachovy trubice, malé chrupavky hrtanu
- nažloutlá
- chondrocyty jednotlivě
- kolagen II, elastická vlákna
- není kalcifikace ve stáří !!

- stejná stavba, jako hyalinní, ale výjecí izogenetické skupiny + husté plétěné elastické vláken - perichondrium slabší a poddajnější

Chrupavka vazivová

- přechod mezi hustým kolagenním vazivem a chrupavkou
- meziobratlové ploténky, symfýza
- chondrocyty jednotlivě / malé skupiny
- kolagenní fibrily, kolagen II, kolagen I

Růst chrupavky

-2 způsoby

1)intersticiální proliferace –chondrocyty se mitoticky dělí
-časně, do puberty v ploténce (růst do délky)

2)apozice –nové chondroblasty z perichondria
-v dospívání

-v obou syntetizace mezibuněčné hmoty

-**regenerace**-jen u malých dětí
- u dospělých vazivová jizva

Hyalinní chrupavka

- úvod → nejčastěji se vyskytující chrupavka v lidském těle (kloubní plochy, přední konec žeber - v místě artikulace se střenem, dýchací cesty - nos, hrdlo, tráchea, bronchii)
- tvorí epifyzodální plotenku → růst kosti do délky
  - zdrobnělý skelet → nahrazen kostí
  - modravé bílá, sklovitá, transparentní

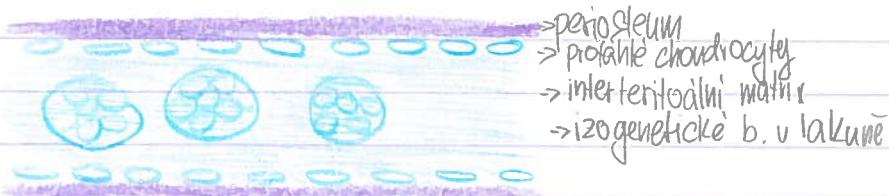
- stavba → perichondrium
- kryje paroch chrupavky (az na kloubní chrupavku)
  - vrstva hustého kolagenového vaziva - kolagenní vlákna I a fibrocyty
  - vnitřní vrstva tvořena chondroblasty → diferenciace v chondrocyty
obsahuje cévy a nervy → difuzní výživa bezčevné chrupavky => omezená tloustka

- chondrocyty
- při obvodu chrupavky jsou eliptické (dlouhá osa II s povrchem)
  - kloubějí okrouhlé Ø 10-30 µm
  - uložení v dutinách a lakuňích
  - tvoří izogenetické skupiny (az 8 buněk vzniklé mitózou 1 chondrocytu)
  - v epifyzodální ploteně tvoří izogenetické řady
  - povrch nepravidelný → odstávající od stěn pouzder → zvětšení parochu → zlepšení výživy
  - velké jádro, vymínuté GER, velký BK, zethné inkluze a sekreční vezikuly
  - fce: sejmí kolagen typu II, kyselinu hyaluronovou, proteoglykanu & a strukturální glykoproteiny (chondroitin- a keratan-sulfát)

- matrix
- složená z amorfni a fibrilární hmoty → obecný formát matrix, samy ale nereagují
  - amorfni • obsahuje glykosaminoglykanu (kyselinu hyaluronovou, keratan a chondroitin sulfát), proteoglykanu a strukturální glykoproteiny
  - fibrilární • kolagenní fibrily typu II, neagregují ve vlákna; Ø 20 nm
    - tvorí 40% m suché chrupavky
onejsou vidět na preparátech
    - teritorialní • matrix obklopující lakuň
    - více glykosaminoglykanu a méně kolagenu
    - interterritorialní • basofilní pouzdro

→ intususcepcie, → + další produkce mez. hmoty
růst → ohrupavka vyste intersticiale (mitotické dělení) a nebo apozici (diferenciace bunek perichondria) - růst do střky

obrázek →

MIKROSKOPICKÁ STAVBA KOSTNÍ TKÁNĚ, POPIS JEDNOTLIVÝCH TYPŮ

Kost - pojivoval + káň → původ mesenchymu, hrdá mineralizacní + káň
 -buňky a mezibuněčná hmota (převažuje)

-mezibuněčná hmota - amorfni, vláknitá
 -mineralizována solemi Ca

Histologické výšší složení
 >výbrusy (nejsou zachovány buňky, studium matrix)
 nebo dekalcifikace (buňky zachovány)

periost - zevní povrch
 - zevní - husté kolagenní vazivo
 - fibroblasty, kolagenní vlákna, cévy, nervy
 - Sharpeyova vlákna - svazky kolagenních, penetrují do kostní matrix
 -vnitřní - preosteoblasty = prekurzory osteoblastů > diferencují se v osteoblasty
 -růst a hojení kostí po úrazu

Endost - vnitřní povrch
 -tenká vrstva oploštělých preosteoblastů
 -zajištění výživy kostní tkáně, zdroj nových osteoblastů

Buňky kostní tkáně - osteoblasty (preosteoblasty), osteocyty (osteoklasty)

Osteoblasty

- dotýkají se výběžky
- syntetizují buňky pro export
- kubické až cylindrické, bazofilní cytoplazma, alkalická fosfatáza
- se snížením syntetické aktivity > oploštějí se
- velké světlé jádro excentricky
- GER, GK (pod jádrem)
- produkují organické komponenty kostní matrix: kolagen I, glykosaminoglykany, proteoglykany, glykoproteiny
- osteoid - nemineralizovaná nově syntetizovaná kostní matrix
- obklopí se mezibuněčnou hmotou > stane se z něj **osteocyt**

Osteocyty

- = osteoblasty obklopené kostní matrix
- jednotlivě v lakuňách (mezi mineralizovanou matrix)
- filopodiální výběžky - komunikují vzájemně, i s povrchem kosti
- menší jádro, málo lysozomů
- syntetizují matrix
- dlouhá životnost; mohou se aktivovat u osteoblasty

Osteoklasty

- volné buňky
- velké, pohyblivé, hodně výběžků
- Howshépovy lakuny - v nich jsou osteoklasty
- 2-50 jader, mitochondrie, GK, lysozomy
- zvlněný lem - pod něj se vyprázdní lysozomy, je tam nízké pH
 -v záhybech krystalky solí Ca
- monocytomakrofágový systém (prekurzorem jsou monocyty > jejich splýváním osteoklasty)

MATRIX

- Kolagenní vlákna (I)
 -spolehlivost v dílu
- Krystallky hydroxyapatitu
 $\text{Ca}_5(\text{PO}_4)_3 \cdot \text{Ca(OH)}_2$
 -spolehlivost v $\frac{1}{2}$ tlaku
- PG, GAG - do 5%
 -chondroitin a heparan sulfat
- Organické ionty
 $\text{Na}^+, \text{Mg}^{2+}, \text{Ca}^{2+}$
- Voda

-reguluje mineralizaci - vlastové faktory
 hormony - calcitonin a parathormon

↓ endokrinní žláza přesilná těleska
 ↓ Ca^{2+} v krvi ↑ Ca^{2+} v krvi

-gap junction na konci hexy

-aktivují osteocity

→ vlněné prostředí → rozpuště krystalky

synaptická
potrubí
makrofágum

-fce: sekernují kolagenázy a enzymy >> odbourávají matrix

-mezibuněčná hmota - vláknitá-kolagenní vlákna (kolagen I)
amorfní-proteoglykany, strukturální glykoproteiny (osteonektin, osteokalcin)

-anorganické látky - ionty kalcia, fosfátové ionty >> jako hydroxyapatit

-krystalky apatitu podél fibril $3\text{Ca}(\text{PO}_4)_2 \cdot \text{Ca(OH)}_2$

-spojení kolagenních vláken a hydroxyapatitu >> pevnost kosti

-kalcifikace - sialoprotein a osteokalcin vážou Ca ionty

Typy kostní tkáně

-primární=vláknitá

sekundární=lamelová

-**kost vláknitá** -vlákna nepravidelně

-vzniká rychle, dočasná, nahrazena lamelární

-později jen u švů lebky, zubních alveolech

-**kost lamelová**

-častější, buňky pravidelně rozestřípené tvoří řady

-lamely 3-7 μm

-tmelová substance-spojuje lamely

=mineralizovaná amorfní matrix

-lamely koncentricky kolem centrálního kanálku

-osteon-komplex koncentrických lamel

-4-20 lamel

-vlákna tvoří kolem osteonu šroubovici

-Haversův kanál-centrální

-cévy, nervy, řídké kolagenní vazivo

-Volkmannovy kanály-vedou cévy a nervy z periostu do H.k.

bodivodné cévy

-přestavba kosti-osteoklasty do kostní tkáně > tvoří tunel průměr 200 μm >
do něj nové lamely

-kompaktní, spongiozní

-kompaktní-osteony paralelně, na povrchu pláštové lamely

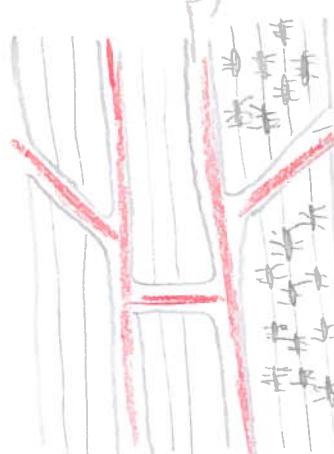
spongiozní-houbovitá, trámce uspořádané vzhledem k zatížení kosti

kosti dlouhé- diafýza-kompakta obklopuje dřeňovou dutinu

epifýzy-spongioza a na nich kompakta

kosti krátké- spongioza a na ní kompakta

kosti ploché- 2 vrstvy kompakty a mezi nimi spongioza =diploe

Haversův Kanál

Volkmannův Kanál

canalculus
ossiculum
tudy výbezky ocyk

A -22-23

OSIFIKACE DESMOGENNÍ

- na podkladě vaziva
- ploché kosti lebky, obličeje, clavicula
- růst malých kostí, růst dlouhých kostí do šířky
- ~~fontanely neostříhaná kost~~
- primární osifikační centrum
- mezenchymové buňky > preosteoblasty > osteoblasty, syntéza osteoidu (=nemineralizovaná kostní tkáň) > kalcifikace osteoidu
- spikuly-ostrůvky kostní tkáně -> splývají >> houbovitá struktura
- zvětšují se apozicí > trabekuly

OSIFIKACE CHONDROGENNÍ

- na podkladě chrupavky
- v hyalinní chrupavce

1) degenerace chondrocytu

-narušením difuze živin > resorpce matrix > zvětšení laku > kalcifikace matrix >> degenerace chondrocytů

2) preosteoblasty do matrix > mění se v osteoblasty a ty na povrch směrových trámů (=zbytky kalcifikované matrix) > kalcifikované zbytky jsou resorbovány chondroklasty

Osifikace dlouhých kostí:

- 1) primární osifikační centrum
- 2) desmogenní osifikaci kostěný límec (kolem diafýzy, brání difuzi živin)
- 3) osteoklasty vytváří v límci kanálky > tudy preosteoblasty z periostu do matrix a ty na povrch směrových trámů
- 4) dutina ve středu > kostní dřeň
- 5) v epifýzách sekundární osifikační centra

-chrupavka zachována na kloubních plochách, mezi diafýzou a epifýzou

OSSIFIKACE

- probíhá ve dvou modifikacích
- 1. osifikace desmogenní - přímá přeslouba zahrnutého mezenchymu
- 2. osifikace chondrogenní - nejprve se vytvoří chrupavkový model kosti
ma 2 fáze: perichondrální - z perichondria
euchondrální - přeslouba chrupavky

CHONDROGENI OSPIKACE

ospička kružná (vzorec i obrázek)
rostlina lebni a obrotle

RŮST KOSTÍ

-krátké kosti a dlouhé *do šířky*- desmogenní osifikací -opozice

-růst dlouhých kostí *do délky*- epifyzodiafyzární ploténka

-zóna intaktní hyalinní chrupavky (k epifýze)

zóna chrupavky rostoucí

zóna hypertrofické chrupavky (akumulace glykogenu, resorpce matrix)

zóna chrupavky hypertrofické zvápenatělé (kalcifikace matrix)

linie eroze (chondroklasty do chrupavky), směrové trámce
=zbytky matrix

zóna osteoidní (osteoblasty produkují osteoid)

zóna osiformní (osteoblasty > v osteocyty)

zóna resorpce (osteoklasty > dutina)

chondroalkalická fosfátázy

FUNKCE KOSTÍ

-opora, chrání měkké tkáně

-zá sobárná Ca²⁺ iontů (99% Ca²⁺ v těle)

-Ca²⁺- enzymatické pochody, svalová kontrakce, přenos nervových impulsů

->stálá hladina Ca²⁺ iontů v krvi - parathormonem (příštítná tělíska) -> uvolňování Ca²⁺ z kosti

-kalcitoninem (parafolikulární bb. štítné žlázy) -> ukládá Ca²⁺ do kosti

-sval - svaloplazmatické větélkule → X tetanická krč
uvolnění Ca²⁺

SPOJE KOSTÍ

-diarthrosis (pohyblivé), synarthrosis (nepohyblivé)

Synarthrosis:

Synostosis-os sacrum

Synchondrosis-spojení chrupavkou, symphysis ossis pubis

Syndesmosis-spojení vazivem, kosti lební

Diarthrosis:

-kloubní pouzdro, kloubní hlavice, kloubní dutina

-synoviální tekutina = ultrafiltrát krevní plazmy

-glykosaminoglykany, kys.hyaluronová

-kloubní pozdro-fibrozní vrstva (zevní, husté kolagenní vazivo)

synoviální vrstva (vnitřní)- **synovialocyty**-kubické nebo ploché bb. na povrchu,

mikroklky, zdrojem synoviál.tekutiny

-pod nimi řídké kolagenní vazivo s adipocity

A-24-31

leukemie - v kostní dřeni dochází k zújmu u mnoha mimo normu
leukocytů (vysoké rezervy řeči) - vyplovací do krvě a
hromadění v měkkých orgánech

MIKROSKOPICKÁ STAVBA KOSTNÍ DŘENĚ

- hlavní sídlo hematopoezy (v dřenových dutinách)
- v dřenových dutinách i ve spongiozní kosti
- červená, žlutá

do 4-5 let ve vech kostech, 20 let

- u novorozenců červená, s vývojem se mění ve žlutou

při těžkém krvácení se žlutá mění zpět na červenou

červená hemopoetická kůň

- medulla ossium rubra
  - medulla ossium flava
  - medulla ossium grisea
- medullární kosti a prostý
mezi návná spongiozy
spongiozou kostí
medullární kosti a prostý
vozem tukoviny a porosty
medullární kosti a prostý
starý - průvinný, vzhled,
žebrovinostní charakter

Červená kostní dřeně

- stroma, hematogenní provazce, sinusoidní kapiláry
- stroma- síť retikulárních vláken - v okách voziva krevetková kůň - kmenové buňky pro kultivaci a výšivku buňek
- matrix- kolagen I, III, fibronektin, laminin a proteoglykany, **hemonektin** (váže buňky k matrix)
- sinusoidy- vrstva endotelových buněk - někde tenké > tudy vystupují buňky
- uvolňovací faktory - kontakují vysokou koncentrací elementů do periferní kve
- fce: produkce krevních buněk, skladování Fe z odbouraného hemoglobinu v makrofágách

výsetení středního punktu, odvodní z hmoty pánve

Vyzrávání erytrocytů

- syntéza hemoglobinu a vytváření erytrocytu
- erytrocyt-malý, bezjaderný, bikonkávní terčík
- objem buňky se zmenšuje, chromatin se kondenzuje, jádro vypuzeno
- víc hemoglobinu > acidofilie, míň mitochondrií

-3-5 mitóz

-vývoj trvá 7 dní

-pro vývoj: hormon erythropoetin, Fe, kys. listová, vitamin B12

Diferenciace

proerytroblast-řídký chromatin, zřetelná jadérka

- **bazofilní erytroblast**- hodně polyribosomů > syntéza hemoglobinu
- míň polyribosomů, víc hemoglobinu > **polychromatofilní erytroblast**
- kondenzace jádra, mizí bazofilie > **orthochromatofilní erytroblast**
- vypuzení jádra >> **retikulocyt** > ztrátí polyribosomy >> č.k.

Vyzrávání granulocytů

myeloblast-řídký chromatin, zřetelná jadérka

- **promyelocyt**- azurofilní granula
- kondenzace chromatinu, přibývají granula
- >> 3 typy granulocytů: **neutrofilní, bazofilní, eosinofilní myelocyty**

Neutrofilní granulocyt- přechodně kdy jádro tvar prohnuté tyčky (vanilkový rohlíček)

"posun doleva" = víc nezralých neutrofilů, značí bakteriální infekci

KREV - SLOŽENÍ PERIFERIÍ KRVE

-periferiální krev = krev, která obsahuje v cévách, na rozdíl od kostního dřevce, kde většina buněk vzniká

-5,5-6 l

-krevní plazma, formované krevní elementy - složení

↳ vodou, vodou obsahující

→ $\text{Na}^+, \text{K}^+, \text{Cl}^-, \text{HCO}_3^-$, PO_4^{3-} , SO_4^{2-} , Ca^{2+} , Mg^{2+}

$\text{O}_2, \text{CO}_2, \text{N}$

lipidy, bilirubin, mäčkovina, lipoproteiny a další

-voda 90%, bílkoviny 7%, anorganické soli 1%, 2%-glukoza, aminokyseliny, vitaminy, hormony

-formované krevní elementy: erytrocyty (většina), leukocyty, trombocyty

-elementy od plazmy oddělíme centrifugací nahoře ve zklumovce

-hematokrit - poměr elementů a plazmy

-u mužů 40-50%, u žen 35-45%

-sedimentace - prudký pokles srážení v žilné krv

-krevní nátěry, barvení podle Romanovského

→ vazání na hemoglobin

-přenos O_2 a CO_2 , živin, zplodin do exkrekčních orgánů, hormony, osmotická rovnováha organismu, regulace tělesné teploty

osmotická rovnováha organismu

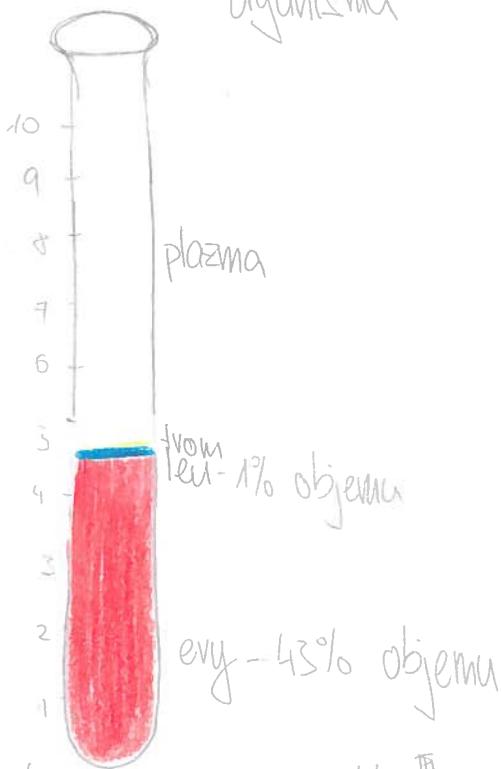
zvýšená chemická signální

-sérum - plazma bez koagulačních faktorů

↳ hlavní komponenty krevní plazmy - albumin → udržuje osmotický tlak

α, β, γ -globulin → proteiny → immunoglobulin
fibrinogen → vločka fibrinu pro srážení krve
prothrombin → trombin

-plazma - roznaší živiny z míst jejich absorze nebo syntézy po celém organismu

oddělená krev - využívá se k koaguluji když obsahuje krevní elementy → zbytek sérum - čistá tekutina, ekvivalent plazmy, ale bez fibrinogenu
- přidáváme antikoagulantia - heparin, cípat svaly

fce - transportní - dýchací pleny, živiny, zplodiny metabolismu, vitaminy, hormony

- udržování hemostázy - osmotický tlak, pH

- schopnost srážení

- obranná fce

- termoregulace

→ vločka v játrech

porušení endotelu - odhalí se faktor

prothrombin ↓ → trombin → H_2O fibrinogen → fibrin (diležitý účinkem o srážecí faktory - faktor K)

Erytrocyty - STAVBA A FUNKCE

- bezjaderné
  - bikonkávní terčík
  - nikdy neopouští krevní oběh
  - muži 4,2-5,8 mil na 1mm^3
  - ženy 3,8-5,2 mil na 1mm^3
  - prostupují kapilárami, ohebné
  - velikost $7,5\mu\text{m}$, při zpracování $7,2-7,4\mu\text{m}$ = **normocyt** !!
- $>9\mu\text{m}$ – makrocyt
 $<6\mu\text{m}$ – mikrocyt

zvýšení výkložky krve
polycytémie – zvýšení počtu, i fyziologicky u sportovců
anémie – snížený počet, nebo snížený obsah hemoglobinu „pokles množství hemoglobinu pod 135 g/l u muže a 115 g/l u ženy“

- průměr velikosti ery $\times$ izocytoza
poikilocytoza – atypické tvary (sférocyty, ...)
buněčná membrána – ohraničuje erytrocyty
- 40% lipidů, 10% sacharidy, 50% proteiny
glykoforin – membránový protein, určuje příslušnost MN

oligosacharidové řetězce – určují ABO systém

- hemoglobin – 33% roztok Hb > acidofilie ery
- 2 α a 2 β polypeptidové řetězce
- 98% hemoglobin A, 2% hemoglobin F (=fetální)
- váže O_2 >> **oxyhemoglobin** (reverzibilní)
 CO_2 >> **karbaminohemoglobin** (reverzibilní)
 CO >> **karboxyhemoglobin** (ireverzibilní) smrtelné otravy !!
methemoglobin – Fe trojmocné (normálně 2) –> musí se redukovat, u kojenců, musí pít schválenou vodu

strukturní abnormality erytrocytů:

- hypochromní** – málo Hb
polychromní – víc RNA
bazofilní tečkování – ostrůvky cytoplazmy s ribosomy (toxické příčiny)
Heinzova tělska – precipitáty (=sraženiny)
Howell-Jollyho tělska – pozůstatky jádra, u lidí po splenektomii
Cabotovy prstence – prstýnek v centru buňky, zbytek jaderného obalu

- retikulocyty – nezralé erytrocyty dozrávají 24 hodin v periferní krvi, v cytoplazmě zbytky rRNA
- až 1% všech ery v periferní krvi
- průkaz supravitální barvení, brilant-kresylová modř
- víc retikulocytů ve vyšší nadmořské výšce

- erytrocyt životnost 120 dní, odstraněn ve slezině a kostní dřeni

- sedimentace – stanovení rychlosti klesání erytrocytů, u zdravých lidí pomalá
- odběr > dáme protisrážlivou látku – heparin, citrat sodný
- u mužů 3-9 mm/hod, u žen 7-13 mm/hod

styklová anémie – ery sprostřívat heterozygoti $\times$ homozygoti umírají
- výrobka želatinodobrého protimalárie

A-27 + A-29+A-30

- 4-10 tisíc v 1mm^3
- <4 tis. leukopenie
- >12 tis. leukocytóza

-není to stálá složka, výcestovává do tkání

granulocyty - jádro 2 a více segmentů
- specifická granula

agranulocyty - kultá až ledvinovité jádro,
- nemají specifická granula

• GRANULOCYTY: POLYMORFOVÝKY

Neutrofilní granulocyty

- 60-70%
- 10-12 μm
- jádro 2-5 segmentů, chromatinové můstky
- vnitřek jádra euchromatin, vně heterochromatin
- tyče - nesegmentované, mladé $\rightarrow$ segmentované 2-5 segmentů, tuvat podkovu
- hypersegmentované - více než 5 segmentů

Arnethův obraz - rozdělení podle segmentů

- I. třída - tyče, II. třída - 2 segmenty, III. třída - 3 segmenty, IV. třída - 4 seg., V. třída - 5 seg.

5%   35%   41%   17%   2%

posun doleva - míří než 3, při krvetvorbě $\rightarrow$ krvi převážejí tyče
posun doprava - převaha 4 a 5, dlouhotrvající zánět

Hynkovo číslo - 2,7-3,1 - sladkost využívají Arnethova objevu
- sečteme všechny segmenty u 100 neutrofilů a dělíme na 100

- 2 typy granul: specifická - lososově růžové

- granula obsahují fagocytiny, alkaličku fosfátu, baktericílní substanci
- 0,1 μm

azurofilní - purpurové

- granula primární lysozomy
- 0,5 μm

- neutrofilní granulocyty v krvi 6-7 hodin > do vaziva, tam 1-4 dny

fce. - obrana organismu, mikrofágy = ptží fagocytují malé bakterie
 $\hookrightarrow$ proti bakteriím a (mikroorganismům)

Eozinofilní granulocyty

- 2-5%
- 12-14 μm
- ráno více, odpoledne míří
- 2 segmenty, brýlovité jádro (2laločnaté)
- specifická granula - v buňce 200

- krystaloid-bazický protein (>> eosinofilie) s argininem

- fagocytují imunokomplexy (komplex antigen-protilátky)

- zvýšený počet při alergii nebo parazitálním onemocnění

- pohyb na základě chemotaxe jako odpověď na bakteriální produkty

- diapedéza - prochází endoteliem kapiláří a proniká do vaziva

Leukocyty - KLASIFIKAČE, STAVBA A FUNKCE, LEUKOGRAM

LEUKOGRAM
granulocyty: neutrofilní
eosinofilní
basofilní

- 60-70%
- 2-5%
- 0,5-1%
- 25-30%
- 3-8%

10-12 μm
12-14 μm
10 μm
6-8 μm
14-20 μm

agranulocyty: lymphocyty
monocyty

- stanovení procentuálního zastoupení jednotlivých typů leukocytů, které se profilizují meandrovitě

- nazývají segmenty spojují segmenty

- segmentované 2-5 segmentů, tuvat podkovu

5%   35%   41%   17%   2%

posun doleva - míří než 3, při krvetvorbě $\rightarrow$ krvi převážejí tyče

posun doprava - převaha 4 a 5, dlouhotrvající zánět

$\uparrow$ pseudopodie obkládají bakterii $\rightarrow$
s plnou kalem $\rightarrow$ je ve valuole $\rightarrow$
a zabíje ji enzymy $\rightarrow$ lysosom

$\hookrightarrow$ po tomto procesu neutrofily
umírají spolu s bakteriemi a tuční hnis

asthma

polyp

diapedéza

A-28+A-29+A-30

Bazofilní granulocyty

- 0,5-1%
- 10 µm
- jádro tvar "S", překryto specifickými granuly
- **specifická granula** - temně modrá až purpurová

- nepravidelná
 - lamelární struktury
 - histamin, heparin, chondroitinsulfát (uvolněný histamin >> alergická reakce)
hypersensitivní reakce > anafilaktická reakce

→ antihistamínika - zátec?

• AGRANULOCYTY: Monozytové buňky

Lymfocyty

- 25-30%
- 6-8 µm
- sférické, lehce vpáčené jádro
- bazofilní cytoplazma, azurofilní granula
- malé, středně velké (10-12 µm), velké (až 18 µm)

-získávání imunokompetence:

B-lymfocyty - v kostní dřeni

T-lymfocyty - v thymu - až 95% zavíkají ponucha → *autoimunitní onemocnění*

- odlišit imunocytochemickými metodami

- B-lymfocyty - humorální (protilátková) imunita

T-lymfocyty buněčná imunita

- 80%

- receptory na rozeznávání antigenů

- po styku s antigenem > dělí se > mění se v efektorové buňky T-lymfocytů

- 3 druhy

- TH- helper - produkují faktor stimulující B lymfocyty - vytvářejí imunitu - aktivníjí makrofagi - působí

- TS-suppressor - snížení odpovědi T lymfocytů na cizí antigen - potlačování aktivních reakcí

- TK- killer - navrhují membranu

- T_{CD4} : T_{CD8} = 2:1

B-lymfocyty humorální

- 15%

- receptory pro antigeny

- po styku s antigenem > dělí se > efektorové buňky B-lymfocytů

= plazmatické, produkuje imunoglobuliny - protilátky

Null cells - 5%

- nemají povrchové receptory

- bud' prekurzory nebo velké lymfocyty periferní krve

- nonB, nonT - ani T ani B

= NK buňky (natural killer cells) - ničí buňky které spontánně v maligní

- imunologická paměť - po styku s antigenem v klidu, mění se v paměťové > při opakovém setkání s antigenem rychleji v efektorové buňky

- každý lymfocyt odpovídá na jeden specifický antigen

A 31

Monocyty

- 3-8%
- 10-12 μm
- oválné až podkovovité jádro
- 1-2 jadérka, azurofilní granula

prekursory $\rightarrow$ granula = lysozomy
 -azurofilní granula > kouřově našedlá cytoplazma
 -monocyto-makrofágový systém $\rightarrow$ plítky ka ploché stěny $\rightarrow$ vazivo $\rightarrow$ differenciace na makrofágy
 -v krvi 1-4 dny $\rightarrow$ pak do orgánů (kostní dřeň-makrofágy, kosti-osteoklasty, plíce-alveolární bb.,...)

LEUKOGRAM: stanovení procentuálního zastoupení jednotlivých typů leukocytů
 náter se prohlíží meandrovitě

Trombocyty

- nejsou to buňky, ale diskovité fragmenty cytoplazmy
- 2-5 μm
- 150-400 tisíc na 1mm^3
- jednotlivě i shluky
- fce: srážení krve, zacelování defektů ve stěnách cév
- životnost 10 dní

-trombocytopenie-nižší počet $>$ krvácivost

trombocytopatie - patologický tvar $>$ porušení fce, modřiny, krvácivost (způsobuje i ibalgin)

-hyalomera-periferně

neutrof. -modrá, průsvitná

granulomera -centrum

krevní neutrof. -purpurová granula

-homogenní - obchází mikrofilamenta a mikrotubuly - marginální svazek
 - mitochondrie, vakuoly

-povrchová membrána- glykokalyx

-otevřený kanalikulární systém - uvolňování látek z destiček

-marginální svazek mikrotubulů- pod membránou

-udržuje diskovitý tvar destiček

hyalomera -denzní tubulární systém

$\hookrightarrow$ mikrofilamenta obsahují aktin

- α granula-pro koagulaci krve (=srážení), fibrinógen

-denzní tělíska-obsahují ADP, ATP, serotonin,...

lysozomy-200nm

-lysozomální enzymy

SRAŽENÍ KRVĚ:

1. primární agregace

- defekty endoteliu $\rightarrow$ adsorpce plazmatických bilykvin ke obnáš. kolag.
- trombocyty se shlukují a vytváří základ

2. sekundární agregace

- vypuzdňují řiblach
- α granul

3. Koagulace krve

- fibrinogen $\rightarrow$ srážecí faktor $\rightarrow$ řiblach

4. vlnovky - trombu

- trombus vytváří do cílu $\rightarrow$ destičkový aktin myosin $\rightarrow$ kontrakce

A-31 PLURIPOTENTNÍ IC. IS.
J MULTIPOTENTNÍ THEROIDNÍ → PROGENITOROVÁ BUŇKA FCU-MEG

FCU-Meg

Vývoj krevních destiček

-fragmentace cytoplazmy zralých megakaryocytů

> ^{Proliferace} megakaryoblast - mitozami > promegakaryocyt

> vzniká velká buňka s laločnatým jádrem (má 30x víc DNA než výchozí)

> megakaryocyt - 35-150 µm

-mitochondrie, GER, GK, α-granula, lysomy

-invaginace se větví > demarkační linie

-na periferii oddělující se destičky

megakaryoblast

- 15-30 µm - ovalné jádro

promegakaryocyt

- jádro poliploidní - endomitóza
diferenciaci

megalakaryocyt

30-170 µm

- invaginace pbz malemu → demarkační membránou / linie - zdivanice
úsek cytoplazmy (4)
se rozdeji v mnoho trombocytů

trombocyt

Zhotovení, barvení a vyhodnocení krevního náčtu

Krevní náčer

- rozetřená kapička krve na podložním sklíčku
- z bříska prstu, u dětí z ušního lalůčku nebo z patičky
- 1.kapku setřeme, 2. Rozetřeme na sklíčko
- sklíčko se zabroušenou hranou pod úhlem 45°
- stejnoměrně tenký náčer

hotový 72-74 min → pouze 1 vstava bb.

Bervení krevního náčtu:

Pappenheimova metoda (kombinace 2 barvení)

barví se vodorovně !!, barvivo kapeme na preparát

1) fixace - May-Grünwaldův roztok – koncentrovaný eosinát methylenové modři v methylalkoholu

-3 minuty

- celý náčer se pokape, neoplachuje se

2) barvení - zředění 1:1 destilovanou vodou -> zředěn May-Grünwaldův roztok

-1 minutu -> slijeme

3) barvení Giemsa-Romanovský roztok

-eosinát methylenového azuru modři a violeti

-10 ml destilované vody + 15 kapek roztoku

-15 minut

4) opláchnutí destilovanou vodou, hal dlaně dolů se baňka nevymýva

5) necháme uschnout, ale nedíváme kryci sklo

Výsledek barvení:

Erytrocyty – růžově červené

Jádra buněk-modrofialová

Plazma- granulocyty- slabě narůžovělá

lymfocyty-světle modrá

monocyty-kouřová, modrošedá

azurofilní granula-červená, purpurová

specifická granula-eosinofilní-cihlově červená, svítivá

neutrofilní-okrová

bazofilní-modrá, modrofialová

trombocyty-granuloméra- purpurově

hyaloméra-slabě namodralá

čisté odmostění

4 čís. prst levé ruky, pidiálne ze silný bříska, luce musí být teplé/dobře prokurené, desinfekce alkoholem
→ rozléje podél > od vraply
nesmíme přejít, aby chom kapek nezdědil můstek

Co lze získat z náčtu:

- nemůžeme zjistit počty elementů

- můžeme zjistit tvar a velikost erif > poikilocytózu

- můžeme učinit leukogram-diferenciální obraz krevní - procentuální zastoupení jednotlivých druhů leukocytů v periferní krvi

↳ abulka 10x10 políček - meandrujte projedime náčer a zaznamenavame jednotlivé bílé krvinky

Arnostní obraz-

pravidl se u neutrofilních leukocytů, děláme čárky podle segmentů

funkčního čísla

2-3,1

- sečteme segmenty u 100 neutrofilů a vypočteme 100

HEMOPOESA

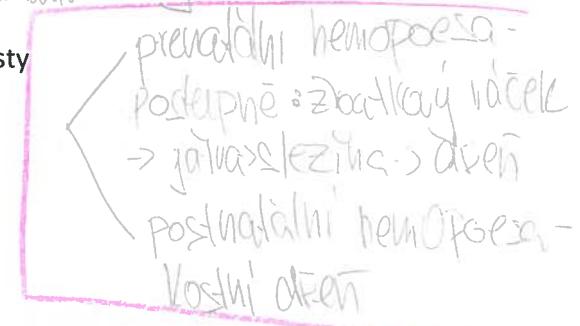
-tvorba krevních elementů
-vaskulární děj

1) mezoblastové období (14-12. den těhotenství)

- diferenciace na krevní buňky - hemocytoblasty -> z nich megaloblasty
- zloutkový váček
- > 6. týden v játrech -> ve slezině
- vývoj granulocytů, tvorba trombocytů

2) hepatolienální období

3) období dřeňové krvetvorby

-kmenové buňky - všechny vypadají jako malé lymfocyty

- pluriplacentní kmenové buňky - hemocytoblast - 7-15 μm
- velké světlé jádro, hodně jadérek
- multipotentní buňky
- progenitorové buňky

-nejdůležitější počiny - erythropoetin, trombopoetin, CST, multi CST

- hormony, vitamin C, B6, B12, kyselina listová, Fe, Cu

-kondenzace chromatinu

-blasty mají hodně jadérek

-jádra velká světlá a zahušťováním se zmenšují

PLURIPOTENTNÍ BUŇKA >> LYMFOIDNÍ MULTIPOTENTNÍ BUŇKY >> DO LYMFOIDNÍCH ORGÁNŮ

>> MYELOIDNÍ MULTIPOTENTNÍ BB. ZŮSTÁVAJÍ V KOSTNÍ DŘENI

KOSTNÍ DŘEN U DOSPĚLÝCH

* v okolí vel. vaziva leží řady zralých (nezralých bb. - hemonektin)

- medulla ossium tubera - proximální epifýzy humeru a femuru, ploché a klatvé kosti
- medulla ossium flava - cavitas medullaris dlouhých kostí - retikulární vazivo

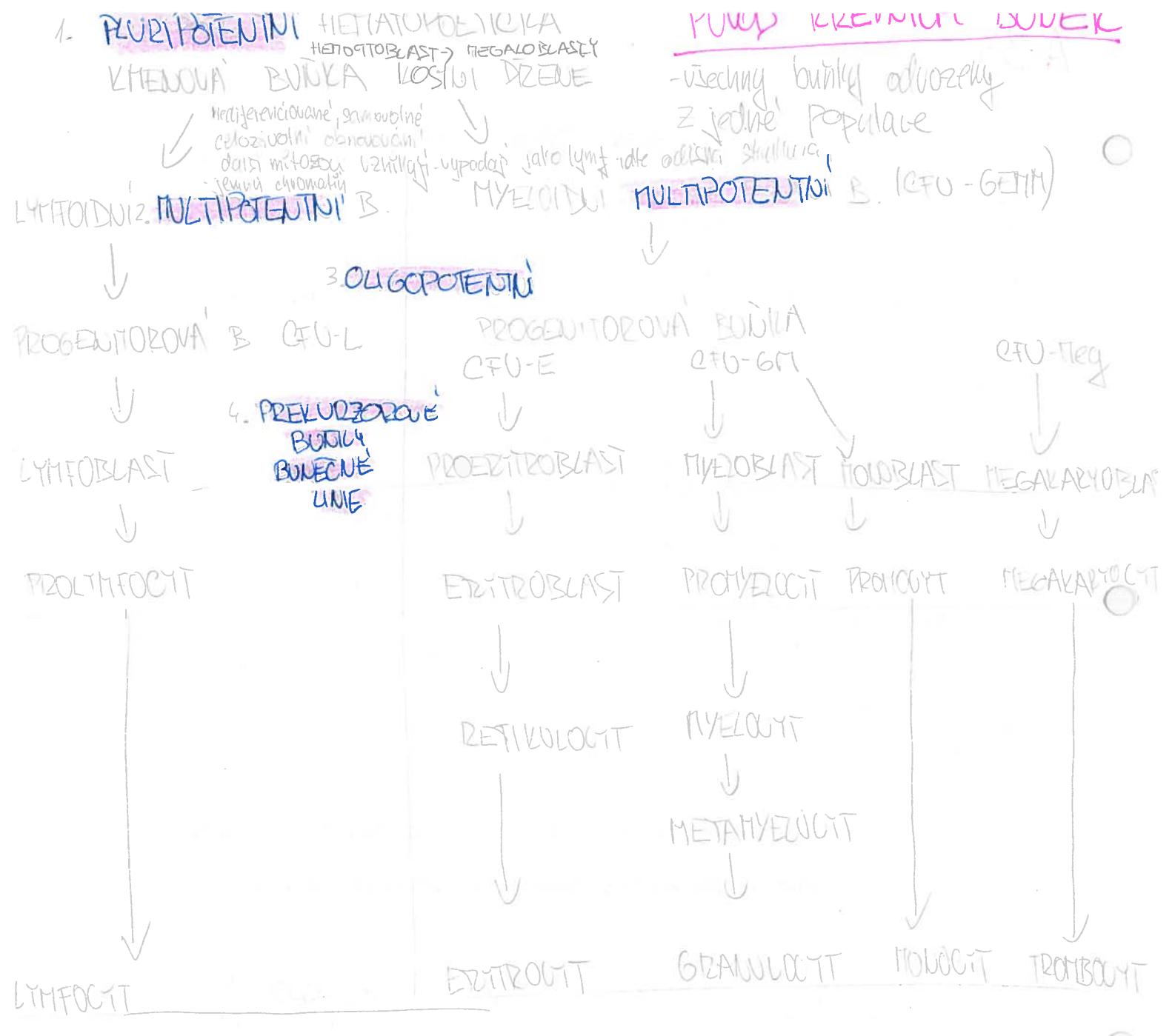
postupně infiltrováno adipocity
↳ schopnost diferenciovat se zpět nerezavni kostní dřen

- medulla ossium grisea - ve stáří dochází ke zkrálení tubulového vaziva
- stomá - sít vel. vaziva - retikulární buňky - produkce růstového faktoru
- ohustí sít sinusoïdních venených kapilár - ploché endotelové buňky velké fenestrace, nekompletní bazální lamina, obklopena listovou kapičkou z vel. vláken a buněk

- vyplňuje prostor mezi tabulkami spongiózní kosti

- tvorba nosnou sítí retikulárního vaziva, jehož prostory jsou prosloupeny sinusoïdními kapilárami rozsečenými a vyplňeny diferenčujícími se i zralými krevními buňkami

- erytrocyty, leukocyty i trombocyty se využijí v kostní dřeni

CFU = colony forming unit

STIMULACE MEMPOES

ZISKAVÁNI IMUNOKOMPETENCE

T-lym-focty-thymus

B-lymforcy - kostni depi

Peggyay platty

ERYTROPOEZA

proerytroblast > bazofilní erytroblast > polychromatofilní erytroblast > ortochromatický erytroblast
> retikulocyt

- vytvoří se malé tělíska s Hb >> zmenšuje se buňka i jádro, chromatin se kondenzuje >> pyknotické (=zahuštěné) jádro vypuzeno, jadérka se zmenšují, míň ribozomů, mizí buněčné organely, víc Hb

-> erytrocyty vznikají v ostrůvcích z erytrocytů a makrofágů >> erytrocyty ven z ostrůvků podél výběžků makrofágů >> retikulocyty nakonec do kontaktu s endotelem krevních sinusoid

1) proerytroblast - 20 µm

- sférické jádro (80% objemu buňky), 1-2 jadérka
- prstenčité projasnění kolem jádra
- ferritin - molekuly železitkové v cytoplazmě (hlavní protein, který poslouží jako zásobárna Fe)
- ionty Fe vázány na ferrotransferrin
- receptory pro transferin v membraně
- vezikuly - v nich pokles pH > pH kolem 5 > uvolnění iontů Fe >> přeměna ferrotransferinu na apotransferrin
- > vezikula zpět k povrchu buňky > do buněčné membrány >> na povrchu buňky je pH kolem 7 >> vazba receptor+apotransferrin uvolněna >> receptor zůstane v membráně, apotransferrin do krevní cirkulace
- ionty Fe dodávány makrofágů

>>dělení >>

2) bazofilní erytroblast - 12-17 µm

- jádro kondenzovanější
- nahromadění RNA > bazofilnější cytoplazma
- zahájena syntéza Hb

>> akumulace Hb >> eozinofilie >>

3) polychromatofilní erytroblast - cytoplazma modrošedá a do zelená

- 12-15 µm

>> cytoplazma acidofilní >>

4) ortochromatický erytroblast - 8-12 µm

- jádro pyknotické (=zahuštěné)
- extruze jádra (=vypuzení)

>>>

5) retikulocyt - obsahuje polyribozomy

- syntéza Hb
- krátké pseudopodie (=panožky) > tím stěnou sinusoidních kapilár

- u zdravých zničení 2 mil erytrocytů / min (stejný počet musí být současně dodán)

6) zralý erytrocyt

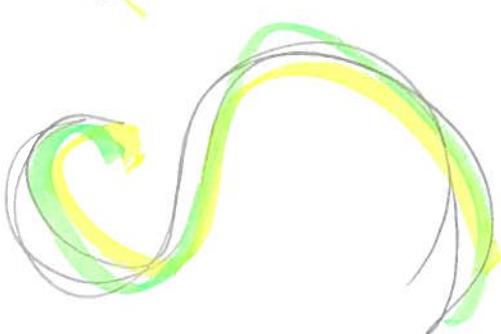
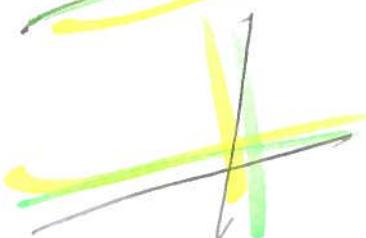
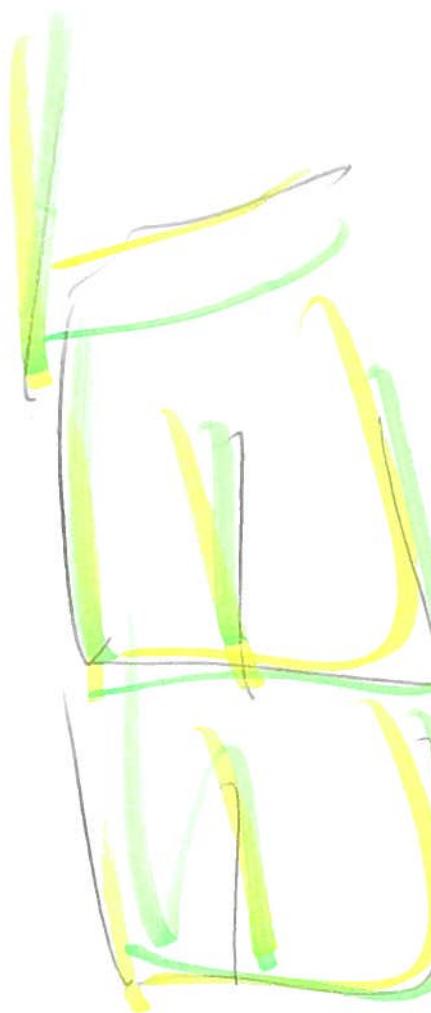
abnormality - Howell-Jollyho těriska
- pozůstatky jádra

Cribrový obrys - pukliny v povrchu buňky, pozůstatek po jaderném obalu

- tráv. Toku!
- aktivní erythropoetin
- STF
- estr. test.
Fe, B₁₂, lys
ukločka

zjádování
- buňka se zmenšíuje
- tvorba hemoglobinu
- změna od basofilie
- k eosinofilii zvýšuje se
- obsah hemoglobinu
- kondenzace chromatinu
- a extruze jádra ->
- postupné ubývání až
- celkové vymízení organel

P-A

VÝVOJ LEUKOCYTŮVývoj granulocytů - Myelopoéza

Myeloblast > promyelocyt > myelocyt > metamyelocyt

-doba zrání 11 dní

Myeloblast - 10-12 µm

- velké sférické jádro, 1-3 jadérka
- cytoplazma úzký lem kolem jádra
- žádná granula !!

Promyelocyt - 15 µm

- jádro sférické
- cytoplazma bazofilnější, GER, GK
- azurofilní granula

Myelocyt - 10-12 µm

- jádro ovoidní, excentricky
- specifická granula

Metamyelocyt - segmentace jader

- jádro temné
- azurofilní granula ubývají, specifická přibývají
- akumulace glycogenu
- není již schopnost dělení !!

→ granulocyt

Vývoj lymfocytů a monocytů

Lymfoblast > prolymfcyt

→ lymfocyt

Lymfoblast - velké jádro, jadérka

- bazofilní cytoplazma

Prolymfcyt - menší

- azurofilní granula

- nemají ještě na povrchu

welšovací antigeny na T a B buněky

lymfocyt - získávání imunokompetence a využití receptorů na povrchu

v thymu / kostní dřeni

Monoblast > promonocyt

→ monocyt

Monoblast - jako myeloblast

Promonocyt - až 18 µm

- velké, vpáčené jádro
- bazofilní cytoplazma, GER, GK, lysozomy

Monocyt → uvolňovan do krevního oběhu po 8 hodinách →

refluji do vaziva, kde se dozrávají v makrofagi

CFU-Eo → eosinofili

CFU-Ba → basofili

CFU-NM → neutrofili

neutrofili granulocyty - jádro týdny
- posun doleva - během infekce

Imunokompetence

T lymph → thymus

B lymph → kostní dřeň, Peyerovy plaky

diapedeza - prostejp mluv. gen
do vaziva zkr.
endo. bb kapitál

A-3B

Kinetika produkce neutrofilů

míklo fajfy

-granulocyt >> myeloblast - trvá to 11dní, 5 mitoz

- 1) Dřeňový vývojový kompartment - *mítoček kompartmentem zahrnuje maturaci 4 dny*
- 2) Dřeňový skladovací kompartment - uvolňuje hodně zralých neutrofilů (4dní) *v pět podé potísky*
- 3) Oběhový kompartment - neutrofily v plazmě
- 4) Okrajový kompartment - necirkulující neutrofily

-v posledních dvou jsou 6-7 hodin

- 5) neutrofily do vaziva (1-4dní) *→ pak začínají bez ohledu zda fagofagovat
↓ diapedéza - z cévy do vaziva, → pak jsou když*

-když intenzivní svalová práce > uvolnění neutrofilů z kompartmentu >> neutrofilie (zvýš. počet)

Lymfocyty a monocyty

Lymfocyty

- z thymu a periferních lymfatických orgánů
- původ v kostní dřeni

lymfoblast >> prolymfocyt *→ lymphocyt*

Monocyty

- Monoblast >> promonocyt - 18μm
  - velké jádro
  - 2krát se rozdělí na monocyty

-GER, GK, primární lyzosomy (azurofilní)
-dospělé monocyty cirkulují 8 hodin v krvi > do vaziva >> **makrofágy** (několik měsíců)

leukémie - maligní klony prekurzorů bílých krvinek >> uvolňování nezralých buněk do krve

- aspirace kostní dřeně (jehlou ze sterna)

Vznik a vývoj destiček

-odlučováním částí cytoplazmy zralých megakaryocytů, které jsou z megakaryoblastů

Megakaryoblasty

- 15-50μm
- oválné / ledvinovité jádro
- 30krát více DNA

Megakaryocyty

- 35-150μm
- laločnaté jádro
- demarkační membrány-ohraničují cytoplazmu >> uvolní se jako destičky

-trombocytopenická purpura - snížení počtu trombocytů, porucha uvolnění destiček od cytoplazmy

SVALOVÁ TKÁŇ A JEJÍ ROZDĚLENÍ

-obsahuje kontraktilní elementy: svalové vlákno (kosterní svalovina)
buňky (kardiomyocyty, hladká svalovina)

-pro kontrakci nutné 2 typy proteinových filament =myofilamenta

-tenká aktinová, tlustá myosinová

-původem z *mezodermu* - *srdeční a pacové prohované svalstvo, mesečeky - hladká sval.*
-hl. svaly duhovky z ektodermu !!

-buňky protáhlé (až 4 cm), obklopené vazivem

-3 skupiny: **kosterní svalstvo**-příčně prohované

- dlouhé mnohojaderné buňky
- velký stah, podléhá vůli
- klouzavé pohyby aktinových a myosinových filament
- síly pro klouzavý pohyb interakcemi v můstkách mezi akt. a myos.

srdeční svalstvo-protáhlé rozvětvené buňky

- interkalární disky- v místě styku
- rytmická a mohutná kontrakce, nezávisí na vůli

hladké svalstvo-skupiny vřetenovitých buněk

- pomalý stah, neovládáme vůli

Názvosloví:

Cytoplazma=sarkoplazma

HER=sarkoplazmatické retikulum

Plazmalema=sarkolema

Regenerace svalové tkáně

-srdeční sval-jen v dětství, jinak ne

- vazivové jizvy

kosterní sval-intenzivní regenerace

- satelitové buňky- při poranění se aktivují > dělí se > splývají v nová svalová vlákna

hladký sval-malá schopnost regenerace

- poranění > jednojaderné buňky > mitoza > náhrada tkáně

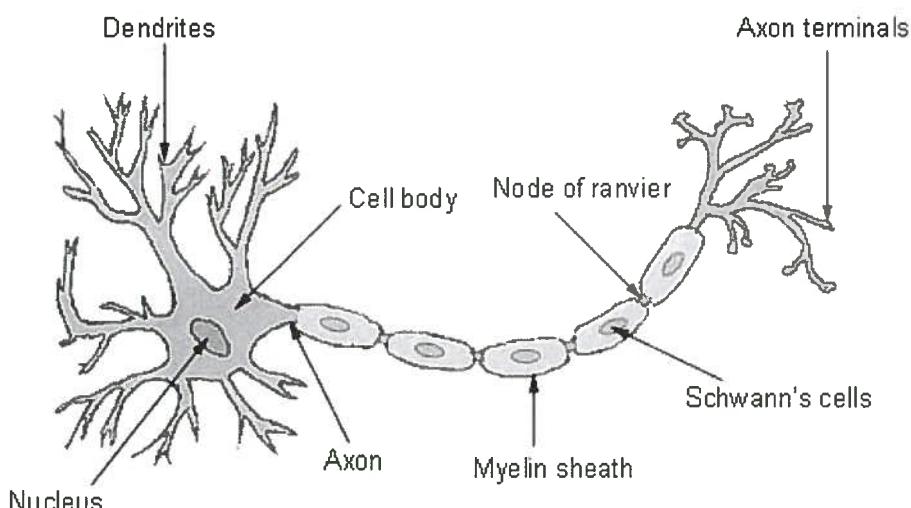
Nervová tkáň

- Tvoří ji buňky gliové a nervové (neurony)
- Funkce: přijímání, tvorba, vedení nervových vzruchů; detekce, analyzace, integrace, přenášení informace zachycené receptory ze zevního prostředí nebo vlastního organismu; organizace + koordinace funkcí organismu
- do nervové tkáně proniká pouze malé množství vaziva ->jemné pochvy kolem cév

NEURONY

- dráždivé a vodivé buňky
- odpověď na podráždění pomocí změny elektrického potenciálu mezi zevním a vnitřním povrchem jejich membrán ->nervový impuls
- integrální membránové proteiny -> fungují jako iontové kanály (úloha při vzniku nerv. impulsu)
- stavba N.: tělo (neurocyt, perikaryon), výběžky -> dendryty a axon (neurit)
- Tělo – trofické centrum N., zpracovává a integruje přiváděné stimuly
- Dendryty – přijímají stimuly ze zevního prostředí od smysl. bb. nebo jiných neuronů, vedou vzruch celulipetálně (afferentně)
- Axon – tvoří nebo vede nerv. impuls k dalším buňkám (neuronům, elementům sval. tkáně, bb. žlázovým), vede vzruch celulifugálně(efferentně?)
- dynamická polarizace -> vzruch ve směru: dendrit – perikaryon – axon (obecný mechanizmus)
- poškození neuronu nebo jeho vyčerpání může být způsobeno dlouhodobým drážděním nebo velmi silnými stimuly, zmenšuje se objem granulárního ER, jádro se přesouvá do excentrické polohy -> chromatolýza; mírná stimulace neuronu zvyšuje obsah RNA v neurocytu
- v hypothalamu se vyskytují i neurosekreční neurony

Structure of a Typical Neuron

Klasifikace neuronů

Multipolární N.

- nejčastější, více než 2 výběžky (1 axon + dendryty), např. neurony předních rohů míšních nebo kůry mozku

Bipolární N.

- méně časté, pouze 2 výběžky (axon + dendrit), např. neurony sítnice nebo Purkyňovy buňky v kůře mozečku

Pseudounipolární N.

- 1 výběžek rozvětvený do dvou větví (jako písmeno T), jedna větev směřuje do periferie, druhá do CNS, oba výběžky mají charakter axonu, periferní větev přijímá stimuly a chová se jako dendrit, vyvinují se z bipolárního N., nervové impulsy obcházejí vlastní neurocyt, výskyt v senzitivních gangliích

N. Golgiho typu I.

- dlouhý axon

N. Golgiho typu II.

- krátký axon

Eferentní N.

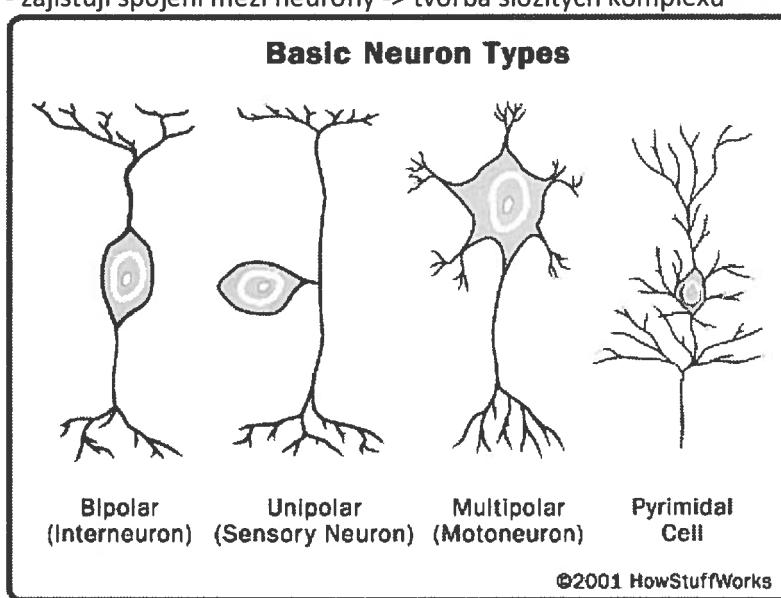
- řídí funkci svalů, endokrinních i exokrinních žláz

Aferentní N.

- přijímají stimuly z vnějšího i vnitřního prostředí

Interneurony

- zajišťují spojení mezi neurony -> tvorba složitých komplexů

Neurocyt, perikaryon

- obsahuje jádro, cytoplazmu; cytoplasmatické výběžky nejsou součástí neurocytu

- je trofickým centrem neuronu

- velikost a tvar se liší (nejmenší 4-150µm největší)

- tvar různý: hvězdicovitý, sférický, ovoidní, pyramidový

- neustále produkují energii pro udržení elektrochemického gradientu na celém povrchu buněk -> aktivní produkce a opětná degradace různých membrán a dalších struktur cytoplazmy

Jádro – sférické, obvykle velké, světlé, s jemně rozptýleným chromatinem, obsahuje velké jadérko; většinou centrálně umístěné, pouze někde je excentrické (některé vegetativní ganglia), někde i výjimečně 2x; vzhledově biosynteticky aktivní

Cytoplazma – mohutné granulární ER + polyzomy (skupina ribozómů spojená vláknem mRNA) => aktivní produkce proteinů na export i pro vlastní potřebu; agregáty g.ER a polyzomy -> vysoko bazofilní -> barvení bazickými barvivy (toluidinová modř, metylenová modř, kresylova violeť, thionin) -> nazývají se **Nisslova substance (tělíska)**, množství g.ER závisí na typu neuronu a funkčním stavu (nejmohutnější ve velkých motorických neuronech); skoro bez hladkého ER, Golgiho komplex dobře vyvinutý, četné mitochondrie a lysozomy

- jsou v něm mohutně vyvinuty elementy cytoskeletu -> intermediální filamenta -> **neurofilamenta** (v preparátu agregují a tvoří neurofibrily), ty, co jdou radiálně k periferii neurocytu, rozdělují g.ER do

úseků, které nazýváme **Nisslova tělíska**; výskyt i mikrotubulů -> **neurotubulů** s příslušnými MAPs (proteiny asociované s mikrotubuly) => transport vezikul dlouhými výběžky neurocytů
- i když se diferencované neurony nedělí, nacházíme tu i centrioly
- výskyt četných inkluzí (**lipofuscinová granula** – terciální lysozomy, s věkem přibývají; **melaninová granula**, jejich úloha není jasná)

Dendrity

- široce odstupují od neurocytu, pak se zužují a rozvětvují -> arborizace
- na povrchu mají dlouhé ostnité výběžky -> místa synaptických kontaktů
- jejich cytoplazma je stejná jako u neurocytu X bez Golgiho komplexu
- v bazální části nalezneme mitochondrie a g.ER
- do tenkých distálních úsecích dendritu zasahují neurofilamenta a neurotubuly
- rozdílný tvar mezi axonem (MAP1) a dendritem (MAP1,MAP2) je způsoben právě přítomností různých MAPs
- dendrity výrazně zvětšují recepční plochu -> spojení s velkým počtem axonů jiných neuronů (tř.např. až 200 000 kontaktů)

Axon, neurit

- většina neuronů má pouze jeden a.
- **Axolema** -> buň. membrána axonu; **Axoplazma** -> cytoplazma axonu
- jeho průměr je konstantní (podle velikosti neuronu -> tloušťka 1 - 20µm)
- délka až 100 cm (např. axony motorických neuronů předních rohů míšních, inervující svaly dolních končetin)
- ve svém průběhu se většinou nevětví (někdy větévka, která se vrací k neurocytu -> kolaterály)
- větvení až na distálním konci -> terminální arborizace
- skládá se z: odstupového konusu, iniciálního segmentu, vlastního axonu a koncové části

Odstupový konus

- počáteční úsek axonu, axoplazma bez g.ER + výskyt neurotubulů a neurofilament

Iniciální segment

- pouze u myelinizovaných axonů, =úsek mezi odstup. kon. a začátkem myelin. pochvy
- důležitý pro šíření akčního potenciálu
- v jeho axolemě je velký počet iontových kanálů (integr. mem. proteiny) -> elektrický potenciál

Vlastní axon

- v axoplazmě četné neurotubuly a neurofilamenta (+MAP1 a pro axony specifický MAP tau)

Koncová část

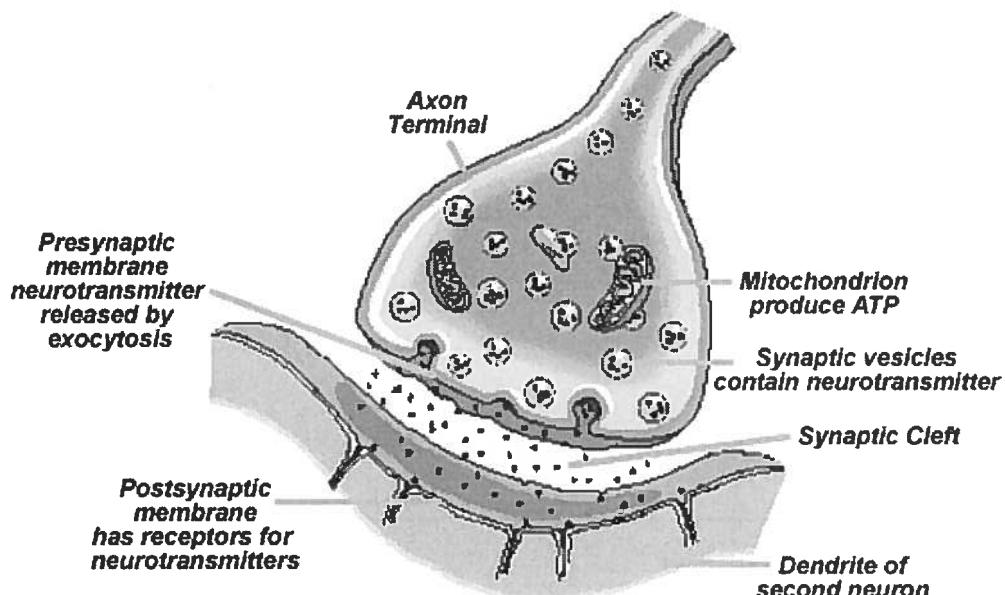
- větvení -> terminální arborizace
- v rozšířené konc. části nejsou mikrotubuly ani mikrofilamenta X jsou mitochondrie a **synaptické vezikuly** -> obsahují chemické mediátory -> odpovídají za přenos nerv. vztahu (nejčastěji **acetylcholin** a **noradrenalin**), vezikuly jsou vzájemně spojeny vláknitým proteinem -> Synapsin I.
- **axonální transport** (díky cytoskeletu a motorickým proteinům) – přenos proteinů, mitochondrií, synaptických vezikul ke konci axonu (anterográdně), opačný transport (směr neurocyt) součástí membrán synaptických vezikul

Synapse

- >axodendritické, axosomatické, axoaxonální
- presynaptická membrána – syn. štěrbina – postsynaptická membrána
- 2 typy synapsí – synapse typu I (asymetrické), synapse typu II (symetrické)
  - typ I -> výraznější akumulace proteinů na vnitřní straně postsynaptické membrány
  - typ II -> akumulace proteinů na obou stranách membrán přibližně stejná
- dochází zde ke změně membránového potenciálu
- **elektrické synapse** -> neurony spojeny někdy => el. impulsy jsou přímo přenášeny z presynaptické buňky do postsynaptické

- **chemické synapse** -> chem. mediátory jsou ze synaptických vezikul uvolňovány exocytózou do synap. štěrbiny, poté se vážou na receptory postsynaptické membrány (zvýšení její permeability pro ionty => změna polarizace => přenos impulsu), mediátor musí být poté urychlen odstraněn (např. Acetylcholin odbourává enzym acetylcholinesteráza); celý cyklus se může opakovat až 1000x za min

A SYNAPSE

Neuroglie

- netvoří akční potenciály ani synapse
- mají zachovalou schopnost dělení
- barvení HE není vhodné -> impregnace solemi těžkých kovů
- **astrocyty** a **oligodendrocyty** (to jsou makroglie), **mikroglie**, **ependymové buňky** -> v CNS
- **Schwannovy buňky**, **satelitové buňky** -> v PNS
- mají podpůrnou funkci pojivové tkáně
- na některých místech izolují skupiny neuronů od okolí -> potlačují šum mezi sousedními komunikačními kanály
- účastní se hojení nervové tkáně -> vyplňují prostory po degeneraci neuronů -> **glioá jizva**
- cytochemické studie ukázaly, že existuje metabolická závislost mezi neurocyty a gliovými b.

Astrocyty

- největší z neuroglií, mají četné dlouhé výběžky (gliové nožky)
- vytvářejí pochvy kolem krevních cév v nervové tkáni -> **membrana limitans gliae perivascularis**
- na povrchu mozku, mozečku a míchy tvoří -> **membrana limitans gliae superficialis**
- hojně mají elementy cytoskeletu -> intermediální glioá filamenta -> jejich agregací vznikají fibrily
- 2 typy A. – plazmatické (v šedé hmotě CNS) dělají hlavně mechanickou oporu neurocytů
  - fibrilární (v bílé hmotě CNS)

Oligodendrocyty

- méně početné a kratší výběžky; více mitochondrií, velký GK, vyvinuté cisterny gran. ER, mikrotubuly
- výskyt v šedé (v těsné blízkosti neurocytů) i v bílé hmotě (tvoří řady mezi myelinizovanými nervovými vlákny) CNS
- čím je organismus složitější, tím je větší počet O.
- hlavní fce. -> **myelinizace axonů** v CNS

Mikroglie

- krátké, bohatě rozvětvené ostnité výběžky

- výskyt v šedé i v bílé hmotě CNS
- mají schopnost fagocytovat v případě poškození

Ependymové buňky

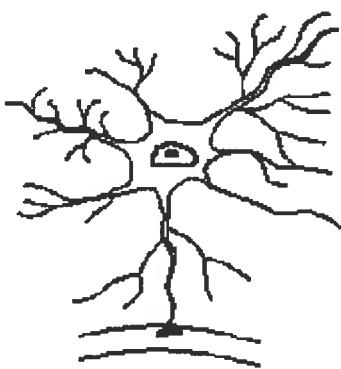
- vystýlají dutiny CNS vyplněné mozkomíšním mokem
- **připomíná jednovrstevný epitel** X není vytvořena bazální lamina
- na laterálních stěnách mají vyvinuty zonulae adherentes a četné nexy
- látky obsažené v mozkomíšním moku se poměrně lehce dostávají hlouběji do tkáně CNS
- některé ep. buňky vysílají dlouhé výběžky hluboko do nerv. tkáně -> **tanycyty**
- některé Ep. buňky mají na apikálním povrchu vyvinutý **ciliární aparát** -> pohyblivé kinocilie, zřejmě podporují proudění mozkomíšního moku
- obsahují velký počet mitochondrií, velký GK

Schwannovy buňky

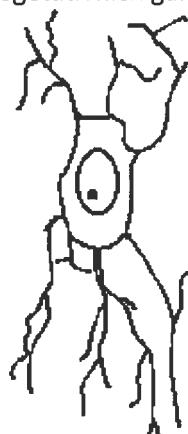
- podobají se oligodendrocytům, vytvářejí **myelinové pochvy** axonů v PNS, ale na rozdíl od oligodendrocytů myelinizují vždy jen jeden axon

Satelitové buňky

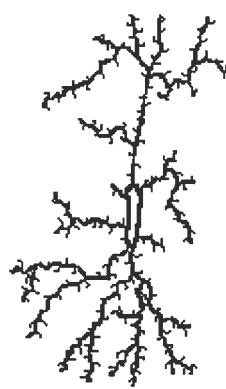
- vřetenovitý nebo hvězdicovitý tvar s krátkými výběžky
- obklopují těla neuronů senzitivních a vegetativních ganglií, hrají zde důležitou trofickou úlohu

astrocyt

oligodendrocyt

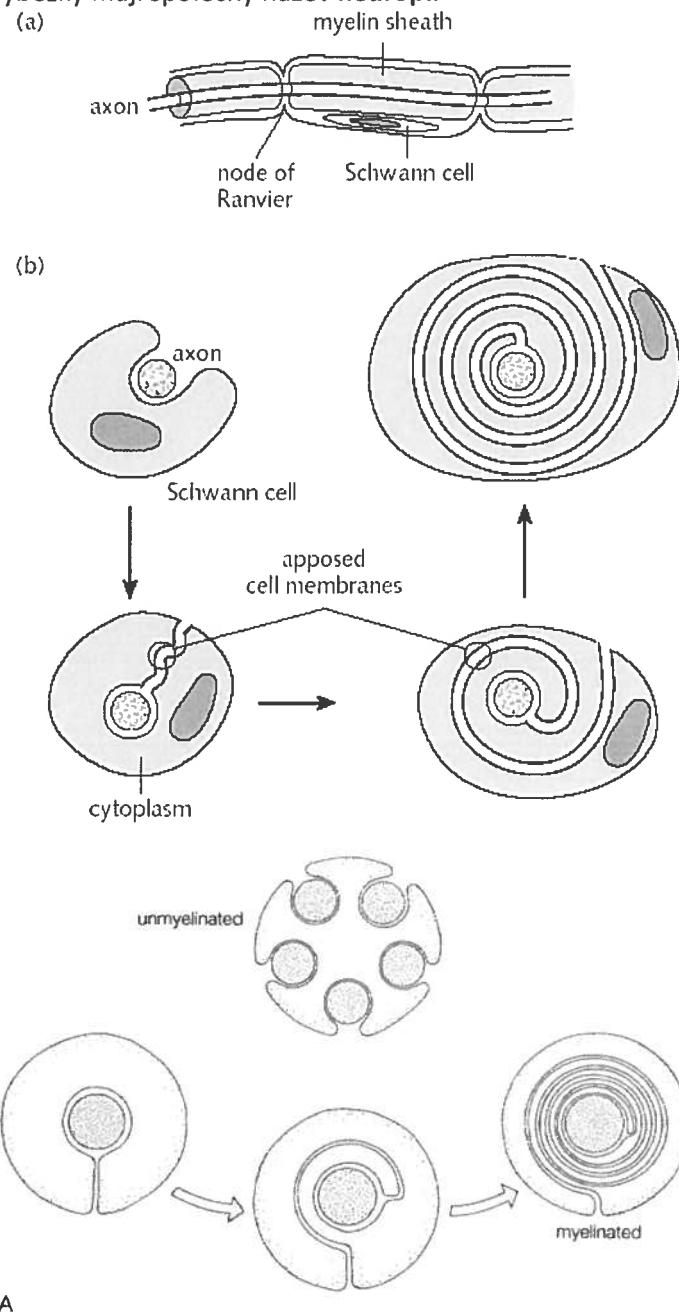

mikroglie

Myelinizace

- pomocí speciálního glykoproteinu gliových buněk, který se váže k membráně sousedního axonu a tím zahajuje proces myelinizace
- axony malého průměru volně ležící nebo ty, které jsou zanořeny pouze do cytoplazmy gliových buněk, jsou nemyelinizovány
- axony, které jsou obaleny vrstvou modifikovaných membrán gliových buněk, jsou myelinizované
- první krok myelinizace je uložení axonu do záhybu cytoplazmy gliové buňky, axon se postupně zanořuje hlouběji do její cytoplazmy -> vznik **mezaxonu** -> ten se několikrát obtočí kolem axonu (počet otáček určuje tloušťku)
- myelin = lipoproteinový komplex, který se sestává z mnoha vrstev modifikovaných membrán (membrány obsahují více lipidů -> při zpracování pro světelnou mikroskopii musí být extrahovány)
- na myelinových pochvách jsou oblasti, kde mezi stočenými membránami zůstalo malé množství cytoplazmy Schwannových buněk -> vnitřní límec (oblast mezi axonem a myelinovou pochvou) -> zevní límec (na povrchu myelinové pochvy); také uvnitř myelinové pochvy nacházíme zbytky cytoplazmy Sch.b. -> Schmidt-Lantermannovy štěrbiny (zřejmě pro výživu axonů)
- v PNS je myelin. pochva přerušována **Ranvierovými zářezy** (místo styku 2 Sch.b.), vzdálenost mezi 2 R.z. se nazývá internodium (1-2 mm)-> myelinizuje ho 1 Schwannova buňka, v oblasti R.z. má axoplazma podobnou strukturu jako v iniciálním segmentu => tvorba akčních potenciálů, jejich rychlé vedení
- saltatorní (skokové) vedení vzruchu -> vedení akčního potenciálu velmi rychle z jednoho R. zářezu na další (rychlosť 1-100 m/s)

- v CNS jsou R.zář. nepravidelně uspořádány, Schmidt-Lantermannovy štěrbiny chybějí
- nemyelinizované axony (rychlosť 0,6-2 m/s) se nacházejí v CNS i PNS, nemají vyvinuty R. zář., Schwannovy buňky tvoří kontinuální myelinovou pochvu kolem axonů
- CNS je velmi bohatý na nemyelin. axony, leží zcela volně mezi ostatními výběžky neuronů a gliových buněk, všechny tyto výběžky mají společný název **neuropil**

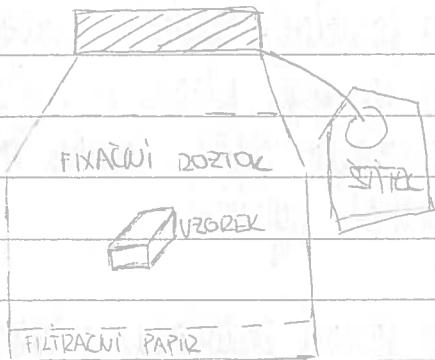
Degenerace a regenerace nervové tkáně

- neurony se **nedělí**, pouze výběžky mohou být v malé míře regenerovány
- degenerace je většinou omezena jen na jednu buňku, dochází k chromatolýze, zvětšuje se objem neurocytu a jádro se přesunuje do excentrické polohy
- neuroglie jsou schopny dělení -> **gliová jizva**
- po přerušení axonu je makrofágy odstraněn distální segment (odpojený od trofického centra), proximální segment degeneruje pouze v rozsahu několika internodii
- na počátku regenerace vytvářejí Sch.b. solidní sloupec, rostoucí axon ho použije k dosáhnutí efektorového orgánu

A-47 ODBĚR MATERIÁLU PRO HISTOLOGICKÉ VÝŠETŘENÍ

- první list - musí obsahovat:
  1. rojatek zdravotnického rozšíření je
  2. jméno, řeč, číslo chorobenky
  3. věk až celek
  4. potvrzení na CO₂, klinická diagnóza
  5. důvodech libba (osouzení → měří sběr)
  6. jazyk až nezřet fixacní prostředek
  7. dactum, vodík
  8. řádi vystřílený pozaduj, jestliže byl vystřílen
  9. hodina a minuta, kdy byl vzorek získán a dle do fixacího rozhoru

- nesmí dojet k rámcům zrcátků !!!

A-48

ZPRACOVÁNÍ VZORKŮ PRO HISTOLOGICKÁ VÝSTŘĚNÍ

ozz=0,0
ozn
elektv.
m.v.

- nejdříve zpracovávané jsou vzorky pro potřeby sečného mikroskopie
- v vzorku se musí udržet dostatek řezů, aby mohlo být jeho provádění a fixování
- je ideálním pohledem na vzorek mít vzorek stejnou strukturu i charakter složení, kde mimo jiné mohou
- mít se do výsledku mít výsledek a výsledek a výsledek
- postup při zpracování vzorku: 1. fixace 2. zášívání 3. barvení 4. parafinování 5. parafinování

- 1. fixace** - zároveň zabíjí enzymy (rozdrobené molekuly enzymu) a udržuje ultrastrukturu
 - fixace zahrnuje základní fixátory (enzymy, vody a plísně) → základní fixátory → následná infiltrace
 - fixace správně a správně mohou prodloužit životnost a stabilizaci a zlepšit vlastnosti
 - dodává k živinám denaturaci bílkovin → infiltrace enzymů

následky: živina fixace by měla zachovat strukturu, neměly by vzniknout artefakty
 - musí být zachována kvalitnost živin a možnost plánování výzkumu

fixací pastevců - využívají se fixátory a denaturaci

- fixátory**:
- suchým teplom - mokrým plátnem
  - vodou - regulární bílkoviny → cysty
  - freezing drying - expozice vysoké sublimace při -60°C , -90°C
 - liškování - deaktivace enzymů: výběr řas a bezpečnosti
  - smrštění - po výše liškování - dušením -150°C , CO_2 - 70°C
  - fixací vodou - fixátory lipidů, enzymů, citru
  - polichloroform - výrobek OK, ab pameli → fixativy mohou způsobit kůži
  - výroba - sítové rozběry

denaturaci - principem denaturace fixace je změna denaturace enzymatických proteinů

- formol - 40% roztok formaldehydu = 100% formol →
 - výrobek nový 10%-20% o formolu $\approx$ 4%-8% o formaldehydu
 - výrobek je parazitován vodou

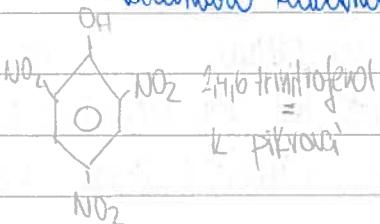
✓ vlivování
(na světlo)

- $\begin{array}{c} \text{H} \\ | \\ \text{C}=\text{O}+\text{O}-\text{O} \rightarrow \text{H}-\text{C} \\ | \\ \text{OH} \end{array}$
- neutrální formol - na neutrální pH využívá výhradně nerozpuštěnou kůži
  - alkoholický formol - využívá různého pH - díky enzymům
  - alkalický formol - formol + Ca(OH)_2 - různé rozpuštění lipidů a enzymů
  - konformal - formol + Br_2 - nukleofilické díky bromu

chemické - s formolem
✓ pikrovou

sublimat MgCl₂
osfatu

- Brzozowa Kulinow - absolw. Wydziału Filologicznego

- recycle pantofi din lemn, sticle reciclabile,

- kruip geplaggen x levensperijs deer → selectie op na jachtseks
sterke $\hookrightarrow$ prikken polygynandri

- *Eleocharis* ferulina

- tetrahyro so sulfonium-tetrahyro S HgCl_2 - jekocally (Balanol HgCl neri)

- tabic portugali - iker, alk. ország aránytartalma - számlálás

He was now following a regular course of systematic screening.

7. se astăndă jidăvăinu și băilei jidăin (băile jidăi)

po fraci do absolutu - pisanie joi - jasne inkluza

CH₃ novo legalis rotator - coquere rebus, alborum se
affligit la languore metamorphis in tempore adversum T

→ sublimat le le
nissen arboretu

Brutus • USA - sublimed + salts (Walt + formal)

• Tertiärer Kalkstein - fast jedines rechteckige Formen, aber
die sich diagonal aufstellen.

- cytotoxic function

- alcohol is neutralizing

• action

- 4°b formaldehyd (parawenig s paraformaldehyd)

• Glutathione is formed by l-α-formylglycine

- $\text{O}_2\text{-}$ se mi dobâză fixare bacterică, bacterii, ale genului *Paracoccus* și *Bacillus*, fixarea se realizează contactul cu alcaligenele filo-

2. spumini - amarini scotru - pî operei cyclă diagnostice

relativ - morfologie se vorbi - tam, cele devenite potrivit literelor sunt morfologii

- parafon, elvidin - relievini velligr dant. rub, black, etc

-SM

• nelle volte + prestigiose - stan, discutono - relazioni media el. microscopie - EM

- parafin - vîntă pe roșiorii negre luncă; must se răstătește cu uleiutat →

Muži se rezalnit - přelití na 80° s digestem, přidání 2-5% výčelu
vody → filtrace → čistý rezalnit bez živin (nesušený) a bez vodního uhlíku

- rozpušťe se voda - řešetlina - plavčka, stříbro, zlato, dřevo, kovové se abdol - umí využít pro perfumaci

Frakce: posouzení vloženého řešení, když je pořízena se stejným měřítkem a tím

D ZWYKŁE KONIECZNOŚCI (Niedział, powrot) WOLNE COZ SŁOWNIK FIZYCZNY (szczególnie) TĘŻE
dynamika ruchu w czasie - w formie zmianek lokalnych i całkowitych aspołeczeństwach a w
dialektach mówiących zatroszczeniem

A-48 princip zářivé medice neopuhlo se vodě

- 1. odvádění vodíku 2. propani ^{methan} 3. propanol zářivým míslem 4. vlastní záření

Načerpání do parafinu

1. odvádění - využívání různou míšky alkoholu 70% → 100%, když vodná voda 30% → 100%

- odvádění je řešeno, zářivému pumu vytahují $\hookrightarrow$ pak 50%

70% 1-4 lsd → 80% 4-6 lsd → 96% 6-8 lsd → 100% 3x 1-4 lsd

2. propani intermediem v průpravě

- musí ho být čistý, že rozpuštění parafinu a musí se mísit s alkoholem

- čerstvý, výklen, výklen (3-15 min i dle - podle vlastnosti vodíku)

- dle se používají melegemanty nahoře metylbenzylát - propani je dle, ale tím se pak lze brát

- tím je pak zkrácen, pokud je méně vlivem vodíku voda → zkrácen do 100% alkoholu a odvádět, jinak by byl působení výraznější

3. propani během parafinu

- parafin se v termostatu půjde 54-58°C a během 10min (2-4, 4-6, 8-12 lsd)

- výklen je odvádění intermidia a propani parafinu

4. vlastní záření těkání do zářivé žárovky

- těkání se dle do zářivé žárovky a září se 60° parafinu, dle se čisté, když u nich se zkrávají působení žárovky (překrývání do sladké vody)

5. uprava plátku

- výklen se plátku vodíku, dle se nové parafinu a připejte parafinu, která slouží k upravě do vody mikrotanu

6. záření katalyzující vodíku

- ze žárovky se používají speciální působají: mikrotany (podle konstrukce) ke zářivému mikrotanu roztan - polypren je plátek a žárovky - plátku se používají nitry

7. - žárovky jsou se nabíjejí parafinovými plátky a dle se nové čisti odvádění plátků žárovky - připejte se žárovky a převážen 1:1 = žárovky

- mikrotany se voda → jsou se nabíjejí (parafinové nafuky ne vodní žárovky)

- dle se nové žárovky plátků žárovky se dle do žárovky - zlepovací voda se voda, plátek žárovky a připejte žárovky

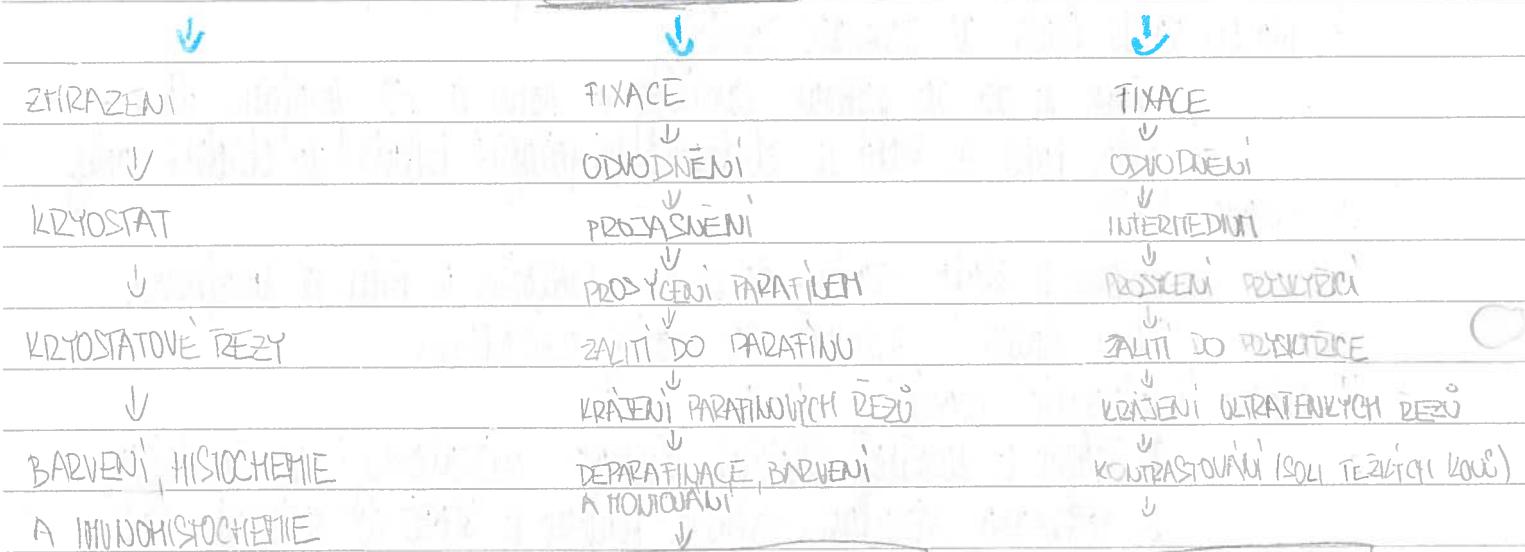
ZPRACOVÁNÍ VZORKŮ PRO TRANSMISI ELEKTRONOVOU MIKROSKOPII

1. alter - částečný skan, mole vzdály 1 cm
2. fixace - mizerní přípravky fixací se formoldejpl, glutaraldejpl
fixací kružnice obkladu sítové (pH 7,2-7,4), anolitický aktivní vzorek (nachovka)
3. osmifixace - se zlepšenou konzistencí se používá OsO₄
4. redukce - do uhlíkových preparátů mohou být použity železitné rafle
5. Řezání řezů - ultramikročesací kružnice řezů 40-100 nm
- nahé říky (medvídek, nilovka) - půlmetrová formovací blána
6. Změrštění - po zvýšení konzistence jsou řezové bloky vloženy do citronového oleje

TRANSMISI ELEKTRONOVÝ MIKROSKOP

- zvolíme ultratenké řezové (elektrony se pokybují s atomy) a řízenou palubou
- vlast. elektronů je využíván anodovým napětím
- zpracování elektronoskopickými částmi (zobrazovač, objektiv, projektor)
- elektrony, které pošly přes objektiv dojedou na skleněnou aperturu fluorescenčního mikroskopu

VZORKY

SVĚTELNÝ MIKROSKOP

**FLUORESCENČNÍ
MIKROSKOP**

A-49

HISTOCHEMIE, PRINCIPY A METODY

- působení chemických látok a enzymů aktivitou na histologickém materiálu pomocí chem. reakce
  - zpracování všech tělci zahravat sítovinovou látou & žlázou nebo aktivitu enzymu
  - reakce probíhají jenom v řezu → vznik konkrétní struktury / mikroskopem viditelné (pro il. mikroskop)
  - důkaz RNA, DNA, lipidy, proteiny, polysacharidy (glykogen), enzymy, metaloviny
- Předpoklady:**
1. substance, které jsou pro pozadavání nesou odpovídající aktivity
  2. reakce mohou být narozeny v řezu → viditelný pro SI, zpracování - zahravat s ET
  3. specifické molekuly mají charakter pozadavanej látky
  4. nemají blokovat aktivity enzymy, deaktivovat enzymy nebo narušovat látky, k.t. čisté pozadavat - např. enzymy - stejná reakce v pH

PROVÁZ DNU - FEULGENOVÁ REAKCE

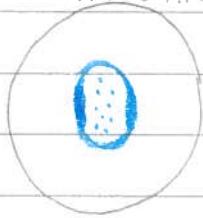
DŮKAZ RNA

DŮKAZ LIPIDŮ

DŮKAZ POLYSACHARIDŮ

DŮKAZ ENZYMU

INTERVOL
BARROUNO TĚLÍKO
DÉCHROTIČNÍ

15. 2008

3.

HISTOCHETIE A MONOHISTOCHETIE + SPECIALNI METODY

impregnace Willem - dřevočernem zářiviny - reakce vlnky
 elastické vlnky - acm - ověncované, aldehydum - mordifikace,
 heteroaldehyd - acm

cytologické metody - Aldehydové barevné - jodura, mlt.,
 neurohistologické m. → daceva

↳ Mordova metoda prokazat salivní substance

lucalava mord - myelin - Weigertova metoda

impregnace krvácení, neurofibra

> histochetické metody → využití dem. reakce z dílčího báleč

- Reakce probíha prvo v řezu, venku barevná, mordova -
 alkoholický vodík (pro alk. mlt.), dílčí DNA, RNA,
 Lipidy, proteiny, polynukleotidy / glykogen, myozy, mordikory
 paraceluly : 1) substanci, které ji mordují, nemají difundovat
 do celí -

2) produkty reakce neodpuskní barevou → vodík

3) specifická metoda - mluví o mordu v řezu sestaveném
 z řezů

4) nemí mordovat alk. supiny, deaktivovat myozy
 nebo mordovat mly, t. d. dci paraceluly
 např. myozy nemí reagovat s pH

dílčí - DNA - Feulgenova reakce

↳ řezlo hydrolyzou s HCl → mord se aldehydem
 Supiny → proteiny Schiffůvym / Z. podstinstičitidlo / -
 vlnky červen - fialové kalcium, RNA / protein
 mordovat mordem

- výšebné barevno žlutko - seckamolin, žlut.

✓ druhouou žlutou mordem Schiffem /

F. barevne žlutko Salvarsine fuchsijin
 ↳ mordovat jodurom → seckamolin je barev'

Upozdro

barevno - žlutko

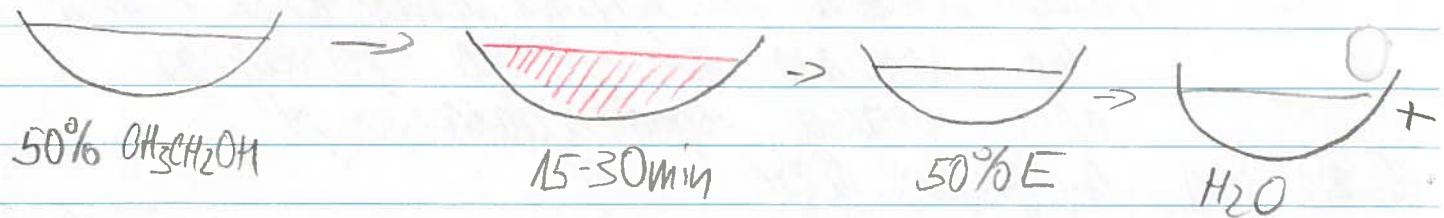

- neutrofilní granulocyt - Höggerova reakce

díkar RNA - koviné barvivu - toluidinovu a methyl vodor
 1) DNA → acizij se 2 skupinu preparátu na 1 preparát
 u vedeného díkaru, druhý preparát koviné
 enzym ribonuklease, totiž rozloží RNA → zdebranou
 → akacivné mazet → negativní výsledek RNA

↳ když všichni běžíci látka se díkar → zbarvení

díkar lipidů - barvění všechny - mazet koviné nadezdívky,
 nemí výstup půjčovanou díjet se hydro + org. roze
 ryvku - alkohol, benzenu, chloroform, díkar se
 nemí kohoutit do kovinové, alkoholu
 1) fixace Paracutan tetralinou (C₁₀H₁₆)
 2) mazání a vedenou význam, kohoutit do
 vedených rozpouštěcích se mazet - tetralinu mimo celkovou
 3) mazání a vedenou - mazet koviné, kovin se na
 kohoutivých význam

+ DOBARVENI JADER

Malarová mazet - díkar, pyril. a mentol, myelinová základna.

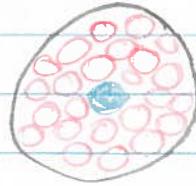
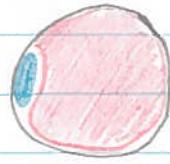
Barvivo: alejové červen → akaciová

Barvivo želatinové mazet - Gučan III/IV → C-Ovanové
 Gučanova želatinové mazet → akaciová

- Barvivo renalecylin díkar, písek mazet - pišťaly
 u 1-2 pářecích

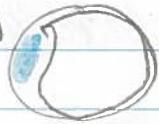
- S. pr. - písek akaciová

- univacuolní buňky   * multivacuolní b.

• růžování do keratiny → kůže smíšen - keratina

• melenování do mědi roztavených vod

stvrdli

• kožidlo nového matce = metachromatická kůra - skvrny červené

misavová substanč - keratolit, RNA i DNA

metylkeratins matč. kůry RNA i DNA

anilinová matč. kyselá kůra matč. collagen

alcianová matč. kyselá, kyselin, sůl - ab. mořské

kyseli polypektanidy

keratins matč. polylipidy

keratins polypektanidy: glycogen / b. inkus - k. plora, selenit a

kalium valerianát, glycoproteiny, glycolipidy

A) díky PAS reakci / PA = b. inkus + periodické acid, S = schiffůvové

1. polypektanidy oxidativne b. oxidac - uvalnice

aldehydové skupiny - reakce s galaktosyem →

vlnka avenaplastické kůroviny → kůroviny jdele

do močové - karrisavém fenolcresolem

2) PAS reakci a zbarben - obzvláštně první glycogen

2 slídce a raky - 1 slídce keratins amylose (fibril)

A glycogen na glukózu → glukóza se oplácne →

neni glycogen - ab. slídce - a na abu PAS reakci

- 1. fázade k glycogen nebyl → abu (+)

1 - keratins) alkaličeské matč. keratins polypektanidy - sůl, sůl, sůl

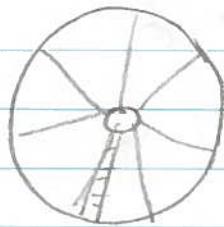
polypektanidy (proteosom), keratin

C) metachromat - kůra a keratins amylose matč.

D) keratins keratin - keratins amylose

E) mucidermin

- jaba
absolut
glejšek

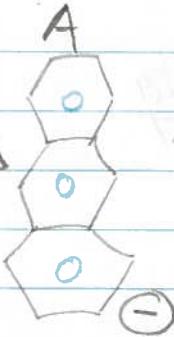

→

PAS

KOHICKA

A

(+)

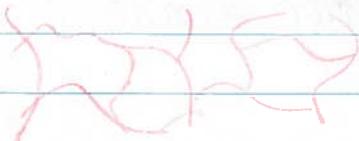
(0)

(-)

slučnice - cylindrický epitel - produkují klen (mukoprotein)
- v slině sladká smolovina →
reflektorem olano → cerneno'

B7

dúraz myomu: salivary mukoprotein, baktérny rozpusť

↳ cytoplazmické riedky / mit, ER, GA - smiešenie

bakterie lemu, kysmy reagujú s substratom -

acidnosť kyslost nás Nepôske a pH

1) alebo iné materiály, riedky fixačné, aceton,

benzene benzalina, 10% neutrálne formal

2) benzene kyslina do parafínu - riedky do benzenu
alebo do parafínu

3) k príprave riedky benzene

dúraz fixačný alebo kyslina a esteriz

↳ princip azoreducčnej reakcie daktinu substrát,

enzym k kysline acetat → redukuje s daktinom

je daktin → redukuje → benzene benzalina - aceton

↳ aktívny biotín (a malylacetat) ← (a esteriz)

↳ enzym acetatu nafthal - daktin diazoniovou súľ
(FAST RED, FAST BLUE) → * benzene metylenestra'

benzene acetanilid

dúraz do žltoty (alebo žltobielý) riedky - kyselosť +

dúraz súľ rozpustené + riedka (Boeh, pH) a na riedko +

dúraz enzymu: ramanetaní do muk. medias reagují na H_2O

PROX.

vysoké střenína akaroziva

lidovina (proximální tubuly abcepsace racy → výška)
abcepsante racy -
průzrak lysáry

↓
ZHANY ↓

DST ↓

LEDVINNÁ TELEKA

imunocytochemie - průzrak, prokini v buňkách a leucic

= imunohistochémie

- reakce s reací antigena a prokiliery - navázání

- Mimo antigen dochází prokiliery → navazuje se na antigen → prokiliery jsou označeny → označení mimo
1) průzrak, prokini (antigen)

- prokiliery označen s fluorescenční barvou, UV světlo → racy

2) enzym - peroxidáza, alkalická fosfataza → akce na aldehyd
reacce 3) koloidní sladlo, ferritin 4) biolin - muine

jež navazat označený avidin

• metoda primá a sekundář - navázání primář

nezávazání sekundář prokiliery a jež sekundářní
označení

ZNAČKA

ZNAČKA

EPITOP

EPITOP

primá metoda

sekundáří metoda

21. 10. 2008

BUNKA - TKÁNÉ - ORGÁNY

- epitelová, pojivová, svalová a nervová (krv, kůra...)

epityly - kordový kůr po které plní reparační funkci

účinek souběžně - mnoho možností možn. funkce

! umět - všechny sestavené z jednotlivých membran (velikost a funkce)

je - jednotlivé funkce mají

málovat - původ když jsou s karcinogenem spojeny

celulom - parakerat, akumula vlny • tendom - vysílačka

metacelom - výparad, kanálky vedené do v. srdce -

metadom - kůže, sliznice, pánve, možn. možné epitel

• k mezenchymu

- do epitelu se vrací až v průběhu vývoje karcinom membran

diferenciace pak ještě intenzifikace

dělení 1) prostorové uspořádání

I) epitel plošný x plochy

- plošný a vysílačka slizky

i) podrozdělení

- všechny funkce nasadají na barieru membranu

plochy = slizkovitý

- slizové polygonální

desetícky

- lamina basalis

- ploché průměr cca 100 μm

b. spis žláze než vysílačka - kerat segment

slizkovitý slizky, vzniklý pyramidální slizky

sliz, možnost vysílat vzdáleně -

rubický

- žilka a výška

funekc. je slizovitý

- podle žilatky - slizkovitý segment slizkovitý

slizky až "zavalečný" slizkovitý na plochu

receptoru", slizkovitý slizkovitý slizky,

pyramidální slizkovitý slizkovitý slizky,

cylindrický - bismatický

- výška funkce veliká než šířka, avšak průměr

ZÁKLADY HISTOCHEMIE, IMUNOHISTOCHEMIE, EM TECHNIKY

B01307 OBECNÁ HISTOLOGIE
Praktická cvičení, sk. 1005, 1006

15. 10. 2010
Zuzana Jirsová

HISTOCHEMICKÉ METODY

Průkaz chemických látok nebo enzymové aktivity na histologickém řezu
Zpracování vzorků musí zachovat sledovanou látku ve tkáni nebo aktivitu enzymu

Specifické chemické reakce
Reakční produkt musí vznikat v původní lokalizaci,
musí být nerozpustný
barevný (vyšetření ve SM)
elektronendenzní (sledování v EM)

Průkaz DNA: **Feulgenova reakce** (vyšetření sex-chromatinu)
RNA: metylenová modř (znázornění nukleolů, kontrolní test:
ribonukleas)

Fe³⁺ (hemosiderin) **Perlsova reakce** - *účinní i v buňkách*
ve směsi fevolyjanidu a dusičnanu cínu
reakce - *barvení - vodopodobné tmavě modré precipitáty*
fevolyjanidu železitku

Průkaz lipidů barvivý rozpustnými v tucích

Orientalní metoda (průkaz neutrálních tuků)

Používá se **olejová červeň** nebo **barvíva sudanové řady: sudan III a IV** (barví **lipidy červeně**, **sudanová černě** (barví **lipidy černě**))

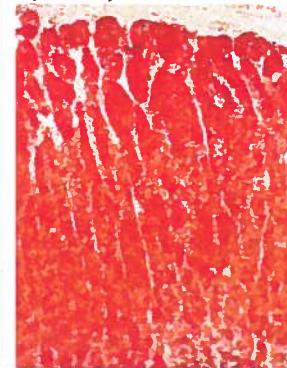
Tkáň, ve které prokazujeme lipid, nesmí přijít do styku s organickými rozpustidly (benzen, xylen)

Fixace Bakerovou tekutinou (Ca^{2+} redukuje solubilitu nepolárních lipidů), zmrzání, kryostatové řezy

Barví se nasyceným roztokem barvíva v 70% etanolu, k montování řezů se používá medium rozpustné ve vodě (glycerinová želatina)

Průkaz fosfolipidů luxolová modř
barvení používáme k znázornění **myelinové pochvy** nervových vláken

Půkaz lipidů olejovou červenou v buňkách kůry nedleďviny

Luxolová modř (jádrová červeň), mozek, bílá hmota (myelinizovaná nervová vlákna)

Průkaz polysacharidů - PAS reakce

(název reakce odvozen od **Periodic Acid** (kyselina jodistá) a **Schiffova činidlo**)
Glykogen, mukopolysacharidy (glykosaminoglykany), glykoproteiny, glykolipidy

Princip: kyselina jodistá oxiduje OH (glykolové) skupiny cukru v aldehydové skupiny, které dávají s Schiffovým činidlem (roztok bazického fuchsinu odbarvený síratanem) **červenofialovou sraženinu**

Průkazu glycogenu - PAS reakce s kontrolou (provádí kontrolní test)
kontrolní řez je před provedením reakce natréněn **amylázu** (štěpí glycogen na glukózu, vyprání řezů ve vodě odstraníme glukózu z řezu)

Bestův karmin: barví glycogen červeně

Průkaz kyselých mukopolysacharidů (GAG)

(PAS pozitivní, diastározistentní – rezistentní na natrénění amylázu)
Výskyt: hlen (epitel žlučníku, pohárkové a mukinózní buňky), mezibuněčná hmota pojiv, granula heparinocytů

Barvení alcianovou modří

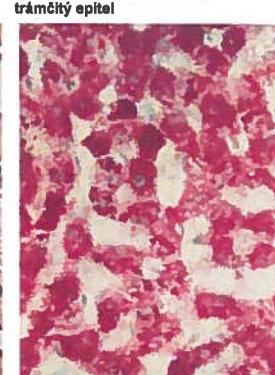
Metachromatická reakce (barvení toluidinovou modří)

Průkaz hlena mucikarmínem

PAS reakce (jádra dobarvena hematoxilinem)
PAS+ glykokalyx enterocytů (slíka),
hlen pohárkových buněk (x)

Průkaz glycogenu v hepatocytech
(PAS reakce s kontrolou, hematoxilin)
trámčitý epitel

A - 50

MUNOHISTOCHENIE, PRINCIPY A METODY

- histologická metoda, při níž je v různých místech využívána různá polovice původnosti různých antigenů pomocí specifických protilátek → navzájem komplementními strukturami, které umožňují účiník působit
- bez toho využívají různé typy barev a fotometr akustické zvuky
imunoprotilater - reakce na fluorescenční barvy $\rightarrow$ UV světlo $\rightarrow$ zbarvení
- $\xrightarrow{*3}$ $\rightarrow$ imuno-fluorescenční metody, využívají se fluorescenční mikroskopie
reakce na enzymy

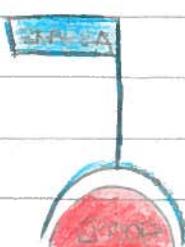
úzavírací $\leftarrow$ protilátky, která jsou polohovány
DAB $\rightarrow$ reakce na enzymatickou substraci antigen - protein glycoprotein
proteoglykan
 $\rightarrow$ koloidní zlato, feritin
- polylako - sverba sp. f.
- IgG

IMUNOHISTOCHEMICKÉ METODY: FÍXACE REAKCE

- *₂ protilátky je složena celkově ze 4 polypeptidických řetězců 2 když až třetí (epitop spec. mísí se s antigenem, kromě toho jsou protilátky)
- * nejdříve jsou založeny na immunní reakci proti citozolem během (antigenum), které se dostaly do ~~epitopu~~ organismu
- na původnost antigenu vlastej organuus jsou využívány specifické protilátky, které se vezou na antigen
- imunoagglutinativní metoda používá specifické a nejspecifickější až protilátky využívají bilbovin a různých dalších makromolekul

*₂ působí B barev Yagelanskyho obsahují panoci protilátek proti insulínu

PRIMÁRNÍ METODA

NEPRIMÁRNÍ METODA

SEKUNDÁRNÍ ZNAČENÍ PROTIHLÁTKA

PRIMÁRNÍ NEZNAČENÍ PROTIHLÁTKA

- tato metoda má vyšší citlivost

- epitop - část antigenu, s nímž reaguje specifická protilátka

FISH

A. fluorochromy: try to you shape a surface want to form UV or visible
surface $\rightarrow$ surface ultraviolet & visible however $\rightarrow$
surfaces not normal morphology $\rightarrow$ decline $\rightarrow$
units become a fine porous dice

U

FISH: fluorochromation in situ hybridization

nowadays ~~not~~ follow exactly see all uses DNR RNA $\rightarrow$
identification potential vegetative - ~~but~~ surface & 26 hr. - ~~but~~ well
identification vegetal infected - no. ~~but~~ papillomavirus

A-51 ZÁKLADNÍ PŘEHLEDNA A SPECIÁLNÍ BARVENÍ HISTOLOGICKÝCH PREPARÁTŮ

• fialovými barvami je dekorativní mikroskopické struktury → speciální metody barvení
- barva → piročin - živé lebky rovnoučkou či životního piročku

- hematoxylin - ze dřevce skořicí, zelené - všecky rostliny, žlut - karmína
na mrtvém zátku, žlut - žlutin se v celém, indigo

→ světlá - anilinoxyd

↳ stejně jako kdehák

→ fuchsi, zelený, žlutavý, žlutozelený barvy

- barvy jasného chromatu, fuchsi - složnost struktur barvit se životními barvami

- žlutý ráboj na barvě žluté rakyty → aniontovými stupnici
struktur bunt a žlut

• metylenová modrá, toluidinová modrá, morfin, fuchsij, purpurin

→ acidóza, žlutá, žlutozelená, aniontová barva

- žlutý cytoplazmu, žlutofili - složnost struktur barvit se životními
barvami ↳ žlutohnědá, žlutobla, žlutorůžová

- žlutohnědá ráboj na barvě žluté rakyty → žlutozelenými
stupnicemi složitou

- acidóza = žlutofili = růžové

• žlutina, žlutá želena, anilinoxyd modré, proflavin, orcein G, žlutý fuchsij

- žlutohnědá se žlutou jaderem a bílou plasmatickou barvou

- žluté barvivo sestávající z granul žlutých neutrofil, eosinof. a basof. leukocytů

→ neutrofili - struktura se žlutovým obalem sladký barvy (báze) i žlutohnědým

→ metachromatice - složnost struktur se barvit žlutým barvovým tonem, než žlutým

žlutou barvou

• např. metachromatice granule leucinových se barví žlutohnědou
modrou červenofialovou

→ odráženová - složnost barvit se žlutým tonem, jazyk žlutý žlutého

barvou

- žlutohnědá modrá

→ chromafili - složnost struktur mítovat se žlutou

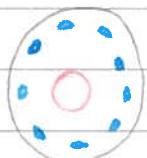
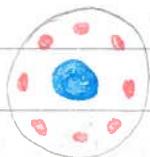
→ chromafili - složnost struktur barvit se žlutohnědý

→ žlutohnědá - složnost obecně žlutých struktur vždyž žlutým tonem

→ speciální - 1 barvou na 1 struktuře

→ žlutá barvou - žlutohnědá modrá, žlutobla žlutá složnosti

žlutohnědá barvou - žlutohnědá modrá, žlutobla žlutá

PŘEHLEDNÉ BARVÍČKOVÉ METODY

minovní výlachní sběrny bude a bude, když se podívá a jedou auto
sice (kterého možná nevíte) zavře a vstoupí)

- borsig's hematoxylin: eindst. HE - zielakki borsig's metaleuksie borsig's parafinaat) röntgen
  - Mallory's phosphor - veel zilveren vaten in tijde, zilveren aardbeien
  - AZAN - azotummin saaliinova' metaleuksie, oranje G = HEIDENHAIN
  - Negrot van Giemsa's metaleuksie

→ BARVENI HEMATOXYLINUM A EOSINUM- HE

- standardní metoda pro nové, neaffinativní řeči

Lemaboulin - reprezentuje jadralne beroivo, synteticky provedeno laboratorne

- people naturally prefer to repel the male → $\times \odot$ (male/female) → males → self-repulsion - always self-female (female/female) avoidance

$\text{NaI}, \text{HgO}, \text{FeCl}_3$, x-ray - (analog of the Voltaic system) - ferrocyanide

- pacelle obale mórdla se rozšiňují různě dle jejich hematocytovní

→ Zamencave - floristic analysis: HE, Shuly, Richardson, Dabormidae
in species level

μ "specialis" metral

- spumă ferată și regenerație - reparații fibrovine repeat

a patom režimini atstotinėms diferencijacijos objektuose susiję

→ 'Fedorite' - Heidekluis: reënval aan de zijkant, wegeert van gieskraal metels
Heidekluis: heidekluis metels - bauw de heide-herfst s'impregneert

esin - je nijhotěží barvo pro kombinaci s kyanem v jím kyanotylinem

- Sarci osinoful struttura & odore di rizobio abitato

- pro karbonu se obnovuje pravíce 0,1-1% ročně dleho významu

blastni baroni lematocystin esinem

- provádí se s rozjetím po časové kategórii faktoriu, můžou se tam slídit

i. deparafinare - paraffin brain & liveri → l'autore ha riportato il paraffine →

2. Lösung: xylene für 5 min (praktisch alle xylin zersetzen) A sieden

- paracitaj se razy intermediem - sestavou alkoholu na konci 10% a 96% po 5 min a pori do vody

- po výprávě předáváte sítě (5 min) našídejší korespondenci

2. farven • farven kanneleven lembotylinen • vee do nij slozine na 3-10 min.

Very se păstrează o vopsea de mătă

- +51 2. záření - zároveň je mikrostafu, jde o systém záření, který překrývá → oddělovací diferenciaciální je řízen v akci 90% nebo 80% (rychlo = přidání HCl):
- ↑ REGRESIVI ↓ PROGRESIVI ↓
- opakující zář akci ně je záření jen jedno = regresivní metoda
  - progresivní - čas 1-3 min, 0,5% roztok zotavu
    - záření tak akci až do počítaného stupně →
    - opětovně se vztahuje; překrývá → diferenciaciální 80-70%, následující akce
    - zároveň záření je mikrostafu - cytoplazmatická různa, kolagenové kazuové různé části skeletu - kazuové, erg - různé části diferenciaciální je řízen v akci - následně pokračuje do řady, důležité významné růzy směřují, zároveň je mikrostafu: jde o možnost, kroužek - vzniklým strukturám mají byť "zabarvené"
  - 3. odvodění - využívá alkoholické řádu 96 a 100% po 3 min
    - z akce odvodění se používá fenol - číslo 5 min
  - 4. pojednání - dvě lázně zplňte po 5 min
  - 5. ramontování - záření řád se ramontuje pod Raci řád pouze místním řádem
    - rozpustné je H_2O - glycerin, gl. želatina, kvalitní sirup, sirup
    - vlastnosti gumy X
    - rozpustné je H_2O - rozpustné felsit - používá se záření řád, citrový olej, syntetický Etilen

SPECIÁLNÍ METODY

- **záření elasticující vláken - elastinu**
- **orení - orové - kůže, aldehydofurán - maderofurán, resorcinol - červi**
- **působení relaxačních vláken**
- **infuzními řádkami, PASTREKOVÉ (rohový III akci 12% mukoviscitid) a vyrovnávacími**
- **cytologické metody**

Fluorimetrické záření → dočernou

- **neurohistologické metody** $\rightarrow = ER$

Záření - působí naživojné substanční (mukoviscitidu) - působí také naživojné substanční

- působí myelinu - Weigertova metoda a lucolová metoda

impregnace - mukoviscitid neurofibril

- mukoviscitid glaučejší kůže

BARVENÍ HEMATOXYLIN EOSINEM

I. Odparafinování

Xylen I.	5 min.
Xylen II.	5 min.
Alkohol 100 %.	3-5 min.
Alkohol 96 %.	3-5 min.
Voda.	5 min.

II. Barvení

Hematoxylin.	3-10 min.
Opláchnutí ve vodě.	krátce
Diferencování v kyselém 96% alkoholu	<u>krátce za kontroly v mikroskopu</u>
Praní v tekoucí vodě.	5 min.
Eosin.	1-3 min.
Opláchnutí v destilované vodě	krátce
Diferencování v 80% alkoholu	<u>krátce za kontroly v mikroskopu</u>

III. Odvodnění

Alkohol 96 %.	1-3 min.
Alkohol 100 %.	3-5 min.
Karbol-xylen.	3-5 min.

IV. Projasnění

Xylen I.	5 min.
Xylen II.	5 min.

V. Zamontování do kanadského balsámu

PŘEHLEDNÉ BARVÍCÍ METODY

	Basická barviva	Kyselá barviva	Jádro	Cytoplazma	Kolagenni vlákna	Svalstvo	Ery
Hematoxylin Eosin (H.E., HE)	Kamencový hematoxylin	Eosin	HADEA ⁺ 	ROZLÉVA ⁺ 	ROZLOVÉ a ZELENÉ 	ČERVENÉ (žluté vlast.)	EZOTOXIC- ČERVENÉ
Massonův žlutý trichrom	Kamencový hematoxylin	Eosin, Šafrán	-+-	-+-	ZLUTÁ ⁺ 	-+-	-+-
Massonův zelený trichrom	Weigertův železitý hematoxylin (fukulečné, načerveně)	Ponceau d'xylidine, kyselý fuchsín, světlá zelen, oranž G	HADEA ⁺ 	ROZLÉVANÝ 	ZELENÉ 		ZELENÉ
Massonův modrý trichrom	Weigertův železitý hematoxylin	Ponceau d'xylidine, kyselý fuchsín, anilinová modř, oranž G	HADEA ⁺ 	SUŠO ⁺ ČERVENÍ ⁺ 	HADEA ⁺ 	ČERVENÉ ⁺ (žlutavé) 	ČERVENÉ ⁺
AZAN	Azokarmín	Anilinová modř, oranž G	ČERVENÉ ⁺ 		HADEA ⁺ 	ROZLÉVANÝ 	ROZLÉVANÝ
Weigertvan Gieson	Weigertův železitý hematoxylin	Picrofuchsín či kyselina pikrová a saturnová červen		ZLUTÉ ⁺ 	ČERVENÁ ⁺ 	ZLUTÉ ⁺ 	ZLUTÉ ⁺

ZÁKLADNÍ METODY BARVENÍ A JEJICH VÝSLEDKY

JÁDRA · CYTOPLASMA · VAZIVO · SVALSTVO · ERYTROCYTY

	JÁDRA	CYTOPLASMA	VAZIVO	SVALSTVO	ERYTROCYTY	
Hematoxylin eosin	Modrá	Bezfarebná	Modro-červená	Červená	Oranžová	
Žlutý trichrom (Masson)	Modrá	Bezfarebná	Žlutá	Červená	Oranžová	
Hematoxylin-eosin- -šafrán	Modrá	Bezfarebná	Žlutá	Modrá	Oranžová	
Modrý trichrom (Masson)	Brownie	Bezfarebná	Modrá	Červená	Oranžová	
Hematoxylin-k.fuchsín- -ponceau-anilinová modř	Brownie	Bezfarebná	Modrá	Červená	Oranžová	
Zelený tri- chrom (Masson)	Brownie	Žlutá	Zelená	Červená	Oranžová	
Hematoxylin-k.fuchsín ponceau-světlá zelená- -oranž G	Brownie	Žlutá	Zelená	Červená	Oranžová	
Azan (Heidenhain)	Modrá	Bezfarebná	Modrá	Červená	Modrá	
Azokarmín-oranž G- -anilinová modř	Modrá	Bezfarebná	Modrá	Červená	Modrá	
Weigert- -an Gieson	Brownie	Žlutá	Modro-červená	Žlutá	Žlutá	
Al. hematoxylin W. -pikrofuchsín	Brownie	Žlutá	Modro-červená	Žlutá	Žlutá	